ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΩΔΙΝΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ ΕΚ ΤΗΣ
βίβλου τοῦ χρονικοῦ, περὶ τῶν πατρίων τῆς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

GEORGII CODINI
SELECTA DE ORIGINIBVS Conſtantinopolitanis, interprete
GEORGIO DOVSA, IANI F.

Secunda editio notis Ioannis Meurſii illuſtrata.



AVRELIAE ALLOBROGVM
Excudebat Petrus de la Rouiere,
CIↃ IↃC VII.

Digitized by Google

LECTORI
meo S. Dico.

HABE tibi Codinum, mi Lector. Potuiſſem illum vel ante biennium dare, ſed dum Gloſſario meo ſuccidaneum deſtino, in hunc vſque diem prolata eſt editio. Gloſſarium autem cùm dare decreuiſſem, iámque eo nomine cum Typographo egiſſem, ecce peregrinatio incidit, quæ hoc conſilium turbauit. Faciam itaq. cùm in patriam rediero, fauente Deo. Interim tamen Codino te carere nolui. Vale, &, quiſquis es, ÆTERNITATEM COGITA. Geneuæ Allobrogum VI. Kl. Iul. cIↄ.Iↄ.CVI.

SELE-

Digitized by Google

SELECTA EX LIBRO CVIVS INSCRIPTIO eſt, Chronicum de rebus patrijs Cōſtantinopoleos; & vnde Byzantium fuit appellatum: congeſta per Georgium Codinum.

Interprete GEORGIO DOVSA, IANI F.

FERVNT Argiuos primum oraculo Pythiæ monitos,

Hic vbi miſcentur madido duo flumina ponto,
Ceruus vbi & piſcis veſcuntur pabulo eodem,

ſuas fixiſſe ſedes in illo loco, in quo Cydarus & Borbyzes fluuij in vnū cōfluūt: quorū vnus à borea, alter ab occaſu venit, & apud arā Seſimetrę Nymphę mari miſcētur. Cū igitur fatali neceſſitate eo perueniſſent, & ſacrificio indigenis Diuis litarēt, coruus particulā victimæ rapuit, eamq; in alium locū deportauit, qui Boſporus cognominatur: paſtore volatū auis indicāte; à quo & Bucolia locus ille vocatus eſt. Alij Megarēſes cōmemorant, ex inſula, nūc Catagonia, in iſtum locum ſub Byzante duce nauigaſſe: cuius nomen fabulantur ciuitati inditum.

Digitized by Google

ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ

ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΟΥ χρονικοῦ, περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ πόθεν ἐκλήθη Βυζάντιον· συντεθεῖσαι παρὰ κυρίου Γεωργίου τοῦ Κωδινοῦ.

Φασὶ μὲν Ἀργείους πρώτους τῇ Θεᾷ χρησάσῃ,

Ἔνθα δύο σκύλακες διερὴν μάρπτουσι θάλασσαν,

Ἔνθ' ἰχθὺς ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτὸν,

πήξασθαι τὰς οἰκήσεις ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ Κύδαρός τε καὶ Βορβύζης ποταμοὶ τὰς διεξόδους ποιοῦνται· ὁ μὲν τῶν ἀρκτώων, ὁ δὲ τῶν ἑσπερίων προσρέοντες, καὶ κατὰ τὸν τῆς Σεστιμήτρης νύμφης βωμὸν τῇ θαλάττῃ μιγνύμενοι. Ἐπεὶ οὖν κατὰ τὴν εἱμαρμένην ἀφίκοντο, καὶ θυσίαν τοῖς ἐγχωρίοις ἐξιλάσκοντο δαίμοσι, κόραξ τῆς ἱερουργίας ὑφαρπάσας βραχὺ μέρος, εἰς ἕτερον μετέθηκε τόπον, ὃς ἔχει τὴν Βόσπορον προσηγορίαν· βουκόλου τοῦ ὄρνιθος ὑποδείξαντος πλῆσιν· ἀφ' οὗπερ καὶ Βουκολία ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἐκλήθη. Ἕτεροι δὲ τοὺς Μεγαρέας ἱστόρησαν, ἀπὸ νήσου τῆς νῦν Καταγωνίας, εἴσπλουν ἐν αὐτῷ ποιησαμένους τῷ τόπῳ, ὑφ' ἡγεμόνι Βύζαντι· οὗπερ τὴν προσηγορίαν μυθεύουσι τῇ πόλει προσ-

γράφειν.

γράφειν. οἱ μὲν οὖν διαφόροις ἐχρήσαντο λόγοις. Ἡμεῖς δὲ πιθανὴν τὴν ἱστορίαν τοῖς θέλουσι παραδώσομεν, ἐκ τῆς Ἰνάχου θυγατρὸς Ἰοῦς, τὴν ἀρχὴν ποιούμενοι. Ἰνάχου γὰρ τοῦ Ἀργείων βασιλέως γέγονε θυγάτηρ Ἰώ. ταύτης δὲ τὴν παρθενίαν ἐφύλαττεν ὁ Ἄργος, ὃν πολυόμματον λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς κόρης, πείθει τὸν Ἑρμῆν, δολοφονῆσαι τὸν Ἄργον. λυθείσης αὐτῆς τῆς παρθενίας, ὑπὸ Διὸς εἰς βοῦν μετετράπετο. Ἥρα δὲ χολωθεῖσα τῷ γενομένῳ, οἶστρον ἐπιπέμπει τῇ δαμάλι, καὶ διὰ πάσης ἐλαύνει τῆς ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν Θρακῶν ἀφίκετο χώραν, ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ κατέλιπε Βόσπορον. αὕτη δὲ, πρὸς τὸ καλούμενον κέρας ἐπανελθοῦσα, καθ᾽ ὃ Κύδαρός τε καὶ Βορβύζης συμμίγνυνται, τοῖς ἐνοικοῦσι προθεσπίζουσα τὰ ἐσόμενα, τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησεν· ἐξ ἧς καὶ Κέρας ὁ τόπος ὠνόμασται. ἄλλοι δὲ μάλιστα τῇ θέσει τοῦ χωρίου τὸ ὄνομα προστιθέασιν· οἱ δὲ τῇ τῶν καρπῶν διαφορίᾳ τὸ τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς κέρας προσαγορεύουσιν. Ἡ τοίνυν Κερόεσσα τραφεῖσα, καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα, πολὺ τὰς Θρακίας ὑπερέβαλλε παρθένους. τῷ δὲ θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι, τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα, τὸ ὄνομα λαβόντα ἐκ τῆς θρεψάσης αὐτὸν κατὰ τὴν Θράκην Νύμφης, Βυζίης· ἧς μέχρι καὶ νῦν οἱ πολῖται τῶν ὑδάτων ἀρύονται. ὡς οὖν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς ἡλικίας ὁ νέος ἔβαινε, καὶ τοῖς Θρακίοις διέτριβεν ὄρεσι, φοβερὸς πρὸς τοὺς θῆρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος.

Digitized by Google

ditum,hi nimirum varie loquũtur. Nos vero hiſtoriam veriſimilem volẽtibus trademus, ab Io, Inachi filia,initium facientes. Inachi enim Argiuorum Regis filia fuit Io: huius virginitatem cuſtodiebat Argus,quẽ multoculum appellant. Iupiter autem amore puellæ captus, ſuadet Mercurio vt Argum dolo occideret. puella vero amiſſa virginitate, Iouis arte in vaccam conuerſa eſt. Iuno autem ob factum indignabunda, œſtro iuuenculam ſtimulat, & terra marique illam inſequitur. poſtquam vero in Thraciam peruenit, nomen Boſpori loco reliquit. porro ipſa ad nuncupatum Cornu veniens, vbi Cydarus & Borbyzes miſcẽtur, incolis futura prædicẽs,Cornutam peperit, a qua & locus Cornu nuncupatur. alii nominis cauſam ad ſitum loci potiſſimũ referunt: alii a fructuum vbertate Amaltheæ capræ cornu appellant.hæc igitur Cornuta adulta, & incredibili forma excellens,lõge Thracias virgines ſuperabat. ex congreſſu vero Neptuni Byzãtẽ peperit, ita nominatũ a Nympha Byzia, quæ illũ in Thracia educauerat: cuius aquas & ad hoc vſq; tẽpus ciues hauriunt. hic igitur adoleſcens vbi ad ætatis florem peruenit, dum moraretur in Thraciæ mõtib⁹, feris & barbaris iuxta me-

tuendus, legatos ipſorum ad ſe miſſos, qui amicitiam eius & ſocietatem expetebant, benigne excepit. Melias etiã Thraciæ Rex hoc intellecto, ferã illi honoris ergo, dono miſit. vnde & Byzas laudem meruit. cum enim iugalem taurum ſacrificio offerret, & diis penatibus litaret, iuxta fluminũ illũ, de quo dixi, concurſum, aquila confeſtim apparens, victimæ cor abripit, & auolãs, in extremo Boſpori littore cõſtitit, cõtra Chryſopolim, quod nomẽ Chryſes, Chryſeide & Agamemnonis filius, fugiens Clytẽneſtræ inſidias, poſt necẽ patris de amiſſione Iphigeniæ ſollicita, funeris ſui monimẽtum indigenis reliquit; cum mors illic eum præueniſſet. Byzas igitur in extremitate maris Boſporii vrbem deſcripſit, & Neptuno Apollineq;, vt aiunt, iuuãtibus, melius, quam quis commemorare poſſit, mœnia reſtaurauit. ſeptem in ea turres ita coaptauit, vt loqui inter ſe & reſponſare viderentur. Si enim tubæ, aut alius aliquis ſonitus turres percuteret, vna alteri ſonum tranſmittebat, donec ad illam perueniret, quæ extrema erat. Enimuero non ſilentio præteribimus quæ alibi quoque ſcripta reperiuntur. nam turrim Herculis intra muros collocatam hoſtium arcana prodere dicebant:

Digitized by Google

μενος, πρεσβείας ἐδέχετο ὑπὸ τῶν τοιούτων, σύμμαχος αὐτοῖς εἶναι καὶ φίλος προτρεπόμενος. ὥς τε οὖν καὶ ὁ Μελίας ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ἀκούσας, τὸ τοῦ θηρὸς ἆθλον, μετεπέμψατο. καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ δόξας ὁ Βύζας ἀπηνέγκατο· τὸν ὑπαχθέντα ταῦρον τῇ ἱερουργίᾳ προσφέρων, καὶ τοὺς πατρῴους ἐξιλασκόμενος δαίμονας, κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων ποταμῶν σύμμιξιν, ἀετὸς ἀθρόως φανεὶς, τὴν καρδίαν ἀφαρπάζει τοῦ θύματος, καὶ κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορείας ἀκτῆς, ἀποπτὰς, ἔστη, ἄντικρυς τῆς Χρυσοπόλεως, ἣν Χρύσης ὁ παῖς ἐκ Χρυσηΐδος γεγονὼς καὶ Ἀγαμέμνονος, φεύγων τὴν Κλυταιμνήστρας ἐπιβουλὴν, μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν, καὶ πρὸς τὴν τῆς Ἰφιγενείας ζήτησιν ἐπειγόμενος, μνῆμα τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς, τοῖς ἐγχωρίοις τὸ ὄνομα τοῦτο κατέλιπε, φθασάσης αὐτὸν ἐκεῖ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. Ὁ μὲν οὖν Βύζας κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορείας ἅλος διέγραψε πόλιν, Ποσειδῶνος δὲ καὶ Ἀπόλλωνος, ὥς φασι, συνεργούντων, ἀνῳκοδόμει τὰ τείχη, λόγου τε παντὸς κρείττονα μηχανώμενος. τοὺς γὰρ ἐν αὐτῇ πύργους ἑπτὰ ὄντας ἀντιφθέγγεσθαί τε καὶ διηχεῖν ἀλλήλοις συνήρμοζεν. εἴποτε γὰρ σάλπιγξ, ἢ φωνή τις ἑτέρα τοῖς πύργοις ἐπεφοίτα, ἕτερος ἐξ ἑτέρου τὸν ἦχον μετεδίδου, καὶ τῷ πρὸς τὸ πέρας κειμένῳ παρέπεμπον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλο τι τοῖς ταῦτα συγγράψασιν εἰρημένον οὐ παραλείψομεν. τὸν γὰρ Ἡρακλέους πύργον ἱστάμενον ἐν τοῖς τοῦ τείχους, τὰ τῶν πολεμίων μεταδιδόναι μυστήρια λόγος

ἦν. μετὰ δὲ τὴν τοῦ τείχους στεφάνην καὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν ἀπειργάζετο. Ῥέας μὲν, κατὰ τὸν τῆς Βασιλικῆς λεγόμενον τόπον, νεών τε καὶ ἄγαλμα καθιδρύσατο· ὅπερ τείχεον τοῖς πολίταις τετίμηται. Ποσειδῶνος δὲ τέμενος πρὸς τῇ θαλάσσῃ ἀνήγειρεν· ἔνθα νῦν ὁ τοῦ Μάρτυρος Μηνᾶ οἶκος διακεκόσμηται. Ἑκάτης δὲ, κατὰ τὸν νῦν τοῦ ἱπποδρομίου τόπον. τῶν δὲ Διοσκούρων, Κάστορός τε καὶ Πολυδεύκους, ἐν τῇ τῶν ποταμῶν μίξει· ἐν ᾗ καὶ λύσις τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνετο. ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου Στρατηγίου, Αἴαντός τε καὶ Ἀχιλλέως βωμοὺς ἀνέθηκεν, ἔνθα καὶ νῦν τὸ τοῦ Ἀχιλλέως χρηματίζει λουτρόν. Ἀμφιάρεως δὲ τοῦ ἱερέως, ἐν ταῖς λεγομέναις Συκαῖς ᾠκοδόμησε ναὸν, αἳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῶν συκοφόρων δένδρων ἐδέξαντο. ἀνωτέρω δὲ τοῦ Ποσειδῶνος ἱεροῦ, τὸ τῆς Ἀφροδίτης προσαγορεύεται τέμενος. Ἀρτέμιδος δὲ καὶ Ἀθηνᾶς, πρὸς τὸ τῆς Ἀφροδίτης ὄρος. ἐπεὶ δὲ ταῦτα, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ διῳκήσατο πόλιν, ἐχρῆν λοιπὸν τοὺς ἐπιόντας αὐτῇ, ἀπωθῆσαι βαρβάρους, καὶ μάλιστα τὸν Αἵμονα· ὃς τύραννος Θρᾴκης ὢν, καὶ πρὸς αὐτὴν ἧκε τὴν πόλιν. αὐτὸν δὲ τὸν ἥρωα προσκαλούμενος εἰς μάχην, καὶ διαπορθεῖν ἅπαντα προθυμούμενος, οὐχ ὑπομείνας τὴν ἔφοδον τοῦ βαρβάρου Αἵμονος, πρὸς μόνον διαγωνίζεται, καὶ καταβάλλει τὸν Αἵμονα ἐπὶ τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ λόφον. ὁ μὲν οὖν Βύζας, μετὰ τὴν εἰρημένην νίκην, ὡς ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ἤλαυνε τοὺς πολεμίους· Κρύσης δὲ ὁ τῶν Σκυθῶν βασιλεὺς, περαιωθεὶς τὸν

Digitized by Google

bāt. muro autem in circuitū ducto, etiā delubra Deorum extruxit. Rheæ tēplū, & ſtatuā in loco Regio collocauit, quam muro cinctā ciues in pretio habebant. Neptuno vero fanū iuxta mare erexit, vbi nunc Minę Martyris tēplū poſitū eſt. Hecates aūt in eo loco, vbi nūc ludi equeſtres exhibētur. Dioſcuris, Caſtori & Polluci, in fluuiorum concurſu, in quo homines a variis morbis liberātur. prope locū, qui Strategiū dicitur, Aiaci & Achilli aram conſecrauit: vbi etiam nunc Achillis balneū oracula reddit. Amphiarao ſacerdoti, in loco qui a ficubus Ficetū nominatur, tēplū erexit. ſupra Neptuni fanū, Veneris delubrum compellatur. ad Veneris montem Dianæ & Mineruæ ſacellum conſpicitur. poſtquam vero hæc in ciuitate ſua conſtituerat, reliquum erat vt Barbaros ſibi imminentes repelleret, præſertim Hæmona, qui cum Thraciæ tyrānus eſſet, in ipſam ciuitatem venit, ipſumque Heroem ad pugnam prouocauit, omnia depopulari cupiens. Heros barbari acceſſum non ferens, ſingulari certamine cum illo decertat, & Hæmona in montem ipſi cognominem proſternit. ita Byzas poſt dictam victoriam, hoſtes ex Thracia abegit. Cryſes vero Scytharū Imperator, traiecto

Danubio,

Danubio, ad ipſum trãſiẽs, ciuitatis muros obſidione cinxit. cũ quo Byzantis vxor, numerũ hoſtiũ nihili faciẽs, cũ mulierũ manu decertabat, draconũ congreſſu barbarũ decipiens. nã ſerpẽtes in ciuitate captos, quos certo in loco cuſtodiebat, ſtatim aduerſariis oſtẽdẽs, inſtar ſagittarũ vel ſpiculorũ emiſit, & plurimis perniciẽ attulit, eoq; modo vrbẽ cõſeruauit. hinc fluxit antiquũ illud dictũ, nõ debere quẽquã ſerpẽtes in vrbe captos, tãquã q ciuitati benefecerint, occidere. nõ lõgo poſt tẽpore, vir Strõbus nomine, Cornuta etiã genitus, numeroſo exercitu adducto, bellũ Byzãti intulit. vniuerſa itaq; Scythica natio cõmota eſt. præſtantiſſimi etiã Græcorũ, Rhodiorũ quoq; nõ cõtẽnẽdæ copiæ in vnũ conuenerunt. Dinæus etiã Megarẽſis, vicinę Chalcedonis Toparcha, vbi ad habitãdũ ſedes acceperat, nouẽdecim annis antẽ Byzãtis principatũ. oppidũ autẽ Chalcedona nominauit, vt quidam aiũt, a fluuio Chalcedone: ſiue, vt alii, a Calchãtis vatis filio, qui poſt Troianũ bellũ vixit: alii a Chalcedoniis, colonis in Eubœã deductis, nominatũ volũt; quos ſcilicet cæcos appellant, quia Byzantium contemſerãt. Dinæus porro plurimis nauibus inſtructus, ſocietate cum Byzante inita, cum ad vr-

ἴστρον, καὶ πρὸς αὐτὸν διελθὼν, ἐπολιόρκει τὰ τῆς πόλεως τείχη. πρὸς ὃν ἡ τοῦ Βύζαντος γυνὴ, μηδὲν καταλογισαμένη τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, τῇ γυναικείᾳ χειρὶ χρησαμένη, διηγωνίζετο, σοφισαμένη τὸν βάρβαρον τῇ τῶν δρακόντων συμμαχίᾳ. οὓς γὰρ κατὰ τὴν πόλιν ὄφεις, εἰς ἓν τῶν χωρίων συλλαβοῦσα, ἐφρούρει, ἀθρόως τοῖς ἐναντίοις ἐπιφανεῖσα· καὶ δίκην βελῶν ἢ ἀκοντίων ἔπεμπε τὰ θηρία, καὶ πλείστους καταλυμηναμένη, τούτῳ τῷ τρόπῳ διέσωσε τὴν πόλιν. ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρχαῖος μύθος φέρεται, μὴ δεῖν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁλισκομένους ὄφεις ἀπολεῖν, οἷα εὐεργέτας αὐτῆς γενομένους. οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, Στρόμβος ἀνὴρ τοὔνομα, καὶ αὐτὸς ἐκ Κεροέσσης τεχθεὶς, πόλεμον ἐπιφέρει τῷ Βύζαντι, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν. ἐκίνει τοίνυν ἅπαντα τὰ Σκυθικὰ γένη. συνέτρεχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος κρατοῦντες, καὶ Ῥοδίων οὐκ εὐκαταφρόνητος δύναμις. ὅ,τε τῆς γείτονος Καλκηδόνος τῆς ἀρχῆς Διναῖος, ἐκ Μεγάρων ἄποικος ἐκεῖσε γενόμενος, δεκαεννέα ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς Βύζαντος αὐταρχίας. Χαλκηδὼν δὲ ὠνόμασται τὸ χωρίον, ἀπὸ τοῦ Χαλκηδόνος ποταμοῦ, ὥς τινες φασίν· ὡς δὲ ἕτεροι φασὶν, ἀπὸ τοῦ παιδὸς Κάλχαντος τοῦ μάντεως, ὕστερον τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου γενομένου· ἄλλοι δὲ, ἀπὸ Χαλκίδος, πόλεως τῆς Εὐβοίας, ἀποίκων ἐκεῖσε παραπεμφθέντων· οὓς δὴ καὶ τυφλοὺς ἐκάλεσαν παρεωρακότας τὸ Βυζάντιον. ὡς δὲ πλείοσι ναυσὶν ὁ Διναῖος εἰς συμμαχίαν ἧκε τοῦ Βύζαντος, μὴ

δυνηθεὶς

δυνηθεὶς προσορμίσαι τῇ πόλει, ἄρτι τοῦ βασιλέως αὐτῶν Βύζαντος μεταλλάξαντος, καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἀγωνίᾳ τυγχάνοντος, πρὸς τὸν καλούμενον ἀνάπλουν ἀφίκετο. ἔνθα καὶ διατρίψας, Ἑστίαν τὸν τόπον ὠνόμασε. μικρὸν γε μὴν ὕστερον διαβὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπωσάμενος, δεύτερον αὐτὸς ἐστρατήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων· καθ' οὓς χρόνους, καὶ δρακόντων πλεῖστα γένη ἐπεφοίτησε τῇ πόλει, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτῇ διέφθειρεν. οὓς δὴ τῇ τῶν καλουμένων πελαργῶν ἐπιφορᾷ διεχειρίσαντο, Ποσειδῶνος αὐτοῖς, ὥς φασι, συνεργήσαντος. οὐ μετὰ πολὺ δὲ τῶν ὀρνίθων αὐτοῖς ἐναντία φρονούντων, καὶ θάνατον ἔτι ἐπαγόντων, λύσσῃ τε ἁλισκομένους ὄφεις πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμενὰς ἀκοντιζόντων, καὶ τοῖς γε πολίταις ἐν ταῖς λεωφόροις ἀφανῶς ἐφαλλομένων, ἐν ἀφασίᾳ διετέλουν. ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυανῶν τοὔνομα Ἀπολλώνιος, ἐκ λίθου ξεστοῦ, τρεῖς ἀνέστησε πελαργοὺς, ἔν τε προσώποις ὁρῶντας ἀλλήλους, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὐ συγχωροῦσιν ἐπιφοιτῆσαι τῇ πόλει τὸ τῶν πελαργῶν γένος. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις τοῦ στρατηγοῦ Διναίου τὸν βίον μεταλλάξαντος, Λέων τις τῶν Βυζαντίων τὴν ἀριστοκρατίαν ἐδέξατο. ὑφ' οὗ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀμύντου παῖς γεγονὼς, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, διώρυξί τε καὶ πολεμικαῖς μηχαναῖς τοῖς τείχεσι προσπελάζων. καὶ ταύτην ἂν εἷλε ῥᾳδίως, νυκτὸς ἐπιλαβόμενος ἀσελήνου καὶ ὄμβρου κα-

ταῤῥα-

ad vrbem appellere non poſſet, Byzante rege eius, paulo ante defuncto, omni etiam populo perturbato, ad locum qui Anaplus vocatur peruenit: vbi cum moraretur, locum Heſtian nominauit. paulo vero poſt ciuitatem tranſiens, profligatis barbaris, ſecundo Byzantinis bellum intulit. circa hoc tempus varia draconum genera ciuitatem infeſtarunt, & incolas eius perdiderunt. hos demum ciconiarum aduentu, Neptuno adiutore, vt aiunt, interfecerunt. non longe poſt, cum aues inimicum animum induiſſent, mortem inſuper inferrent, & ſerpentes in aqua captos in viam publicam proiicerent, ciues ſtupore perculſi erant. quidam autem vir Tyaneus, Apollonius nomine, tres ciconias, ex lapide albo, obuerſa facie ſe mutuo aſpicientes, erexit: quæ ad hoc vſque tempus ciconias in vrbem venire non permittunt. poſt hæc Dinæo præfecto mortuo, quidam Leo Byzantii principatum ſuſcepit. ſub hoc Philippus Macedonum Rex, Amyntæ filius, magno exercitu ſecum ducto, obſidione vrbem cinxit, bellicisque machinis admotis muros perfodit: & facile eam, illuni nocte, & immenſa pluuia

iuuantibus,

iuuantibus, expugnaſſet, ſi non Dei auxilium ciuibus adfuiſſet. nam canum latratu, & nubium verſus ſeptentrionem receſſu, populus excitatus ciuitatem Philippo iam tradendam conſeruauit. turres & murorum propugnacula labefactata, ex lapidibus ſepulchralibus inſtaurauit. huius rei gratia murum ſepulchralem appellant, lampadifera Hecates ſtatua ſimul erecta. poſtea vero mutuo vſi auxilio, aperto marte Macedonas vicerunt. hoc modo bello diremto, Philippus Byzātinis imperio ceſſit. poſtquam etiam Leo exceſſit e vita, Athenienſium Imperator Chares, cum quadraginta nauibus in auxilium Byzantiorum profectus, ad bellum contra Philippum, occupauit promontorium Propontidis, quod inter Chalcedonem & Chryſopolim ſitum eſt: & in illo loco felicem belli euentum expertus eſt: vbi coniugem comitem habens morbo laborantem amiſit, eamque ſepultura affecit, eique excitauit aram, & columnam, in qua damalis ſtatuta ſpectatur ex lapide albo facta. ſic eni appellabatur illa Charetis vxor: quod et incifis in ea vſque ad noſtram ætatem verſibus patet: qui tales ſunt.

Inachia

ταῤῥαγέντος δ' ἐξεσίου, εἰ μὴ τοῖς ἂν αὖθις τοῦ Θεοῦ γέγονε ξυμμαχία, τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πρὸς ὑλακὴν ἀναστήσαντος κύνας, καὶ νεφέλας πρὸς τοὺς ἀρκτῴους ἐπαγαγόντος τόπους. ἐξ οὗπερ οἱ δῆμοι ἐξεγερθέντες, ἤδη τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ γενομένην ἐρρύσαντο, ἀναλαβόντες τοὺς διαφθαρέντας πύργους τοῖς ἐκ τῶν τάφων προκειμένοις λίθοις, καὶ ἀνοικοδομήσαντες τὰς ἐπάλξεις τοῦ τείχους. οὗ δὴ χάριν τὸ τεῖχος τυμβοσύνην ἐκάλεσαν, λαμπαδηφόρον Ἑκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα. αὖθις δὲ πρὸς συμμαχίαν τραπέντες, περιφανῶς τοὺς Μακεδόνας ἐνίκησαν. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαλυθέντος τοῦ πολέμου, Φίλιππος παραχωρεῖ Βυζαντίοις. Ἐπεὶ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξε, Χάρης ὁ τῶν Ἀθηναίων βασιλεὺς σὺν ναυσὶ τεσσαράκοντα εἰς συμμαχίαν τῷ Βυζαντίῳ ἐλθών, πρὸς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον κατέλαβε τὴν ἄκραν τῆς Προποντίδος. ἥτις μεταξὺ κεῖται Χρυσοπόλεως καὶ Χαλκηδόνος. καὶ ἐν ἐκείνῳ προσορμήσαντες, ἀπὸ πλεῖν ἐλάμβανον τοῦ πολέμου. ἔνθα δὴ τὴν ἑπομένην αὐτῷ γυναῖκα, νόσῳ βληθεῖσαν, ἀποβαλὼν κατέθηκεν ἐν τάφῳ, ἀναστήσας αὐτῇ βωμὸν καὶ κίονα. ἐν ᾧ δάμαλις δείκνυται ἐξ ἧς τοῦ καλουμένου λίθου. οὕτω γὰρ ἐκείνη τὴν ἐπωνυμίαν ἐκέκλητο. ὅπερ καὶ διὰ τῶν ἐγγεγραμμένων στοιχείων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διασώζεται χρόνων. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ στοῖχοι.

Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμεῖο
κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης
ἐς Φάρον, ἥδε δ' ἐγὼ Κεκροπίς εἰμι νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος. ἔπλων δ' ὅτ' ἔπλωεν ἐκεῖνος.
τῇδε, Φιλιππείων ἀντίπαλος σκαφέων.
Βοίδιον δ' ἤκουον ἐγὼ τότε. νῦν δὲ Χάρητος
εὐνέτις ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέροις.

Τοῦ δὲ Χάρητος εἰς Ἀθήνας ἐκπλεύσαντος.
πρωτόμαχος τὴν στρατηγικὴν διαδέχεται. ὃς
τοὺς ἐπαναστάντας Θρᾷκας καταδουλώσας τοῖς
ὅπλοις ἐν τῷ καλουμένῳ Μιλίῳ τῆς πόλεως, χαλ-
κέα ἀνέθηκε τρόπαια. κατοιχομένου δὲ καὶ
τούτου, Τίμαιος τῶν ἐν Ἄργει τραφέντων ἀνὴρ
πρῶτα μὲν καὶ τὸν Εὔξεινον πόντον ἀνακαθᾶραι πο-
λὺν ἐπιχειρήσας, καὶ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος, συνοι-
κίζεται Βυζαντίοις. καὶ στρατηγὸς δὲ τοῦ παντὸς ἀ-
ναδειχθεὶς δήμου, πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν εἰς τὸ μᾶλλον
ὠφέλιμον μετερρύθμισε. νόμους τε πρέποντας κα-
θαρέσειν συντιθέμενος συμβασιλέων, καὶ ἔθη κα-
θιστάμενος πολιτικὰ καὶ ἥμερα, δι' ὧν ἀστείους τε
καὶ φιλανθρώπους τοὺς πολίτας ἀνέδειξεν. ἱερά τε θε-
ῶν πλεῖστα τὰ μὲν αὐτὸς ἀνεστήσατο, τὰ δ' ἤδη πρὶν ὄντα κε-
κόσμηκε. τὸ γὰρ πρὸς τῇ ἄκρᾳ τῆς Ποντικῆς θαλάσσης
κείμενον ναὸν Ἰάσονι πολλ', τοῖς δεκαδύο θεοῖς κα-
θίδρυσε, καὶ κατὰ γῆς ἐπὶ πομπῇ ἀνήγειρε. καὶ ἐν τῷ ὅτι
τοῦ Φειδάλου λεγομένῳ λιμένι τῆς Ἀρτέμιδος οἶκον ἀ-
νεκαίνισεν. Ἐπὶ δὲ τούτῳ Καλ-
λιάδης,

Digitized by Google

Inachiæ effigies bouis haud ego. nomine noſtro
Nec dictum aduerſum Boſphorium pelagus.
Illam etenim pridem ira grauis Iunonis abegit
In Pharon. at patria Cecropis ipſa fui.
Iuncta Charete viro veni huc, cum nauibus ille
Intulit inſtructis arma Philippe tibi.
Bucula dicta fui, nunc coniuge læta Charete,
Parſque orbis grata eſt illa vel illa mihi.

Charete vero Athenas nauigante, Protomachus principatum excepit: qui quum Thraces armis ſubiugaſſet, ærea monumenta erexit in loco vrbis, qui Miliarium nominatur. hoc etiam mortuo, Timeſius inter Argiuos educatus, Byzantiis ſe adiunxit: vniuerſique populi Imperator deſignatus, totam ferme ciuitatem in melius reformauit. leges de quotidianis negotiis ferebat, & mores ciuiles componebat, per quæ vrbanos & humanos ciues effecit. Fana Deorum plurima, partim ipſe extruxit, partim prius extructa adornauit. nam templum in promontorio Propontici maris poſitum, quod Iaſon olim duodecim Diis dedicauerat, dirutum reſtaurauit: & iuxta Phrixi portum Dianæ ædem renouauit. præter hæc Cal-

liades Byzantii dux in externis & ciuilibus bellis ſtrenuus, celebrem & mirabilem Byzantis imaginem, in dicta Baſilica ſuſpendit, cum hac inſcriptione:

Hic fortis ByZantis, amabilis & Phidaliæ
Conſtituit pulchras Calliades ſtatuas.

Hæc quidem Byzantinis opimatum, & tyrannorum imperio ſubiectis, diuerſis temporibus contigerunt. Sed poſtquam Conſulum adiumento, Romani omnia imperia viciſſent, & Græcos in ſeruitutem redegiſſent, merito & Byzantini ſe illis ſubiecerunt. Breui tempore interiecto, Seuero Romanis imperante, ipſi Nigrum orientis Dominum præferentes, Imperatori ſe oppoſuerunt, & muri corona deſtructa, ſeruitio Perinthiorum, qui Heraclienſes nominantur, ſe deſtinarunt. Seueri ira ſedata, rurſus eum Imperatorem appellarunt: qui etiam vndiquaque maiorem in modum Byzātium adornauit. balneum quidem ampliſſimum iuxta Iouis equeſtris aram, ſiue lucum Herculis, extruxit: qui locus etiam a profligato Diomedis exercitu, Zeuxippus nominatur. locum Hippodromio proximum tabulatis & porticibus adornauit. vbi etiam nunc curuaturæ

aſcenſum

λιάδης στρατηγήσας τοῦ Βυζαντίου, ἀριστεύ τε πρὸς τοὺς ὀθνείους καὶ ἐμφυλίους πολέμους ἀγωνισάμενος, τὸ περιβόητον καὶ θαυμαστὸν τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα, κατὰ τὴν λεγομένην Βασιλικὴν ἀνέθηκε, καὶ ἐπέγραψεν οὕτως·

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα, καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν,
Κίοσι κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάδης.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀριστοκρατουμένων τῶν Βυζαντίων, ἔστι δὲ καὶ τυραννουμένων κατὰ διαφόρους συμβέβηκε χρόνους. ὡς δὲ ἡ τῶν ὑπάτων ἐπικράτεια, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ πάσας ὑπερέβαλλε τὰς δυναστείας, κατεδούλωσε δὲ καὶ Ἕλληνας, εἰκότως αὐτῇ καὶ Βυζάντιοι πειθόμενοι διετέλουν. ἐπεὶ δὲ μετά τινας χρόνους, Σεβήρου τῆς Ῥώμης βασιλεύοντος, αὐτοὶ τοῦτον τῆς τοῦ τυραννήσαντος τῶν Ἑώων Νίγρου προτιμήσαντες ἐλπίδος εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐτόλμησαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀφαιρεθέντες τῶν πολιτικῶν δικαίων, καὶ τῆς στεφάνης αὐτῆς τοῦ τείχους καταλυθείσης, Περινθίοις ἐτάχθησαν δουλεύειν τοῖς καλουμένοις Ἡρακλεώταις. παυσαμένης δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Σεβήρου, αὖθις τοῦτον ἔχον εἰς βασιλέα ὃς καὶ εἰς μείζονα καὶ περιφανῆ κόσμον ἐπανήγαγε τὸ Βυζάντιον. λουτρὸν μὲν μέγιστον κατὰ τὸν τοῦ Ἱππίου Διὸς βωμὸν, ἤτοι τὸ Ἡρακλέους καλούμενον ἄλσος, ἀνήγειρεν. ἔνθα δὴ καὶ τὰς Διομήδους δαμάσαντες ἵππους, Ζεύξιππον τὸν τόπον ὠνόμασαν. καὶ τὸν αὐτοῦ πλησιάζοντα χῶρον τοῦ Ἱπποδρομίου, ἱκρίοις τε καὶ στοαῖς διεκόσμησεν. ἔνθα καὶ νῦν οἱ καμπτοὶ

 δηλοῦσι

Digitized by Google

δηλοῦσι τὰ τῶν ἐφόρων γνωρίσματα, διὰ τῶν ἐπικειμένων ᾠῶν τοῖς χαλκοῖς ὀβελίσκοις. καὶ μέχρι μὲν οὖν περιῆν ὁ Σεβῆρος, καὶ ἀπὸ τούτου παιδὸς Ἀντωνίνου, Ἀντωνίνα ἡ πόλις κατωνομάζετο. ἀπὸ δὲ τοῦ Βύζαντος, μέχρι τοῦ Σεβήρου, ἔτη διῆλθον ἑξακόσια ὀγδοηκονταπέντε. Ἀλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον, καὶ διηγητέον ὅπως Σεβῆρος τοῦ Βυζαντίου ἐκράτησεν. ἀναστὰς ἐκ Ῥώμης Σεβῆρος, κατείληφε τὸ Βυζάντιον· κρατοῦντος τότε αὐτοῦ, Νίγερ τοῦ υἱοῦ Τιμησίου. καὶ εἰρηνικὰς σπονδὰς μετὰ Νίγερ ποιήσας, εἰσῆλθον μεγιστᾶνες αὐτοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον ἀπὸ Ῥώμης. ἐπεὶ δὲ οἱ Βυζάντιοι ἀπὸ Μακεδόνων κακῶς ἐπολιορκοῦντο καὶ ἐλυμαίνοντο, ἐξῆλθεν ὁ Σεβῆρος κατὰ Μακεδόνων, ὑπερμαχῶν Βυζαντίων. μέλλων δὲ ἐξέρχεσθαι, τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ τοῦ Νίγερ υἱῷ εἰς γυναῖκα παρέδωκεν. τὸν γὰρ στρατὸν αὐτοῦ ὁ Σεβῆρος κατέλιπεν ἐν Χρυσοπόλει. ἐν δὲ τῇ τοῦ γάμου εὐωχίᾳ ἔστησαν ἐπὶ τῆς τραπέζης δύο φιλόσοφοι τινὲς Ῥωμαῖοι, Φόρτων καὶ Μαρκίων καλούμενοι. καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἐσθίοντας Βυζαντίους· ἠγάγομεν χαρὰν ἀκερδῆ, καὶ λύπην ἀζήμιον. προσκαλεσάμενος δὲ Νίγερ τοὺς φιλοσόφους αὐτοῦ, ἐποίει ἔρευναν περὶ τοῦ ῥήματος. ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη διερμηνεῦσαι αὐτό. εἷς δέ τις τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ἀνακειμένων, ἀγχίνους πάνυ, ἤδη γηραιὸς, ἀναλογισάμενος τὸ ἀπόφθεγμα, εἶπεν, τοῦτο ἐστιν ἱππικὸς καὶ ἀγωνικὸς ἀγών. τότε ὁ Σεβῆρος πρὸς θεραπείαν τοῦ συμπενθεροῦ αὐτοῦ

Νίγερ

aſcenſum oſtendũt per ſuperiorem partem æreis obeliſcis impoſitam. huc vſque igitur Seuerus ſuperſtes fuit. eius autem filius Antoninus, vrbem Antoninam nominauit. a Byzante vero vſque ad Seuerum anni ſexcēti octoginta quinq; elapſi ſunt. Sed reducam orationem, & narrabo quomodo Seuerus Byzantio potitus ſit. Roma Seuerus diſcedens, Byzantium venit, Nigro Timeſii filio tũc imperãte, paciſq; fœdere ſancito, adductis ſecum proceribus, Byzantium ingreſſus eſt. poſtquam vero Byzãtini improba obſidione Macedonum vaſtarentur, Seuerus contra Macedonas egreſſus, pro Byzantinis pugnauit: cæterũ exiturus, propriã filiã Nigri filio in vxorẽ tradidit. exercitum autẽ ſuum Seuerus Chryſopoli reliquerat. cum vero nuptiæ celebrarentur, duo quidam Philoſophi menſæ aſtiterunt, Phorton & Marcion nominati: & Byzantinis edentibus dixerunt, Dolorem indemnem, & inane gaudium adduximus. Niger Philoſophis ſuis ad ſe vocatis, quid ſibi hoc dictum vellet, inquiſiuit. Sed nullus interpretari poterat. vnus vero ex conuiuis, admodum ingenioſus, iam ſenex, intelligens apophtegma, hoc eſt, inquit, equeſtre & gymnicum certamen. tum Seuerus vt obſequiis

Nigrũ affinẽ ſibi cõciliaret,duo balnea cõdidit,in vrbe & prope Palatium,vnũ, quod Zeuxipp⁹ nominatur; extra vrbẽ, quod nũc Caminia vocatur, balneũ magnũ & mirabile.nã propter eius incredibilẽ magnitudinẽ bis mille hominum quotidie lauabãtur. hoc autem balneum igne Médico calefiebat. Hippodromiũ vero ad hoc vſque tempus integrum ipſe Seuerus ædificauit, cum illic eſſent horti duorum fratrum, & viduæ mulieris. itaq; vſque ad ęream columnam quadrilateram, planus erat locus: ab hoc vero vſque ad fundam, locum præruptum, columnæ & ſtructuræ magnificæ poſitæ erant: præterea etiam ex loco catulis leonum deſtinato ciſterna frigida fiebat. vnam vero graduum partem Seuerus perfecit, alteram imperfectam reliquit, quia audiebat Gallos Romam depopulari, & ſibi abeundum eſſe.hoc pacto tandem morbo correptus,vitam finiuit, cum ſeptendecim annos imperaſſet. a morte vero ipſius, vſque ad Magni Conſtantini imperium, anni ſexaginta & vltra elapſi ſunt. anno vero trecenteſimo ſexageſimo ſecundo ab Auguſto Cæſare, Monarchia ad Romanos tranſiit, cum iam ad extremum rerum ſtatus perueniſſet.

IMPE-

Νίγερ, ἔκτισε δύο λουτρά. ἔσωθεν μὲν τῆς πόλεως καὶ πλησίον τοῦ παλατίου, ἕν, τὸ καλούμενον Ζεύξιππον· ἔξωθεν δὲ τῆς πόλεως, τὰ νῦν καλούμενα Καμίνια, λουτρὸν εὐμέγεθες καὶ ἀξιοθαύμαστον· ἐκ δὲ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ἐν ἑκάστῃ ἡμέρᾳ, δύο χιλιάδες ἐλούοντο. ἧπτε δὲ τὸ τοιοῦτον λουτρὸν μετὰ τοῦ Μηδικοῦ πυρός. τὸ δὲ μέχρι τὸ νῦν σωζόμενον Ἱπποδρόμιον, ἐκτίσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου, κήπων ὄντων ἐκεῖσε δύο τινῶν ἀδελφῶν, καὶ γυναικὸς χήρας. μέχρι μὲν οὖν τοῦ χαλκοῦ κίονος τοῦ τετραπλεύρου, πεδινὸς ἦν ὁ τόπος. ἀπὸ δὲ τούτου καὶ μέχρι τῆς σφενδόνης, κρημνοῦ ὄντος, κίονες εὐμεγέθεις καὶ κτίσματα ἀνηγέρθησαν. ἔνθα δὴ καὶ ἡ ψυχρὰ καλουμένη κινστέρνα ἐστί, διότι πάνυ κρημνώδης ἦν ὁ τόπος. τὸ δὲ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, ἀνεπληρώθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου. κατελείφθη δὲ τὸ ἕτερον ἀτελές, διὰ τὸ ἐλθεῖν εἰς αὐτὸν ἀγγελίαν, ὅτι Γάλλοι πορθοῦσι τὴν Ῥώμην, καὶ παραγενέσθαι ἐν αὐτῇ. ἤδη τε καὶ τελευτᾷ, νόσῳ ἐπιληψίας· βασιλεύσας χρόνους δεκαεπτά. παρῆλθον δὲ χρόνοι ἑξήκοντα καὶ ἐπέκεινα, ἄχρι τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. ἐν δὲ τῷ τριακοσιοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, ἡ μοναρχία διῆλθε τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, καὶ τῶν πραγμάτων ἤδη πρὸς τὸ πέρας ἀφιγμένων.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Κωνσταντίνου.

Κωνσταντῖνος ὁ Κωνσταντίου παῖς, τῶν σκήπτρων ἐπιλαβόμενος, τὴν νέαν ταύτην καὶ περικαλλῆ ἀνέστησε πόλιν, Κωνσταντίνου τὴν λεγομένην. θαυμαστὴν γὰρ προσεργασάμενος τῷ κάλλει, πόῤῥωθεν καὶ τὰ τείχη μετέστειλε, κατὰ τοὺς Τρωαδικοὺς ἐμβόλους· λουτρά τε καὶ ἱεροὺς δύο οἴκους μεγάλους ἀνήγειρε. καὶ ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἑαυτὸν ἐπὶ λιθίνης ἀνέγραψε στήλης. καὶ τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἑλένης, ἐπὶ κίονος ἀνέστησεν ἄγαλμα· καὶ τὸν τόπον ἐκάλεσεν Αὐγουσταῖον. τοῖς τε συνακολουθήσασιν αὐτῷ ἀπὸ Ῥώμης συγκλητικοῖς ἐφιλοτιμήσατο, οἴκους αὐτοῖς δωρησάμενος, οὓς ἐξ ἰδίων ἐδείματο χρημάτων. ἐπὶ δὲ τούτου καὶ ὁ τῶν ὑδάτων ὁλκὸς προσελέσθη τῇ πόλει. ἀνέστησε δὲ καὶ δύο ἀψίδας πρὸς τὸν καλούμενον Φόρον. καὶ ὁ πορφυρὸς καὶ περίβλεπτος κίων, ἐφ' οὗπερ ἵδρυται Κωνσταντῖνος, ὃν ὁρῶμεν δίκην ἡλίου τοῖς πολίταις λάμποντα. τούτου γοῦν τὸ ἄγαλμα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κίονος, καὶ φόνον τῶν ἐκεῖσε εὑρεθέντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὡσεὶ δέκα εἰργάσατο, κατὰ τὴν πέμπτην δηλαδὴ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ καὶ ἑξακοσιοστοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους. εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος τῆς βασιλείας τοῦ κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

IMPERIVM MAGNI Conſtantini.

COnſtantinus Conſtantis filius, imperio potitus, nouam Romam Conſtantinopolim appellauit. hanc cum mirabili pulchritudine adornaſſet, muros etiam lõge tranſpoſuit, Troianorum irruptionem verſus. balnea & duas ſacras ędes magnifice extruxit. & in foro ſtrategiũ nũcupato, vbi olim milites honores recipiebãt, ſeipſũ lapideo cippo inſculpſit, & matris ſuæ Helenę imaginẽ colũnę impoſuit, & locũ Auguſtanũ nominauit. liberalitate p̃terea apud Senatores, quos ſecũ Roma duxerat, inclareſcebat. ædes, quas propriis ſũptibus extruxerat, illis donabat. præter hæc aquarũ ductus in vrbẽ introduxit. erexit etiã duos fornices in loco qui forũ dicitur: purpureã etiã & illuſtrẽ columnã, in qua ipſius ſtatua collocata eſt; quã in ciuitate inſtar ſolis ſplendere videmus. hæc autem ſtatua de colũna decidit, & circiter viginti hominibus, qui illic inuenti ſunt, mortem attulit, quinto videlicet Aprilis, decimæ quartæ indictionis, anno ſexies milleſimo ſexcenteſimo decimoquarto. quum nouendecim annos D. Alexius Comnenus imperaſſet.

hora

hora erat circiter tertia, cũ tenebræ eſſent, & impetuoſe ventus ſpiraret. cometa teli modo aerẽ turbãte, quæ in veſpera Paraſceues, primę ſeptimanæ, apparebat. præter hæc Senatui domos ædificabat, & locũ Senatum nominabat; in quo Dodonæi Iouis imaginem, & duas Palladis ſtatuas collocauit. præterea regiam aulam, honoris conſequendi gratia, aptius diſpoſuit, palatii nomine ipſi indito: & iis qui extra palatium viuebant, vinum, carnes, oleũ & panes ſuppeditabat, quibus etiam vſq; in præſens tẽpus ciuitas fruitur, calamorũ ab ipſo proiectorũ habẽs indiciũ. leges & cõmercia ex ęquo & bono quotidie proponebat. amplis item muris vrbẽ circũdans, & variis modis adornãs ad imitationẽ veteris Romę, clariorem effecit. Sed quod præcipuum eſt, duas ſacras ædes, vnam nomini S. Irenes, alteram vero SS. Apoſtolorum, ædificauit: tum omnes ethnicorum ſuperſtitiones abrogauit. plura deinde tẽpla extruxit, de quibus paulo poſt dicem⁹. S. Sophiæ ligneo tecto reformauit. ex hoc quadringẽtę viginti ſeptem colũnæ ablatæ ſũt. plures tamẽ ethnicorũ remanebant, Apollinis, Iouis & Cari patris Diocletiani. prętcrea XII ſigna, Luna, Venus & Arctur⁹ ſtella duab. Perſicis colũnis impoſita.

ὥρα ἦν ὡσεὶ τρίτη, ὅτι γνόφος ἐγένετο καὶ βίαιος νότος ἔπνευσε σφοδρόν. τοῦ κομήτου ἀστέρος τοῦ ἀκοντίου ὀλυθέντος, καὶ τὸν τοιοῦτον τοῦ ἀέρος τάραχον ἐξεργασαμένου, τοῦ φανέντος κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς παρασκευῆς τῆς πρώτης ἑβδομάδος. οὗτος δὲ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐποίησεν οἴκους, καὶ Σεννᾶτον τὸν τόπον ὠνόμασεν· ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἵσταται ἄγαλμα, καὶ δύο τῆς Παλλάδος ἱδρύματα. ἐφιλοτιμήσατο δὲ καὶ τῷ δήμῳ καθ' ἓν ἕκαστον ἔτος παρέχων αὐτοὺς, ἡμερεσίους ὀνομάσας αὐτοὺς παλατίνους, τοὺς ἐκ τοῦ παλατίου χορηγουμένους, οἶνον τε καὶ κρέας, καὶ ἔλαιον, καὶ σιτηρέσια τράπεζας, ὧν καὶ νῦν ἡ πόλις ἀπολαύει τῶν ὑπ' αὐτοῦ ῥιφέντων καλάμων φέρουσι τὰ γνωρίσματα. νόμους τε καὶ συμβόλαια καθ' ἑκάστην τιθεὶς ἀπὸ τοῦ βελτίστου καὶ δικαίου. τείχεσί τε μεγίστοις περικλείσας τὴν πόλιν, καὶ διαφόροις κοσμήσας τρόποις, εἰς ζῆλον τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, περιφανεστέραν ἀπέδειξεν, ᾠκοδόμησε δὲ ἐν πρώτοις ἱεροὺς οἴκους δύο· ἕνα μὲν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Εἰρήνης· ἕτερον δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἅπαντα καθεῖλε θρησκεύματα. εἶτα καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀνήγειρεν, οὓς μετ' ὀλίγον εἴπομεν. ἔκτισε δὲ τὴν ἁγίαν Σοφίαν ξυλόστεγον· ἀφ' ἧς ἀφῃρέθησαν στῆλαι τετρακόσιαι εἰκοσιεπτά. καὶ πλείονες μὲν Ἑλλήνων ὑπάρχουσαι Διὸς καὶ Κάρου τοῦ πατρὸς Διοκλητιανοῦ. καὶ τὸ δωδεκάζωδον, καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἡ ἀφροδίτη, καὶ ὁ ἀρκτοῦρος ἀστὴρ, παρὰ δύο Περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος.

Digitized by Google

ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ Ἱερίβοια τῆς Ἀθήνας, ἀπὸ τοῦ πλεύρου, Ἱέρωνα τὸν φιλόσοφον μαντευόμενον ἔχουσα· τῶν δὲ Χριστιανῶν ὀλίγοι τινὲς ὡς εἶπον. ἔκτισε δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου ὁ ἀγαθοδότης βασιλεὺς, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου, καὶ τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δρομικὸν, καὶ τοῦτον ποιήσας ξυλόστεγον. ἀλλὰ καὶ μνημοθέσια τῶν βασιλέων, ὧν καὶ ἐν ἑνὶ καὶ αὐτὸς ἐτέθη. χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῷ πεντακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τοῦ κόσμου, τῷ τρίτῳ μηνὶ τῆς διαπέρας ἐπινεμήσεως, τῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐν ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ὄντος τοῦ ἡλίου εἰς τὸ τοῦ τοξότου ζώδιον· ὡροσκόπει γὰρ καρκῖνος, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς διακοσιοστῆς ἑξηκοστῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος, ἐπήξαντο τοὺς θεμελίους τῶν δυτικῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἐν ἐννέα μησὶ, τό τε χερσαῖον καὶ παράλιον τεῖχος, μετὰ πλείστων οἰκοδομημάτων, τῶν ἐν τῇ πόλει δομηθέντων ἀπαρτίσαντες, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ Μαΐου μηνὸς, τὰ ἐγκαίνια τῆς πόλεως γέγονε, καὶ προσηγορεύθη Κωνσταντινούπολις.

Ταῦτα ἐπράχθη τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, συμπραττόντων αὐτῷ καὶ συνδοκούντων εἰς τὴν τοιαύτην οἰκοδομὴν τῆς θεοφρουρήτου πόλεως, Εὐφράτου τοῦ προκειμένου Οὐρβικίου καὶ Λιβερίου τῶν πραιποσίτων· Ἰσιδώρου, καὶ Εὐστοργίου, καὶ Μιχαὴλ πρωτοβεσταρίου, ἀμφοτέρων πατρικίων ὄντων, καὶ Ὠνορισίου ἐπάρχου, καθὼς ἱστορεῦσιν Εὐτυχιανὸς πρωτοσεκρήτης ὁ

γραμμα-

auſtralis polus, & Minerua, Hieronem Philoſophum vatem a latere habens. Chriſtianorum vero admodum, vt dixi, paucæ. ſtruxit etiam templum S. Agathonico prudens Imperator, & S. Acacio, & SS. Apoſtolis: & matri ſuæ dromicum, quod ligneo tecto operuit. quin etiam Regum monumēta, in quorum vno & ipſe ſepultus eſt. Sciēdum autē eſt, quod anno mundi, quinquies milleſimo, octingenteſimo trigeſimo octauo, tertio menſe ſecundæ diſtributionis, vigeſimo ſexto ſeptembris, Sole Sagittarii ſignum ingreſſo, cancro natalitiam horam obſeruante, primo anno ducenteſimę quintæ olimpiadis, fundamenta murorum occidentalium iecerint. cumque nouem mēſibus, maritimum & terreſtrem murum, cum aliis ædificiis in vrbe extructis abſoluiſſunt, vndecimo Maii Encęnia vrbis celebrata, & Conſtantinopolis nominata.

Hæc acciderunt anno imperii Conſtantini magni duodecimo, adiuuantibus in ſtructura ciuitatis diuino præſidio munitæ, Euphrato accubitore, Vrbicio & Liberio præpoſitis: Iſidoro, & Euſtorgio, & Michaele primo veſtiario, vtroque Patricio, & Onoriſio Eparcho: quemadmodum memorant, Eutychianus a Secretis primus, gram-

Digitized by Google

grammaticus, Eutropius ſophiſta, qui Iuliano Apoſtatæ in Perſide ſimul aderat: Cōſtātinus epiſtolographus: Eleuſius diacon⁹, philoſoph⁹: Troilus orator, q in magiſtratu cū magno honore verſatus eſt, & Heſychius tachygraphus. hi omnes quæ ſuis oculis tū viderunt, accurate ſcriptis mādarunt. anno vero duodecimo ſui imperii, maiorē, vt dictū eſt, Byzantis vrbē effecit, eāq; Conſtātinopolim vocauit. fundauit etiam Palatia * Chalcæ, & S. Apoſtolis ibi templū extruxit & lucernā ſeptē candelarū, quæ & huc vſq; in ſcholis conſeruatur: & Tribunal, & quæ nūc dicūtur Numera, in Palatio: & nouendecim Acubita, & Strepſimū, & tēplū S. Stephani, in quo hyberno tēpore pernoctabat. extruxit etiam Magnauram, & templum Domini generale & proprium, & Veſtiarium: Cabalam & monumentū, & Aarum ad nouam ſitum, & vſq; ad portā ferream: & pellucidum lauacrum, & Palatia ſuperiora, vſq; ad Geranium, & Chryſocladum, & magnū balneū Oeconomij, foro dulciario proximum, quod ſeptem receptacula, & duodecim porticus habebat, & magnum Colythabum. erat autem vnum cæleſte ſignum. ſeptem vero receptacula, ad imitationem ſeptem planetarum, & duodecim

porticus

γραμματικὸς, καὶ Εὐτρόπιος ὁ σοφιστὴς, ὁ τῷ παραβάτῃ Ἰουλιανῷ συμπαρὼν ἐν τῇ Περσίδι. καὶ ὁ ἐπιστολογράφος Κωνσταντῖνος, Ἐλεύσιος τε διάκονος, ὁ φιλόσοφος· καὶ Τρώϊλος ὁ ῥήτωρ, ὁ πολλὰς ἀρχὰς μετὰ δόξης ἀνύσας· καὶ Ἡσύχιος ὁ ταχυγράφος. οὗτοι πάντες αὐτόπται γενόμενοι τῶν τηνικαῦτα πραχθέντων, ἀκριβῶς ταυτὶ συνεγράψαντο. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐποίησεν, ὡς εἴρηται, μείζονα τὴν Βυζαντίου πόλιν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Κωνσταντινούπολιν. ἔκτισε καὶ τὰ παλάτια τῆς χαλκῆς καὶ τῶν ἐξκουβίτων· καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ἐκεῖσε τῶν ἁγίων ἀποστόλων· καὶ τὴν θόλον τῆς ἑπταλύχνου, ἣ καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται ἔσωθεν τῶν σχολῶν. καὶ τὸ τριβουνάλιον, καὶ τὰ νῦν ὀνομαζόμενα Νούμερα, καὶ αὐτὰ εἰς παλάτιον· καὶ τὰ δέκα ἐννέα ἀκούβιτα, καὶ τὸ στέψιμον, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ὅνπερ εἶχε χειμερινὸν κοιτῶνα ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν Μαγναύραν, καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἐκκλησίαν, καὶ τὸ γενικὸν καὶ τὸ ἰδικὸν, καὶ τὸ βεστιάριον, καὶ τὸν Καβαλλὰν, καὶ τὸ σῆμα, καὶ τὸ Ἄατουν, πρὸς τὴν νέαν κείμενον, καὶ μέχρι τῆς ὀνομαζομένης σιδηρᾶς. καὶ τὸ κάτω πλοον λουτρὸν, καὶ τὰ παλάτια τὰ ἐπάνω, μέχρι τοῦ γερανίου· καὶ τὸ χρυσόκλαδον· καὶ τὸ μέγα λουτρὸν τοῦ οἰκονομίου, τὸ πλησιάζον εἰς τὸ γλυκανιστήριον, ἔχον ἐνθήκας ἑπτὰ, καὶ δώδεκα στοὰς, καὶ κολύθαβον δύο μεγέθη. ἓν ζῶδον δὲ ὑπῆρχε. καὶ αἱ μὲν ἑπτὰ ἐνθῆκαι, εἰς μίμησιν τῶν ἑπτὰ πλανητῶν· αἱ δὲ δώδεκα

στοαὶ,

σαὶ, τῶν δώδεκα μηνῶν τὰς κράσεις. ἐσώζετο δὲ μέχρι τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Τζυμισχῆς κατέλυσεν αὐτό, καὶ ἐκ τῆς ὕλης ἔκτισε τὴν χαλκῆν, ἔνθα καὶ ἐτάφη. βουλόμενος δὲ κτίσαι καὶ ἱππικὸν κατὰ τὴν μίμησιν τῆς Ῥώμης, εὗρε τοῦ Σευήρου, καὶ ἀνεπλήρωσεν αὐτό· ἤγουν τὸ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, τῶν δύο περιπάτων· καὶ ἄνω τῶν καγγέλων, καὶ τὴν σφενδόνα, καὶ τοὺς καμπτῆρας καὶ τοὺς δήμους. πάντα δὲ τὰ χαλκουργήματα καὶ τὰ ξόανα, ἐκ διαφόρων τόπων καὶ πόλεων ἀθροίσας, ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν κόσμον τῆς πόλεως. ὁμοίως καὶ τοὺς κίονας τῶν περιπάτων. ἐπάτωσε δὲ τοὺς αὐτοὺς περιπάτους μετὰ συγκοπῆς, καὶ ἀπετέλεσεν αὐτὸν πρῶτον γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἀγῶνα. ὁ δὲ ἔχων τοὺς ὀρνικοὺς πόδας, ἧκεν ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας. ἐστὶ δὲ, ὁ Βελλεροφόντης, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν ἐκεῖσε. ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα ἀγάλματα καὶ τινός εἰσι, καὶ πόθεν ἥκασιν ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἐστηλώθησαν, ἐσχάτως λεπτομερῶς ἐροῦμεν. θέλων δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτοῦ, μάλιστα δὲ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν λαθραίως τὰ δακτυλίδια αὐτῶν ἑνὸς ἑκάστου ἰδίως, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ὅστις ἐκαλεῖτο Σάβαρος. τέσσαρας μὲν μαγίστρους, τὸν Ἄδον, τὸν Προτάσιον, τὸν Σκώλυμβρον, τὸν Φιλόξενον. ὀκτὼ δὲ πατρικίους, τὸν Πρόβον, τὸν Δομνῖνον, τὸν Δάρειον, τὸν Μαῦρον, τὸν Ῥωδανὸν, τὸν Σαλ-

Digitized by Google

porticus,ad duodecim menſium tempera-
turã factæ ſunt. permãſit vero vſque ad im-
periũ Nicephori Phocæ. Ioannes vero Tzi-
miſces illud euertit, & ex materia Chalcen
cõdidit, in qua etiã ſepultus eſt. cũ vero etiã
Circũ ad imitationẽ Romani ſtruere vellet,
quẽ Seuerus imperfectũ reliquerat, ipſe ab-
ſoluit. videlicet vnã graduũ partẽ, per quã
ad duo loca aſcẽdebãt: & ſupra cancellos,
fundã, curuaturas & curiã. omnia autem ę-
rea ſigna & ſimulacra, quæ ex variis locis &
ciuitatibus collegerat, ad ornatũ vrbis ere-
xit. ſimiliter & colũnas ambulationũ. am-
bulationes vero poſtquã proſtratę eſſẽt, in-
ſpexit, & locũ ex iis in quo gymnici & equi-
tes certarent effecit. iſte vero qui pedes ali-
tis habet, venit ex magna Antiochia. & eſt
Bellerophontes, qui ibi colebatur: aliæ vero
ſtatuę quot & cui⁹ ſint, & vnde quęlibet ve-
nerit, & quare erectę fuerint, poſtremo bre-
uiter dicemus. Magnus autẽ Conſtantinus
cũ vellet ſuam ciuitatẽ Byzantium maxi-
me a Romanis habitari, annulos cuiuſque
viri occulte accepit. & miſit ipſos cõtra Per-
ſarũ regẽ, qui vocabatur Sabarus. quatuor
magiſtros, Adum, Protaſium, Scolymbrũ,
Philoxenum, & octo patricios, Probum,
Domninũ, Darium, Maurũ, Rhodanum,

ϛαὶ, τῶν δώδεκα μηνῶν τὰς κεράσεις. ἐσώζετο δὲ μέχρι τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Τζυμισχῆς κατέλυσεν αὐτὸ, καὶ ἐκ τῆς ὕλης ἔκτισε τὴν χαλκῆν, ἔνθα καὶ ἐτάφη. βουλόμενος δὲ κτίσαι καὶ ἱππικὸν κατὰ τὴν μίμησιν τῆς Ῥώμης, εὗρε τοῦ Σεβήρου, καὶ ἀνεπλήρωσεν αὐτό· ἤγουν τὸ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, τῶν δύο περιπάτων· καὶ ἄνω τῶν καγγέλων, καὶ τὴν σφενδόνα, καὶ τοὺς καμπτῆρας καὶ τοὺς δήμους. πάντα δὲ τὰ χαλκουργήματα καὶ τὰ ξόανα, ἐκ διαφόρων τόπων καὶ πόλεων ἀθροίσας, ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν κόσμον τῆς πόλεως. ὁμοίως καὶ τοὺς κίονας τῶν περιπάτων. ἐπάτωσε δὲ τοὺς αὐτοὺς περιπάτους μετὰ συγκοπῆς, καὶ ἀπετέλεσεν αὐτὸν πρῶτον γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἀγῶνα. ὁ δὲ ἔχων τοὺς ὀρνικοὺς πόδας, ἧκεν ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας. ἐστὶ δὲ, ὁ Βελλεροφόντης, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν ἐκεῖσε. ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα ἀγάλματα καὶ τινὸς εἰσὶ, καὶ πόθεν ἥκασιν ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἐστηλώθησαν, ἔσχατον λεπτομερῶς ἐροῦμεν. θέλων δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτοῦ, μάλιστα δὲ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν λαθραίως τὰ δακτυλίδια αὐτῶν ἑνὸς ἑκάστου ἰδίως, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ὅστις ἐκαλεῖτο Σάβαρος. τέσσαρας μὲν μαγίστρους, τὸν Ἄδον, τὸν Προτάσιον, τὸν Σκώλυμβρον, τὸν Φιλόξενον. ὀκτὼ δὲ πατρικίους, τὸν Πρόβον, τὸν Δομνῖνον, τὸν Δάελον, τὸν Μαῦρον, τὸν Ῥωδανὸν, τὸν Σαλ-

porticus,ad duodecim menſium temperatură factæ ſunt. permăſit vero vſque ad imperiũ Nicephori Phocæ. Ioannes vero Tzimiſces illud euertit, & ex materia Chalcen cõdidit, in qua etiã ſepultus eſt. cũ vero etiã Circũ ad imitationẽ Romani ſtruere vellet, quẽ Seuerus imperfectũ reliquerat, ipſe abſoluit. videlicet vnã graduũ partẽ, per quã ad duo loca aſcẽdebãt: & ſupra cancellos, fundã, curuaturas & curiã. omnia autem ęrea ſigna & ſimulacra, quæ ex variis locis & ciuitatibus collegerat, ad ornatũ vrbis erexit. ſimiliter & colũnas ambulationũ. ambulationes vero poſtquã proſtratę eſſẽt, inſpexit, & locũ ex iis in quo gymnici & equites certarent effecit. iſte vero qui pedes alitis habet, venit ex magna Antiochia. & eſt Bellerophontes, qui ibi colebatur: aliæ vero ſtatuę quot & cui⁹ ſint, & vnde quęlibet venerit, & quare erectę fuerint, poſtremo breuiter dicemus. Magnus autẽ Conſtantinus cũ vellet ſuam ciuitatẽ Byzantium maxime a Romanis habitari, annulos cuiuſque viri occulte accepit. & miſit ipſos cõtra Perſarũ regẽ, qui vocabatur Sabarus. quatuor magiſtros, Adum, Protaſium, Scolymbrũ, Philoxenum, & octo patricios, Probum, Domninũ, Darium, Maurũ, Rhodanum,

 Sal-

Saltionem, Modeſtum Præfectum, Eubulum, cum magno exercitu in Perſiã miſit, vbi ſedecim menſes commorabantur. Magnus vero Conſtantinus legatis Romam miſſis, vxores ipſorum, liberos & familias vocauit. cõſtituit etiam opifices vt domos ipſorum & loca ſingula, vbi & quomodo ſitæ eſſent, in ora ne maritima vel continente, vt formam ſtructuræ, & quales gradus eſſent tortuoſi obſeruarent. aſſumtis ergo ſecum familiis vocatorum, Byzantium redierunt, ibique ſingula ſimili modo condiderunt, in iiſque familias ipſorum habitare iuſſerunt. cum itaque ex Perſia potita victoria rediiſſent, & trecenta ſexaginta quinq; centenaria allata recepiſſent, Imperator eos conuiuio excepit, illiſque dixit, Vultis abire Romam? probans eos. illi autẽ dixerunt ſe ante duos menſes non reuerſuros. Imperator vero dixit, Veſperi dabo vobis ædes veſtras. iuſſerat enim Euphrati accubitori ſuo, qui & Magnum Conſtantinum Chriſtianum effecerat, vt vnicuique ædes ſuas reſtitueret. vt igitur viderũt portas, atria, gradus, menſuram & formam, altitudinem, & proſpectum feneſtrarum Romanis ſimiles, putabant ſe per ſomnium eſſe Romæ, cum vero & fami-

lias

τὸν Σαλτίωνα, τὸν ἔπαρχον Μώδεστον, τὸν Εὔβουλον, μετὰ πλείστου στρατοῦ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς, ποιήσαντας δέκα ἓξ μῆνας ἐν Περσίδι. ὁ δὲ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀποστείλας εἰς Ῥώμην, ἀνελάβετο τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰς φαμιλίας. ὤρισε δὲ καὶ κτίστας μηχανικοὺς ἵνα ἴδωσι τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς τόπους ἑνὸς ἑκάστου, ποῦ τε κεῖνται καὶ ὅπως, ἑτέρας ἐπὶ τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς θαλάσσης, ἄλλας ἐπὶ τοὺς ἠπείρους, καὶ τὰ σχήματα τῶν κτισμάτων, καὶ τὰς ἀνόδους οἷαι ἦσαν κοχλιώδεις. καὶ λαβόντες τὰς φαμελίας τῶν συγκλητικῶν, ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔκτισαν ὅμοια ἕκαστα, καὶ ἐκάθισαν ἐντὸς αὐτῶν τὰς φαμελίας τούτων ἐκεῖσε. ἐλθόντες γοῦν ἐκ τῆς Περσικῆς χώρας μετὰ νίκης, ἀναλαβόμενοι καὶ ἐπακτὰ κεντηνάρια τριακόσια ἑξήκοντα πέντε, ἐδέξατο αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιήσας εὐωχίας εἶπεν αὐτοῖς· θέλετε ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην; δοκιμάζων αὐτούς. οἱ δὲ ἔφησαν μὴ κατελθεῖν μέχρι δύο μηνῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· ἀπόψε ἔχω δοῦναι ὑμῖν τὰς οἰκίας ὑμῶν. προστάξας Εὐφράτῃ τῷ παρακοιμωμένῳ αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἐποίησε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον Χριστιανὸν, ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποδοῦναι αὐτῶν τοὺς οἴκους. ὡς γοῦν εἶδον τοὺς πυλαιῶνας, καὶ τὰς αὐλὰς, καὶ τὰς ἀνόδους ὁμοίας ταῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ τὰ μέτρα, καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ ὕψη, καὶ τὴν ἀπόβλεψιν τῶν θυρίδων, ἔδοξαν εἶναι ἐκ φαντασίας εἰς τὴν Ῥώμην. εὑρόντες δὲ καὶ τὰς

Digitized by Google

φαμιλίας αὐτῶν, ἐξεπλάγησαν. ἐρωτήσαντες δὲ τὰς ἑαυτῶν φαμιλίας, καὶ μαθόντες ἀκριβῶς, τότε ἐπίστευσαν ὡς οὐκ ἔστι φάντασμα, ἀλλὰ φρόνησις τοῦ βασιλέως, ὅτι ἄκοντας καὶ μὴ βουλομένους ᾤκησεν ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, εἰλήφασιν οἱ τόποι τὰς προσηγορίας. ὁ Φιλόξενος κινστέρναν ἔκτισε τὴν ἐπονομαζομένην Φιλοξένου. ὁ Πρόβος ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου, ὅνπερ ὁ Καβαλῖνος ἐποίησεν ἐργοδόσιον, τὸ λεγόμενον Πρόβου. ὁ Δομνῖνος ἔκτισεν οἶκον εἰς τὰ Μαυριανοῦ, ὅνπερ ἔχει ὁ Ἀγρικόλαος. ὁ Δάριος, ἔκτισε τῆς Κανατίσσης τοῦ Σκληροῦ. ὁ Μαῦρος ἔκτισεν οἶκον, ὃς λέγεται νῦν τοῦ Βελονᾶ. ὁ Ροδαῖος ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τὰ Εὐουράνοις. ἐπὶ δὲ τῆς Μαμαίνης ὁ Σαλπίων ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τοῦ Κορδομίτου. ὁ Μόδεστος ἔκτισεν οἶκον εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, τὸν λεγόμενον τοῦ Λαμπροῦ. οἱ δὲ τρεῖς πυλαιῶνες, ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ Εὐβούλου. ἔκτισε δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τέσσαρας ἐμβόλους, ἀπὸ τοῦ Παλατίου μέχρι τῶν χερσαίων τειχῶν ἐγχορήγους θόλους. ὁ μὲν εἷς εἰσήρχετο ἀπὸ Τουτζη Κανιστηρίου, καὶ τῶν μαγγάνων, καὶ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τῶν Εὐγενίου, καὶ διήρχετο μέχρι τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. ὁ δὲ ἕτερος, ἀπὸ τῆς Δάφνης καὶ τῶν Σοφιῶν, μέχρι τῆς Ῥάβδου. οἱ δὲ ἕτεροι δύο ἔμβολοι, ἀπὸ τῆς Χαλκῆς καὶ τοῦ Μιλίου καὶ τοῦ φόρου, μέχρι τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ Βοὸς, καὶ τοῦ ἐξακιονίου. ἐπάνω δὲ τῶν ἐμβόλων περίπατοι πλακωτοὶ

λίθινοι,

lias ſuas inuenirent, obſtupeſcebant. & cum interrogarent ſuas familias,& penitus intelligerent, crediderunt non eſſe phantaſiam, ſed prudentiam Imperatoris,quod inuitos & nolentes degere hic iuſſerit. loca autem ex nominibus eorum denominata ſunt. Philoxenus ciſternam Philoxenum nominatam condidit. Probus templum Prodromi extruxit, cui Cabalinus operam ſuam locauit,dictum Probus. Domninus in Mauriano domum poſuit,in qua habitat Agricolaus. Darius ædem Canatiſæ vxoris Scleri condidit. Maurus domum,quæ nunc dicitur Belona. Rhodanus domum,quæ Euuranii vocatur. in Mamæne vero Saltion poſuit domum, quæ Cordomitus appellatur. Modeſtus ædem SS. Apoſtolorũ,quę Lamprus dicitur,extruxit. tria autem atria ædificauit Eubulus. idem etiam quatuor roſtra cõdidit a Palatio, vſque ad eum locum terreſtris muri, in quem ſordes efferuntur. vnum incipiebat a Tutzi Caniſterio, magnis, & arce vrbis, & Eugenio,pertingebatque vſque ad S. Antonium. alterum vero a Daphne & Sophiis vſque ad Raudum.reliqua duo roſtra a Chalce, Milio & Phoro, vſq; ad Taurũ, Bouem, & ſex columnas.ſupra roſtra ambitus erant plani

lapidei, & ſtatuæ æreæ immenſæ, ad vrbis ornamentum. poſuit quoque ferreas laminas,& aquæ ductus ex Bulgaria eduxit. fecit etiam foſſam per vniuerſam vrbem tranſeuntem, æquantem profunditate altitudinem roſtrorum, vt ſi quis malus odor, aut morbi ingruerent, per profundum eiuſmodi materia tranſiret, & in mare deſcenderet. hæc, vt dictum eſt, Vrbicius Præpoſitus, Galuſtio Præfectus, & reliqui condiderunt; cum ſibi ſexcenta auri centenaria in roſtra, aquę ductus, & muros relicta eſſent. ipſe autem erat in Scythia. cumque eos ſubiugaſſet, vrbes condidit, Perthlabam, Diſtram, Pliſcubam, & Conſtantiam. hæc Vrbicius, duobus annis & dimidio, hortatu Hermii ædificauit. ſtruxit etiam templum Harmaſii: cortem ipſius & currus ibi repoſuit, cum Byzantios ſubiugaſſet. in nomina vero trium ſuorum filiorum, condidit Palatia quæ Conſtantinianum, & Conſtans nominantur. Struxit etiam domum Tubace & Oberitze, in qua Præfectus vrbis habitat. de templis vero & reliquis quæ Magnus Conſtantinus ædificauit, poſtea, vbi de ſtructuris agemus, dicturi ſumus. Theodoſius vero Iunior quinto anno ſui imperii, cum terræ motus eſſet, & muri

ruerent,

Digitized by Google

λίθινοι, καὶ στῆλαι χαλκαὶ ἄκροι, εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως. ἔκτισε δὲ καὶ τοὺς μυδρῶνας, καὶ τοὺς ἀγωγοὺς ἔφερεν ἀπὸ Βουλγαρίας. ἐποίησε δὲ καὶ γάβους ἐγχορήγους ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, βαθεῖς τῷ ὕψει ὅσον τῶν ἐμβόλων· διὰ τὸ μὴ εἶναι δυσωδίαν τινὰ καὶ ἐνσκήπτουσι νόσοι πολλαί, ἀλλ᾽ εἰς τὸ βάθος διέρχεσθαι τὰς δυσώδεις ὕλας, καὶ κατέρχεσθαι εἰς τὴν θάλασσαν. ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν, ὡς εἴρηται, παρὰ Οὐρβικίου πραιποσίτου, καὶ Γαλουστίωνος ἐπάρχου, καὶ τῶν λοιπῶν, καταλιπὼν αὐτοῖς κεντηνάρια χρυσίου ἑξακόσια, εἴς τε τοὺς ἐμβόλους, καὶ τοὺς ἀγωγοὺς, καὶ τὰ τείχη. ἐκεῖνος δὲ ἦν κατὰ Σκυθῶν. καὶ ὑποτάξας αὐτοὺς, ἔκτισε πόλεις, τήν τε Περθλάβαν, τὴν Δίσραν, τὴν Πλίσκουβαν, καὶ τὴν Κωνσταντίαν. ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ Οὐρβικίου, εἰς χρόνους δύο ἥμισυ, ἀπὸ φωνῆς Ἑρμείου. ἔκτισε δὲ καὶ τὰ Ἁρμασίου· τὴν δὲ κόρτην αὐτοῦ καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀπέθετο, ὅτι ὑπέταξε τοὺς Βυζαντίους. εἰς δὲ τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν, ἔκτισε τὰ παλάτια τὰ καλούμενα Κωνσταντινιανὰς, καὶ τὰ καλούμενα Κῶνστα. ἔστη δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ Τουβάκης, καὶ τοῦ Ὀβηρίτζη, ὅνπερ ἔχει ὁ ἀκροπολίτης. τοὺς δὲ ναοὺς καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὕστερον εἰς τὰ περὶ κτισμάτων ἐροῦμεν.

Ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, σεισμοῦ γεγονότος καὶ τῶν

Digitized by Google

τειχῶν καταπιπλόντων, διὰ τὸ τοὺς Ἀμαλικίτας τοὺς Χατζιντζαρίους οἰκῆσαι ἐν τῇ πόλει, καὶ βλασφημεῖν σφοδρῶς εἰς τὸ τρισάγιον. ποιήσας οὖν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἱκεσίαν καὶ λιτὴν εἰς τὸν κάμπον τοῦ τριβουναλίου μετὰ τοῦ πατριάρχου Πρόκλου, κραζόντων δὲ τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἐπὶ πολλὰς ὥρας· πάντων ὁρώντων, ἡρπάγη παιδίον εἰς τὸν ἀέρα. καὶ ἤκουσεν ὁ παῖς τῶν ἀγγέλων μελῳδούντων καὶ ὑμνούντων, ἅγιος ὁ θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. κατελθόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ὁ λαὸς οὕτως ἐμελῴδει, καὶ ἔστη ὁ σεισμὸς ἔκτοτε. καὶ ἐξέωσεν ὁ βασιλεὺς πάντας τοὺς αἱρετικοὺς ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐξέβαλε τὰ τείχη ἀπὸ τοῦ ἐξακιονίου μέχρι χρυσίας, ἐξ οὗ καὶ στήλην αὐτοῦ ἔστησεν ὄπισθεν τῶν ἐλεφάντων, καὶ ἀνεβίβασε τὸ παράλιον τεῖχος, ἀπὸ τῆς Ῥάβδου μέχρι χρυσείας· καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, τὰ Ἀρμασίου, μέχρι τῶν Βλαχερνῶν καὶ τῆς χρυσείας. οἱ δὲ
δύο δῆμοι ἔκτισαν τὰ τείχη παρ'
αὐτοῦ ὁρισθέντες, καθὼς εἰς
τὸ περὶ κτισμάτων
περιέχει.

*

ΠΑΤΡΙΑ

Digitized by Google

ruerent, quia Amalechitæ Chatzintzarii, vrbis incolæ, cantilenam Sanctus, Sanctus, Sanctus, vehementer lacerabant, preces & ſupplicationes in campo tribunalis vna cũ Patriarcha Proclo inſtituit. cum vero, Domine miſerere, canerent, & multis horis in eo perſeuerarent; puerulus omnibus cernentibus, in aerem eſt ſurreptus: audiuitque puer Angelos canentes & dicentes, Sancte Deus, Sancte fortis, ſancte immortalis, miſerere noſtri. cum iam puer rediret, populo ad eundem modum canente, terræ motus deſiit. Imperator vero omnes hæreticos ex ciuitate eiecit: muroſque a ſex columnis vſq; ad auream portam diduxit, propter quod & ſtatuam ſuam pone elephantos collocauit. & murum maritimum a Rabdo vſq; ad auream portam produxit. & templum Harmaſii, a S. Antonio vſque ad Blachernas & auream portam. hi duo populi ab ipſo conſtituti muros condiderunt, ſicut in libro de Structuris ſcriptum inuenitur.

***

Digitized by Google

RES PATRIAE CONSTANTINOpoleos, de ſtatuis & Adiabene.

HÆc regio ſita eſt ante Meſopotamiã orientem verſus, vltra Tigridem. in ea bitumen eſt, quod Naphtha dicitur. eſt autem Adiabene ſortita nomen, a difficili tranſitu, propter fluuiorum frequentiam. ibi ſita eſt etiã Niniue. bitumẽ porro coctis lateribus, & minutis lapillis immiſtum, ædificia quouis ferro duriora efficit. illic etiam ſunt Auerni fauces, e quibus dirus halitus emittitur, qui odore ſuo quoduis tam terreſtre quam volatile animal perimit. verum ſinuoſus egreditur, & cum paululum emerſerit, redit, rurſuſque infringitur, eoque modo aues altius volantes euadunt. omnia vero Aſiatica odore ſuo perdit, præter Eunuchos.

De ſtatua Ianuarij.

Tradunt hiſtorici ſtatuam Ianuarii eſſe quadriformem, propter quatuor anni conuerſiones. alii fingũt eum dextra manu clauem geſtare, quod temporis ſit initium, annumque claudat & aperiat. quidam vero comminiſcuntur ipſum dextra manu trecentos, ſiniſtra ſexaginta quinque numeros continere, tanquam patrem temporis.

De ſtatua

Digitized by Google

ΠΑΤΡΙΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ πόλεως, περὶ στηλῶν καὶ περὶ Ἀδιαβηνῆς.

Αὕτη ἡ χώρα κεῖται πρὸ τῆς Μεσοποταμίας ὡς ἐπὶ ἀνατολὴν, πέραν τοῦ Τίγριδος. ἐν αὐτῇ δέ ἐστιν ἡ ἄσφαλτος ἡ λεγομένη νάφθα. λέγεται δὲ Ἀδιαβηνὴ, διὰ τὸ εἶναι πλείονας ποταμοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ δυσχερεστέραν ποιεῖν τὴν διάβασιν. ἐκεῖ πού ἐστι καὶ ἡ Νινευί. τοσαύτην δὲ ἀσφάλειαν ποιεῖ τοῖς κτίσμασιν ἡ ἄσφαλτος, ὥστε ταῖς ὀπταῖς πλίνθοις καὶ τοῖς λεπτοῖς λίθοις συμμιγεῖσα, ἰσχυροτέρα γίνεται παντὸς σιδήρου. ἐκεῖσε δέ ἐστι τὸ Ἄορνον στόμιον, ἐξ οὗ δεινὸν πνεῦμα ἀναδίδοται, ὡς ἐπίγειον ζῶον ἅπαν καὶ πετεινὸν ἀποφθείρειν, εἴπερ τύχοι ὀσφρανθῆναι. καὶ οὐ κατ' εὐθεῖαν ἐξέρχεται· ὀλίγον δὲ ἀνερχόμενον ἄνεισι, καὶ πάλιν ἀντανακλᾶται, καὶ ἐκ τούτου τὰ ἐν ὑψηλοτέρῳ πετόμενα σώζεται. καὶ τὰ πέραν τῆς Ἀσίας ὥσπερ πάντα ὀσφραινόμενα φθείρει, πλὴν τῶν εὐνούχων.

Περὶ ἀγάλματος Ἰανουαρίου.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἰανουαρίου ἱστοροῦσι τετράμορφον, διὰ τὰς τέσσαρας τροπάς. ἄλλοι δὲ πλάττουσιν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κλεῖδα κατέχειν, ὡς ἀρχὴν τοῦ χρόνου, καὶ ἄνοιξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ θυρεόν. ἕτεροι δὲ τῇ δεξιᾷ χειρὶ, κρατεῖν ψήφων τριακόσια, τῇ δὲ εὐωνύμῳ ἑξήκοντα πέντε, ὥσανεὶ πατέρα τοῦ χρόνου.

Περὶ

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος δόρυ.

Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα δόρυ κρατεῖ· διὰ τὸ στερρὸν καὶ ἀνδρεῖον. ὁμοίως καὶ ἀσπίδα· διὰ τὸ πᾶσαν ἐπιβουλὴν διὰ τῆς σοφίας ἀπωθεῖσθαι. ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῷ νῷ. καὶ περικεφαλαίαν διδόασιν αὐτῇ, διὰ τὸ εἶναι τῆς σοφίας τὸ ἀκρότατον, ἀθέατον· καὶ ἐλαίαν, ὡς καθαρωτάτης τῆς οὐσίας οὔσης. φωτὸς γὰρ ὕλη ἡ ἐλαία. καὶ Γοργόνα διδόασιν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῇ, διὰ τὸ ταχὺ τοῦ νοῦ.

Περὶ τοῦ κρατοῦντος κιθάραν.

Κιθάραν ἐπὶ χειρῶν πλάττουσι τοῦ Ἀπόλλωνος, οἱονεὶ τὸν ἥλιον τοῦ παντὸς ἁρμονίαν. κρινόμενος γὰρ τοῖς λοιποῖς ἄστρασι, καὶ τίκτει καὶ ζωογονεῖ.

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος ψαλίδα χαλκοῦν.

Τὴν Ἥραν λέγουσιν εἶναι τὸν ἀέρα. καὶ ἐπεὶ ὁ ἀὴρ καθαίρει, ποιοῦσι τῆς Ἥρας τὸ ἄγαλμα βαστάζειν ψαλίδα χαλκῆν· ἀπὸ μεταφορῶν ψαλίδος τῆς ἄνω κειρούσης τὰς τρίχας, καὶ καθαρὸν ἀποδεικνυούσης τὸ σῶμα.

Περὶ ἀγάλματος βαστάζοντος πύργον.

Τὴν Δήμητραν, οἱ παλαιοὶ, τὴν γῆν καλοῦσι. καὶ ἐπειδὴ ἕδρα πάσης πόλεως ἡ γῆ ἐστιν, ὡς βαστάζουσα τὰς πόλεις, πλάττεται πυργοφόρος.

Περὶ ἀγάλματος κτένα φέροντος.

Τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἄγαλμα κτένα φέρει. ἐπειδὴ συνέβη ποτὲ ταῖς τῶν Ῥωμαίων γυναιξὶ

κνήφην

De ſtatua tenente haſtam.

Mineruæ ſtatua haſtam tenet, ad ſignificandam conſtantiam, & fortitudinem: clypeum item, quod omnes inſidias ſapientia repellat. Minerua enim, & Mens, idem ſunt. Galeam porro illi tribuunt, eo quod ſapientiæ culmen ſub aſpectum non cadit: & oleam, ob naturæ puritatē. (lucis enim materia eſt olea) & Gorgonem in eius pectore collocant, ob mentis celeritatem.

De ſtatua tenente citharam.

Fingunt Apollinem manibus tenere citharam, videlicet quod ſol omnia temperet. Si enim cum cæteris ſtellis conferatur, omnia & gignit & producit.

De ſtatua tenente forſicem aneum.

Iunonem dicunt eſſe aerem. & quoniam aer purgat, fingunt Iunonis ſtatuam geſtare forficem æneum: ſumta tranſlatione a forfice, quo pili capitis reſecantur, & corpus glabrum redditur.

De ſtatua turrim geſtante.

Cererem, veteres terram vocant. & quia cuiuſque vrbis ſedes eſt terra, quaſi vrbes geſtaret, fingitur turrigera.

De ſtatua pectinem ferente.

Veneris ſtatua, pectinem gerit, accidit enim aliquando, vt Romanæ mulieres

pruri-

Digitized by Google

prurigine peſtilenti laborarent: & cum omnes raderentur, nulli eis vſui pectines fuerunt. cumq; vouiſſent, ſe Veneri, ſi capillos reciperent, ſtatuam erecturas. Fingunt eam pectinem geſtare, & barbam habere: præterea maris & fœminæ inſtrumenta. dicũt enim ipſam præſidẽ eſſe omnis generationis, ac a lumbo quidem ſuperiore virum dicunt, cætera fœminam. Fingunt & æquo inſidentem: quod Æneas filius eius, cum vſque ad occaſum nauigaſſet, equo conſcenſo tali ſtatua matrem honorauerit.

De ſtatua Iouis ferente tria mala.

Fingunt ſtatuam Iouis ſedere, ſuperne nudam, inferne tectam. tenet autem læua manu ſceptrum, dextra aquilam porrigit. quod autem ſedeat, ſtabilitatem potentiæ innuit: quod ſuperne ſit nuda, prudentibus, & cæleſtibus mundi partibus eſſe conſpicuum. cætera teguntur, quod Deus humi repentibus eſt ignotus. quod ſiniſtra ſceptrum teneat, poteſtatem; quod altera aquilam extendat, eum ſpiritibus aeriis imperare, vt aquilam auibus, ſignificat. tria mala, vniuerſum mundum tribus climatibus diſtingui indicant.

De ſtatua alati Mercurij.

Græci, & reliqui veteres Romani ſecundum

Digitized by Google

κνῆφλιν λοιμώδη γίνεσθαι, καὶ ξυρουμένων πασῶν, γεγόνασιν αὐτῆς οἱ κτένες ἀχρεῖοι. δεξαμένας δὲ αἱ ἀτειχωθεῖσαι τῇ Ἀφροδίτῃ, τιμῆσαι τι αὐτὴν ἀγάλματι. κτένα φέρουσαν πλάττουσιν αὐτὴν, καὶ γένειον ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ ἄρρενος καὶ θηλείας ὄργανα. αὐτὴν γὰρ λέγουσιν ἔφορον γενέσεως τοῦ παντός. καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος τῆς ἄνωθεν, λέγουσιν αὐτὴν ἄρρενα, τὰ δὲ κάτω θήλειαν. πλάττουσι δὲ αὐτὴν καὶ ἔφιππον· ὅτι Αἰνείας ὁ υἱὸς αὐτῆς, πλεύσας μέχρι τῆς δύσεως, μετὰ τοῦ ἵππου ἐπέβη, καὶ τὴν μητέρα ἐτίμησε τοιούτῳ ἀγάλματι.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Διὸς βαστάζοντος τρία μῆλα.

Ἄγαλμα πλάττουσι τοῦ Διὸς καθήμενον, ἔχον τὰ μὲν ἄνω γυμνὰ, τὰ δὲ κάτω σκεπασμένα. κρατεῖ δὲ τῇ μὲν εὐωνύμῳ χειρὶ σκῆπτρον, τῇ δὲ δεξιᾷ ἀετὸν προτείνει. καὶ τὸ μὲν καθέζεσθαι, τὸ ἑδραῖον τῆς δυνάμεως αἰνίττεται· τὸ δὲ τὰ ἄνω γυμνὰ ἔχειν, ὅτι φανερὸς τοῖς νοεροῖς, καὶ τοῖς οὐρανίοις τοῦ κόσμου μέρεσι. τὰ δὲ λοιπὰ σκέπεται, διότι τοῖς χαμαιζήλοις ὁ Θεὸς ἄγνωστος. τὸ δὲ τῇ λαιᾷ σκῆπτρον κατέχειν, τὸ ἐξουσιαστικόν· τὸ δὲ τῇ ἑτέρᾳ προτείνειν ἀετὸν, δηλοῖ ὡς τῶν ἀεροφόρων πνευμάτων κρατεῖ, ὡς ὁ ἀετὸς τῶν μεταρσίων ὀρνέων. διὰ δὲ τῶν τριῶν μήλων, δηλοῖ τρία κλίματα κατέχειν τὴν πᾶσαν διακόσμησιν.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ.

Τὸν Ἑρμῆν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρ-

χαίων Ῥωμαίων κατὰ τὴν αὐτῶν πεπλανημένην μυθολογίαν υἱὸν Διὸς λέγουσι καὶ Μαίας, οἷον τοῦ νοῦ καὶ τῆς φρονήσεως· ἐκ νοῦ γὰρ καὶ φρονήσεως ὁ λόγος γεννᾶται. διὰ τοῦτο καὶ πτερωτὸν αὐτὸν ποιοῦσιν ὡς ταχινόν. οὐδὲν γὰρ λόγου ταχύτερον. καὶ Ὅμηρος ἔπεα πτερόεντα. πάντων δὲ νεώτατον αὐτὸν ἐργάζονται, διὰ τὸ μὴ γηράσκειν τὸν λόγον. ἀλλὰ καὶ τετράγωνον αὐτὸν ποιοῦσι, διὰ τὴν στερρότητα τοῦ ἀληθοῦς λόγου.

Περὶ ἀγάλματος Ἑρμοῦ βαστάζοντος μάρσιπον.

Τοῦ κέρδους αἴτιον λέγουσι, καὶ ἐμπόριον τὸν Ἑρμῆν. ὅθεν τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἱστῶσι βαστάζον μάρσιπον. ἀλλὰ καὶ οἱ Φοίνικες τοὺς θεοὺς αὐτῶν πλάττουσιν ἐπιφέροντας βαλάντια, ὡς τοῦ χρυσοῦ συμβόλου ὄντος δυναστείας. οἱ δὲ Ἕλληνες σιδηροφοροῦντας αὐτοὺς πλάττουσιν, ὡς τοῖς ὅπλοις ὑποταττομένους τὸ ἀνθρώπινον.

Περὶ ἀγάλματος Εὐγνωμοσύνης.

Ἄγαλμα τῆς Εὐγνωμοσύνης, τῇ δεξιᾷ χειρὶ σκῆπτρον κατέχει, ὡς ἀγχίνου οὔσης τῆς εὐγνωμοσύνης· τῇ δὲ ἀριστερᾷ βιβλίον, διὰ τὸ τὸν εὐγνώμονα δέεσθαι ἀναμνήσεως, ἥτις διὰ βιβλίων γίνεται.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ πειάπλου.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ πειάπλου τοῦ Ὥρου, παρ' Αἰγυπτίοις, κεκλημένοις ἀνθρωπομόρφοις, ποιοῦσι, τῇ δεξιᾷ σκῆπτρον κατέχον, ὡσανεὶ παρὰ τὸ φανῆναι

dum fabulam vulgo tritam, dicunt Mercurium Iouis & Maiæ filium eſſe, id eſt mentis & prudentiæ. nam ex mente & prudentia oritur oratio, quam propter celeritatem faciunt volucrem. nihil eſt enim ſermone velocius. & Homerus alata verba dicit. fingunt eum adoleſcentulum, quod non ſeneſcit oratio: quinetiam quadrangulum ipſum faciunt, propter cõſtantiam veri ſermonis.

De ſtatua Mercurii crumenam geſtante.

Dicunt Mercurium eſſe lucri autorem, & emporium. hinc ipſius ſtatuæ marſupium tribuunt. quin etiam Phœnices Deos ſuos fingunt ſacculos ferentes, quod aurum ſit potentiæ indicium. Græci vero eos arma geſtare fingunt, quod armis humanum genus ſubiugetur.

De ſtatua AEquitatis.

Æquitatis ſtatua dextra manu ſceptrum continet, quod ingenio ſit candido. Siniſtra librum, quod probus vir recordatione opus habeat, quæ per libros acquiritur.

De ſtatua Circumnexi.

Statuã circũnexi Ori apud Ægyptios, qui humanæ formæ fabricatores nominantur, fingũt in dextra ſceptrum habere, eo quod

terra marique appareat. ſiniſtra vero pudendum ſuum porrectum continere, eò quod abſcōdita terræ ſemina manifeſta efficiat. habet & alas, propter celerem motionem. circulus orbem ſolis ſignificat. nam ſolem hanc rotunditatem habere exiſtimant.

De ſtatua Telluris.

Mulierem dicunt eſſe Veſtam; finguntque eam tellurem, tympanum geſtantem, quod terra ventos in ſe concludat.

De ſtatua habente in capite cornua.

Hæc eſt ſtatua Seleuci, qui propter fortitudinem Nicanoris nomen meruit, qui filio ſuo Antiocho dedit vxorem ſuam Stratonicen, amore illius capto, & ex amore ægrotanti, & diſſimulanti morbum, quem Eraſiſtratus medicus deprehenderat. Tradunt Seleucum, cum Alexandro Macedoni ſacrificanti, taurus effugiſſet, beſtiam cornibus prehenſam retraxiſſe, eaque de cauſa capiti ſtatuæ eius cornua imponunt.

De Atrabaticis.

In feſtiuitatibus, & ludis publicis præſentibus legatis, induebant tunicas varias, auro purpura, vel alia re ornatas, in vulgaribus autem conuentibus Xerampelinas,

quas

Digitized by Google

φανῆναι τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν. ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ, τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ ἐντεταμένον, ὅτι τὰ κρυπτὰ ἐν τῇ γῇ σπέρματα, φανερὰ καθίστησιν. ἔχει δὲ καὶ πτερὰ, διὰ τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως. τὸν δὲ κύκλον, τοῦ δίσκου τὴν περιφέρειαν. ταὐτὸν γὰρ εἶναι τῷ ἡλίῳ αὐτὸν δοξάζουσιν.

Περὶ ἀγάλματος γῆς.

Ὅτι γυναῖκα λέγουσι τὴν Ἑστίαν, καὶ πλάττουσιν αὐτὴν οἱονεὶ τὴν γῆν, τύμπανον βαστάζουσαν, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτὴν συγκλείει.

Περὶ ἀγάλματος ἔχοντος ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα.

Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Σελεύκου, τοῦ διὰ ἀνδρείαν ὀνομασθέντος Νικάνορος, τοῦ δόντος τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀντιόχῳ Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐρασθέντι αὐτῆς, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα ἀσθενήσαντι, καὶ ἐπικρυπτομένῳ, γνωσθέντι δὲ ὑπὸ Ἐρασιστράτου τοῦ ἰατροῦ. Φασὶ δὲ συνόντα Σέλευκον Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, ταῦρον θυομένῳ ὑποδράντα, μόνον Σέλευκον περιγενέσθαι αὐτοῦ, τῶν κεράτων κρατήσαντα. καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ περιτιθέασι κέρατα.

Περὶ Ἀτραβατικῶν.

Ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ τοῖς ἐπινικίοις, καὶ παρόντων πρέσβεων, ἐνεδύοντο χλαμύδας ποικίλας, ἀπὸ χρυσοῦ καὶ πορφύρας, ἢ ἄλλως πῶς πολυτελεῖς. ἐν δὲ ταῖς κοιναῖς συνόδοις, ξηραμπελίνας τῷ χρώ-

μαῖς, ἃς ἐκάλουν Ατραβατικὰς ἀπὸ τοῦ χρώματος· τὸ γὰρ μέλαν, ἄτρον καλοῦσιν· ἢ ὅτι μετὰ τραβαίων ταύτης εἰώθασι χρῆσθαι. τραβαῖαι δὲ λέγονται αἱ πολυτελεῖς χλαμύδες.

Περὶ τοῦ Αὐγουστεῶνος.

Τῇ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἐχόρευον οἱ ῥεγεονάρχαι ἐν τῷ Αὐγουστεῶνι, ἤγουν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν τοῦ βασιλεύοντος κατὰ τὸν καιρόν. τὸν αὐτὸν οὖν τόπον οἱ ἰδιῶται αὐγουστεῶνα καλοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ στῆλαι ἔστησαν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρός. διὸ καὶ ἐπωνόμασε τὸν τόπον Αὐγουστεῶνα, πρότερον γευσεῖον λεγόμενον, ἤγουν ὀψοπώλιον.

Περὶ στηλῶν τῶν ἐν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ Φόρου.

Ἐν μὲν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ Φόρου, ἵστανται δύο στῆλαι Ἑλένης καὶ Κωνσταντίνου, καὶ σταυρὸς μέσον αὐτῶν, γράφων, Εἷς ἅγιος, εἷς κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς, ἀμήν. καὶ δύο ταχυδρόμων, ὁμοίως στῆλαι πτερωταί. αἳ ἐτέθησαν δὲ παρὰ τοῦ τὸν Φόρον ἐπαρχοῦντος.

Περὶ τοῦ ἐν Αὐγουστεῶνι ἀγάλματος ἐφίππου κρατοῦντος σταυρὸν καὶ σφαῖραν.

Κτίσας ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἐκαθάρισε τὴν αὐλὴν, καὶ ἐμαρμάρωσεν αὐτὴν, τὸ πρότερον οὖσαν γευσεῖον, ἤγουν ὀψοπώλιον. διὸ ἔστησε τὴν αὐτοῦ στήλην ἔφιππον ἐπὶ κίονος. καὶ τῇ

μὲν

quas a colore Atrabaticas vocabant. nam nigrum, atrum nominant. aut quod his vna cum trabeis vti ſolent. trabeæ enim ſumptuoſæ veſtes appellantur.

XXXI. *De Auguſteone.*

Quinta die menſis Octobris, præfecti regionum vrbis, in Auguſteone, videlicet foro dulciario, choreas ducebant, in honorem ſui Imperatoris. iſtum igitur locum vulgus Auguſteonem nominat, in quo etiam Magni Conſtantini, & matris eius columnæ poſitæ ſunt. ideo & locum Auguſteonem nominauit, qui antea guſtium, hoc eſt, forum cupedinarium dicebatur.

De columnis in fornice cameræ Fori poſitis.

In fornice cameræ Fori, duæ columnæ, Helenæ & Cōſtantini poſitæ ſunt, & in medio crux, cui inſcriptum, Vnus Sāctus, vnus Dominus, Ieſus Chriſt⁹ in gloria Dei patris, Amē. & duæ tachydromorū, ſimiliter alatę colūnæ. ſunt aūt a Fori præfecto collocatæ.

De ſtatua in Auguſteone equeſtri tenente crucem & globum.

Cum Iuſtinianus S. Sophiam condidiſſet, repurgauit aulam, & marmoribus exornauit, cum antea guſtium, hoc eſt, forum placentarium eſſet. ideo ſtatuam ſuam equeſtrem columnæ impoſuit. atque

ſiniſtra manu globū,cui crux infixa eſt, continet,quod ob fidē in crucem, vniuerſo orbe terrarū potitus ſit. nā globus is terra eſt, ob rotundam eius figuram. Fides autem eſt crux,quia Deus in carne illi fuit affixus. dextrā manū verſus Orientē extendit, ſeditionē Perſarum ſignificans, & porrectione ac repulſione digitorum clamitans,ne Romanas prouincias ingrediantur: State Perſæ: nec progredimini. nā non conducet vobis.

De cruce in Septentrionali parte fori collocata.

In Septētrionali parte Fori collocata eſt crux, quā ipſe Magnus Cōſtantinus in cælo auro obductā vidit. & in extremis partibus rotundis malis. hinc & filii eius aurati vſq; in hodiernum diem conſpiciuntur.

De Xerolopho.

Quidam Xerolophum antea thema vocarunt. nā in illo teſtitudines ſunt ſedecim, & Dianæ ſtatua,& Seueri cōditoris, & thematium tripes. ibi Seuerus multa ſacrificia fecit,eoq; in loco multa oracula edita ſunt: quo tēpore etiam puella virgo immolata eſt. fuit etiam theſis Aſtronomica, quæ annos triginta ſex durauit, in ipſo etiam Xerolopho, ſicut diſtinctè fama indicat, ſtatuæ Theodoſii Iunioris,& Valētiniani collocatæ erant, & infra columnam, Marci-

ani.

μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν, ἐμπεπηγότος σταυροῦ ἐν αὐτῇ ὡς διὰ τῆς εἰς τὸν σταυρὸν πίστεως, τῆς γῆς πάσης ἐγκρατὴς γεγονώς. σφαῖρα μὲν ἡ γῆ, διὰ τὸ σφαιροειδὲς τοῦ αὐτῆς σχήματος. πίστις δὲ ὁ σταυρὸς, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα σαρκὶ θεόν. τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀναπεπταμένην ἔχει κατ' ἀνατολὰς, στάσιν τῶν Περσῶν σημαίνων, καὶ μὴ μεταβαίνειν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς διὰ τῆς ἀναπτάσεως καὶ ἀπώσεως τῶν χειρῶν, βοῶν· στῆτε Πέρσαι, καὶ μὴ πρόσω χωρεῖτε. οὐ γὰρ συνοίσει ὑμῖν.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ βορείῳ μέρει φόρου ἱσταμένου σταυροῦ.

Ὅτι περὶ τὸ βόρειον μέρος τοῦ φόρου ἵσταται σταυρὸς, ὃν εἶδεν αὐτὸς ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῷ οὐρανῷ χρυσέμπλαστρον· καὶ ἐν τοῖς ἀκρωτηριακοῖς μέρεσι στρογγύλοις μήλοις· ἔνθα καὶ υἱοὶ αὐτοῦ καθορῶνται χρυσέμβαφοι μέχρι τοῦ νῦν.

Περὶ τοῦ Ξηρολόφου.

Ὅτι τὸν Ξηρόλοφον πρώην τινὲς θέμα ἐκάλουν. ἐν αὐτῷ γὰρ κοχλίαι δεκαὲξ, καὶ Ἀρτέμιδος στήλη, καὶ Σεβήρου κτίσαντος, καὶ θεμάτιον τρίπουν, ἔνθα ἐθυσίαζε πολλὰς θυσίας Σεβῆρος, καὶ χρησμοὶ πολλοὶ τῷ τόπῳ γεγόνασι· καθ' ὃν καιρὸν καὶ κόρη παρθένος ἐτύθη. καὶ θέσις τὴν ἀστρονομικὴν, τριάκοντα ἓξ χρόνους διαρκέσασα. ὁ αὐτὸς δὲ Ξηρόλοφος, καθὼς ὁ διακρινόμενος λόγος φησὶν, ὅτι τὴν στήλην εἶχε τοῦ τε μικροῦ Θεοδοσίου, καὶ Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Μαρκιανοῦ κάτωθεν τοῦ

κίονος· σεισμοῦ δὲ γινομένου πεπτωκέναι τὰς στήλας.

Περὶ τῶν δύο σταυρῶν τῶν λῃστῶν, καὶ τοῦ βικίου τοῦ ἔχοντος μύρον.

Ὅτι κάτωθεν τοῦ Φόρου, κεχωσμένοι εἰσὶν ἐν τούτῳ οἱ δύο σταυροί, καὶ βίκιον μύρου ἐν ᾧ ἠλείψατο ὁ Χριστός, καὶ πολλὰ ἕτερα σημειοφορικὰ τεθέντα μὲν παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, ἀσφαλισθέντα δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

Περὶ τῆς γεφύρας πέραν τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

Ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα πέραν ἵσταται γέφυρα μεγάλη, ὁποία τῆς Χαλκηδόνος, δώδεκα καμάρας ἔχουσα. ποταμὸς δὲ κατήρχετο παμμεγέθης, καὶ μάλιστα τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. ἔνθα καὶ δράκων ἵσταται χαλκοῦς, καὶ διὰ τὸ λέγειν τινὰς δράκοντας οἰκεῖν τὴν γέφυραν, πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν, καὶ πλήθη προβάτων, καὶ βοῶν, καὶ ὀρνέων. Βασιλίσκος γάρ τις ἐρασθεὶς τοῦ τόπου ὃς ἦν εἷς τῶν ἀπὸ Νουμεριανοῦ Καίσαρος, κτίσας καλῶς ᾤκισεν ἐν αὐτῷ. ἔνθα καὶ ναὸν τοῦ Διὸς ἤγειρε παμμεγέθη. ταῦτα δὲ πάντα, Ζήνων τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ κατέστρεψεν.

Περὶ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ.

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὄρυγμα εὑρέθη, ὅτε δὲ ἐκαθαρίζετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος. ἅτινα θεασάμενος Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς, εἰς τὸ παλάτιον

ani. quę cum terrę motus eſſet, corruerunt.

De duabus crucibus latronum, & vrceolo vnguentum continente.

Infra ſorum, hæ duæ cruces poſitæ ſunt, & vrceolus vnguenti, quo Chriſtus inũctus fuit, & multa alia miraculoſa, quę Conſtantinus Magnus ibi depoſuit, & Theodoſius Magnus vt tutius aſſeruarentur effecit.

De ponte qui eſt e regione Diui Mamantis.

E regione Diui Mamantis erat pons, ſimilis Chalcedonio, duodecim fornicibus conſtans: per quem fluuius magnus tranſibat, maxime menſe Februario. ibi etiam Draco æreus ſtatutus erat. & quod quidam dicerent, Dracones pontem habitare, multæ virgines immolatæ ſunt, & magnus numerus ouium, boum & auium. Nam quidam Baſiliſcus, qui ex cohorte Numeriani Cæſaris fuit, loci amore captus, cum ædificaſſet, ibi habitauit, Iouique magnum templum extruxit. omnia vero hæc Zeno ſecundo anno ſui imperii euertit.

De Sancto Mena.

In tẽplo Sancti Menæ, in Acropoli, eſt foſſa, in qua, cũ purgaretur, multa oſſa, inuſitatæ lõgitudinis hominũ, inuẽta ſunt. quæ cũ Anaſtaſius Imperator videret, in Palatio, vt rem

Digitized by Google

vt rem admirabilem repoſuit.

De columna Eunuchi in Chelone.

In tēplo S. Procopii magni Martyris, in teſtudine, ſtatua cuiuſdā Eunuchi poſita eſt, in cui⁹ pectore ſcriptū eſt: Qui loco mouerit hic poſita, laqueo ſuffocetur. fuit autem ſtatua illa Platonis Cubicularii, qui temporibus Baſiliſci Imperatoris crematus eſt. cum autem progenies eius poſtulaſſet, vt is Eunuchus monimenti ergo, aduerſus eos qui Imperatori aduerſarentur, ſtatua donaretur, impetrarunt. cum vero templum S. Martyris renouaretur, in Hippodromum tranſlata eſt. ædes autem ipſius Eunuchi in Teſtudine, vſq; in hodiernū diem viſuntur.

De loco nūncupato Cynegio.

In Cynegio, antea mortis cōdēnati proiiciebantur: erant autē illic quædā ſtatuæ. Theodorus Anagnoſtes eò profect⁹ cū Himerio Chartulario, vidit ibi ſtatuā paruam lōgitudine, & latitudine magnā, me autem cōtēplāte, inquit Himerius, cōtēplare. is.n. eſt, qui Cynegiū cōdidit. tū ego: Maximin⁹, inquā, cōdidit, Ariſtides eſt dimenſus. protinus autē ſtatua ex alto delapſa, Himeriū afflixit, vt e veſtigio moreretur. me aūt pterrito, & ad tēplū fugiente, & quod acciderat denūtiante, nemo id, donec iureiurādo cōfirmarem,

Digitized by Google

κατέθετο τὰ ὀστᾶ εἰς θαῦμα ἐξαίσιον.

Περὶ στήλης Εὐνούχου ἐν τῇ Χελώνῃ.

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου ἐν τῇ χελώνῃ, στήλη ἵσταται εὐνούχου τινός· ἧς ἐν τῷ στήθει ἔγραψεν, Ὁ μετατιθεὶς θεμάτια, τῷ βρόχῳ παραδοθήτω. ἦν δὲ ἡ στήλη Πλάτωνος Κουβικουλαρίου, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως Βασιλίσκου πραιπόσιτος γέγονεν. οἱ δὲ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ, ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα, εἰς μνημόσυνον τοῖς αὐτεροῦσι βασιλεῖ, στήλην θεῖναι τῷ Εὐνούχῳ Πλάτωνι. ὁ δὲ, οὐκ ἐκώλυσεν. ἐν δὲ τῷ ἀνακαινίζεσθαι τὸν τοῦ ἁγίου μάρτυρος ναὸν, μετετέθη εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον. οἱ δὲ οἶκοι τοῦ αὐτοῦ Εὐνούχου σώζονται, ἐν τῇ χελώνῃ ἕως τῆς σήμερον.

Περὶ τοῦ τόπου τοῦ καλουμένου Κυνηγίου.

Ἐν τῷ Κυνηγίῳ, τὸ πρῶτον ἐρρίπτοντο οἱ βιοθάνατοι· ἦσαν δέ τινες ἐκεῖσε στῆλαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης μετὰ Ἱμερίου Χαρτουλαρίου, εἶδεν ἐκεῖσε στήλην μικρὰν τῷ μήκει καὶ πλατεῖαν πάνυ. ἐμοῦ δὲ θαυμάζοντος, φησὶν ὁ Ἱμέριος, θαύμαζε ὅτι ὁ κτίσας τὸ κυνήγιόν ἐστιν. ἐμοῦ δὲ εἰπόντος, Μαξιμῖνος ὁ κτίσας, καὶ Ἀρσείδης ὁ καταμετρήσας· παρευθὺ πεσεῖν τὴν στήλην ἐκ τοῦ ἐκεῖσε ὕψους, καὶ κροῦσαι τὸν Ἱμέριον, καὶ παρευθὺς θανατῶσαι. ἐμοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ πρὸς ἐκκλησίαν φυγόντος, καὶ καταγγέλλοντος τὸ πραχθὲν, οὐδείς μοι ἐπίστευσεν, ἕως ἂν ὅρκοις αὐ-

τὸ ἐβε-

τὸ ἐβεβαίωσα. οἱ οὖν οἰκεῖοι τοῦ πλουτήσαντος, καὶ οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως, σὺν ἐμοὶ ἐπροσέθησαν ἐν τῷ Κυνηγίῳ, καὶ περὶ τοῦ τὸ πλῶμα ἰδεῖν τοῦ ἀνδρὸς, τὸ πλῶμα τῆς στήλης ἐθαύμαζον. Ἰωάννης δέ τις φιλόσοφος φησὶν, ὅτι εὗρεν ὑπὸ τούτου τοῦ ζωδίου ἔνδοξον ἄνδρα τεθνηξόμενον. ὑφ᾽ οὗ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς πληροφορηθεὶς, ἐκέλευσε τὸ αὐτὸ ζώδιον ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καταχωσθῆναι.

Περὶ τῶν Β´ στηλῶν Βηρίνης τῆς τοῦ Μεγάλου Λέοντος.

Δύο στῆλαι εἰσὶ τῆς Βηρίνης, μία μὲν, νοτιωτέρα τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαθονίκου, μετὰ τὴν ἄνοδον τῶν βαθμίδων· ἑτέρα δὲ ἄντικρυς αὐτοῦ, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Βαρβάρας. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου, γέγονε ζῶντος Λέοντος Μακέλη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἡ δὲ τῆς ἁγίας Βαρβάρας μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, ἡνίκα Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ἔστεψε, φυγόντος Ζήνωνος τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς.

Περὶ τῆς Βασιλικῆς κινστέρνης.

Ἡ λεγομένη Βασιλικὴ κινστέρνα, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἡ δὲ καθεζομένη ἐπὶ τοῦ δίφρου ἐκεῖσε μεγάλη στήλη, ἐστὶ τοῦ Σολομῶντος, ἣν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἀνεστήλωσε, κρατοῦντος τὴν σιαγῶνα αὐτοῦ, καὶ ὁρῶντος τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὅτι ἐνικήθη εἰς μῆκος καὶ κάλλος ὑπὲρ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ κτισθέντων ναῶν Ἱερουσαλήμ. ἐκεῖσε δὲ ἵσταται στήλη καὶ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, ἐπὶ δύο κιόνων

τετρα-

firmarem, credebat. Domeſtici itaque defuncti, & Regis amici, mecum in Cynegium egreſſi, ante conſpectum caſum viri ſtatuæ caſum mirabantur. tum Ioannes quidam Philoſophus, ſe inueniſſe aiebat, præclarum virum ab illo animalculo interiturum. quo Philippus Imperator comperto, animalculum illud in eodem loco terra obrui iuſſit.

De duabus ſtatuis Verinæ vxoris Magni Leonis.

Duæ ſunt ſtatuæ Verinæ, vna magis auſtralior ad D. martyrem Agathonicũ poſt aſcenſum graduũ: altera ex aduerſo, prope tẽplum D. Barbaræ. illa autẽ ad D. Agathonicum, Leone Macela marito eius viuente poſita fuit: hæc vero D. Barbaræ vicina, eodem defuncto, quando Baſiliſcum fratrem ei⁹ coronauit, Zenone genero eius fugiẽte.

De Baſilica ciſterna.

Baſilica Ciſterna nũcupata, a Magno Cõſtantino condita eſt. magna vero ibi ſtatua ſellæ impoſita, eſt Solomonis, quã magnus Iuſtinianus erexit, maxilla manu incũbẽtis, & S. Sophiã admirãtis, quod magnitudine & pulchritudine tẽplorũ a ſe Hieroſolymis cõditorũ victus ſit. ibi etiam collocata erat ſtatua magni Theodoſii, ſupra duas colũnas

inaura-

inauratas, a tergo Baſilicæ, prope Miliariũ.

Spectaculum primum.

In ipſa Baſilica a tergo Miliarii aurei erat ſtatua inaurata viro ſimilis. ibi erat Exammon Heraclii Regis, & Gonyclines Iuſtini Tyrãni: illic Terbelis cõcionatus eſt. in his elephas ſtabat maximus a Seuero factus. erat aũt tabulatũ ante partẽ graduũ, ibi etiã multi cuſtodes erãt. habitabat vero ibi argentarius, qui artẽ factitabat ſtaterarũ. cuius domus cum eſſet direpta, mortẽ minitabatur cuſtodi elephantis, niſi eũ contineret. ſed magiſter ferarũ minis non flectebatur. quẽ argẽtarius interficiens, pro pabulo elephãti obiecit. fera eo facinore exacerbata, interfecit argentariũ. Seuerus id intelligens, elephanti ſacrificauit: ibiq; elephantẽ eiuſq; magiſtrũ ex ære factos locauit. ibi etiã Hercules colebatur, cui multa ſacrificia fiebant. cuius ſtatua in Hippodromũ traducta eſt. Iuliano vero Conſule Roma Byzantium vna cum decem ſtatuis deportata eſt.

Spectaculum ſecundum, prope Miliarium.

In Miliario cũ quatuor fuluis equis, curr⁹ volitãs fuit iuxta duas colũnas, ab antiquis tẽporibus. ibi fauſtis acclamationibus exceptus eſt Magnus Conſtantinus, victo Azotio, quoniam ibidem laudatus fuerat Byzas.

cum

τετραδικῶν χρυσεμβάφων, ὄπισθεν τῆς Βασιλικῆς, πλησίον τοῦ Μιλίου.

Θέαμα Α.

Ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλικῇ χρυσορόφου ὀπίσω τοῦ Μιλίου ἦν ἀνδρεείκελον ἄγαλμα χρυσέμβαφον· ἔνθα ἦν τὸ Ἕξαμμον Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως· καὶ γονυκλινὲς Ἰουστίνου τοῦ Τυράννου. ἐκεῖ ὁ Τέρβελις ἐδημηγόρησεν· ἐν οἷς ἐλέφας ἵστατο παμμεγέθης, ὑπὸ Σεβήρου κατεσκευασμένος. ὅρος δὲ ἦν πρὸ τοῦ μέρους τῶν ἀναβαθμῶν, ἔνθα ἦν καὶ σχολὴ φυλαττόντων πολλή. ἔμενε δὲ ἐκεῖσε ἀργυροκόπος, ἐναντίοις ζυγοῖς τὴν πρᾶσιν ποιούμενος· καὶ τοῦ οἰκήματος αὐτοῦ πορθουμένου, ἠπείλησε τῷ τὸν ἐλέφαντα φυλάττοντι θάνατον, εἰ μὴ τοῦτον κρατήσειεν. ὁ δὲ θηροκόμος, οὐκ ἐνεδίδου. ὃν φονεύσας ὁ ζυγοπλάστης, δέδωκε βορὰν τῷ ἐλέφαντι. τὸ δὲ θηρίον ἀπιθασσωθὲν ὄν, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλε καὶ ὁ Σεβῆρος ἀκούσας, τῷ θηρίῳ θυσίας ἤνεγκεν. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ παραδοθὺς ἀνετυπώθησαν τό τε θηρίον καὶ ὁ θηροκόμος· ἔνθα καὶ Ἡρακλῆς ἐλατρεύθη, πολλὰς θυσίας δεξάμενος· ὃς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ μετετέθη. ἐπὶ δὲ Ἰουλιανοῦ ὑπατικοῦ ἀπὸ Ῥώμης ἦλθεν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, εἰσήχθη δὲ μετὰ στηλῶν δέκα.

Θέαμα δεύτερον πλησίον τοῦ Μιλίου.

Ὅτι ἐν τῷ Μιλίῳ ἐν τέτρασιν ἵπποις πυρίνοις ἅρμα ἱπτάμενον παρὰ δύο στηλῶν, ἐκ παλαιῶν τῶν χρόνων ὑπῆρχεν. ἔνθα εὐφημίσθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, μετὰ τὸ νικῆσαι Ἀζώτιον· ἐπειδὴ καὶ Βύζας

ἐκεῖ

ἐκεῖσε ἐφημίσθη. κατενεχθὲν δὲ τὸ ἅρμα ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ δορυφορούμενον. στηλίδιον καινὸν παρὰ Κωνσταντίνου σκευασθὲν ὑπὸ ἡλίου φερόμενον, τύχη πόλεως εἰς τὸ στόμα εἰσῄει, καὶ στεφανωθὲν ἐξῄει. ἐτίθετο δὲ ἐν τῷ σενάτῳ, ἕως τῶν ἐπιόντων γενεθλίων τῆς πόλεως. διότι δὲ ἐπὶ κεφαλῆς σταυρὸν εἶχεν, ὃν ἐχάραξε Κωνσταντῖνος, Ἰουλιανὸς αὐτὸ βοθύνῳ κατέχωσε.

Περὶ τοῦ Ἀρείου.

Ἔνθα Ἄρειος τὸν ἔχθιστον θάνατον ἀπὸ τῆς καμάρας τοῦ φόρου τοῦ σενάτου ἀπέδωκεν. ἔνθα καὶ ἐτυπώθη ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου Ἄρειος ἐν μαρμάρῳ ἀναγλύφῳ, γειτνιῶν τῇ γῇ, καὶ σὺν τῇ τοῦ Ἀρείου, καὶ Μακεδονίου, Σαβελίου, καὶ Εὐνομίου πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν, ὅπου καὶ οἱ παρερχόμενοι κόπρον, καὶ οὖρα, καὶ ἐμπλύσματα ἐνεμπλῶσιν αὐτοῖς.

Περὶ τοῦ σενάτου.

Ὅτι τὸ σενάτον, ὡς οἶμαι, λέγουσιν εἶναι τῶν κωδικέλλων φυλακτήριον. ἐκεῖσε γὰρ οἱ πατρίκιοι ἐλάμβανον αὐτούς, ἕως Κωνσταντίνου. καὶ Καλλίστρατος πρῶτος τὴν ἀξίαν τοῦ ὑπάτου ἐκεῖσε ἐδέξατο. τοῦ δήμου κράξαντος, Καλλίστρατος εὐτυχεῖς καὶ εἰς ἄλλο προκόψεις. ὁ δὲ φοβηθεὶς προσέφυγε τῇ ἐκκλησίᾳ. Κωνσταντῖνος δὲ ἐξωμόσατο μὴ ἀδικῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ μὴ ἀνασχόμενος, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, εἶτα ἐπίσκοπος.

ΠΕΡΙ'

Digitized by Google

cum autem is currus in Hippodromum, ſatellitibus comitantibus delatus eſſet, ſtatuã nouam Conſtantinus confecit, quæ a Sole veheretur. Fortuna vrbis in os ingrediebatur, & coronatum exibat. ponebatur autem in ſenatu vſque ad Natalem diem vrbis. ſed quia in capite crucem gerebat, quam Conſtantinus ſculpſerat, Iulianus ipſam foſſa obruit.

De Ario.

Ibi inuiſus Arius, non procul a camera fori Senatus, periit. ibi etiam pius Theodoſius Arii ſtatuam marmoream ſculpendam curauit humi deſidentem: & vna cum Arii, Macedonii, Sabellii, Eunomii, ad notãdam eorum perfidiam, vt a prætereuntibus ſtercore, lotio, & ſputo contaminarentur.

De Senatu.

Senatum, vt puto, dicunt eſſe locum in quo codicilli cuſtodiuntur: nam ibi Patricii eos accipiebant, vſq; ad tempora Conſtantini. & Calliſtratus primus ibi dignitatem Conſularẽ accepit, cum populus clamaret, Calliſtratus fortuna fauẽte ad aliud proueheтur. ille vero perterritus, ad templum fugiebat. Cõſtantinus vero iurauit ſe nullam iniuriam illi illaturum. ipſe itaque inuitus creatus eſt preſbyter, poſtea Epiſcopus.

Digitized by Google

DE STRVCTVRA templi S. Sophiæ.

MAGNAM Eccleſiam, videlicet S. Sophiam, ſimulacris gentilium prius conſecratam, ab idolis ibi collocatis, ſicut dictũ eſt, Magnus Conſtantinus, & Iuſtinianus repurgauit. itaq; Magnus Conſtantinus, eam, vbi antea Circus fuerat, extruxit S. Agathonici, & S. Potentiæ ſimilem. etiam S. Irenen vetuſtam iuxta S. Sophiæ extruxit. & cum perfeciſſet S. Sophiam prope ipſam magnam Eccleſiam, multas columnas, ſicut diximus collocauit. ſtructura autem illa, vſque ad Imperium Theodoſii Magni durauit. illius vero tempore, cum ſecũda ſynodus Cõſtantinopoli haberetur, Arriani ad ſeditionẽ excitati, tectũ magnæ Eccleſiæ exuſſerunt, ſub Patriarchatu ſanctiſſimi Nectarii, in vetuſta Irene præſidentis. ſedecim aũt exacti ſunt anni, quibus tecto S. Sophia caruit. Imp. vero Theodoſius Rufinum Magiſtrum operi præficiens, tectum fornicibus ad cylindri formam factis renouauit: & ita permanſit vſq; ad imperiũ Iuſtiniani. Quinto autẽ anno eius imperii, poſt illam ſtragem, in qua triginta quinque homi-

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας.

ΤΗ'ν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἤγουν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, εἰδωλεῖον τὸ πρὶν οὖσαν, καὶ πολλῶν ἀγαλμάτων ἐκεῖσε ἱσταμένων, ἀφεῖλεν αὐτὰ, καθὼς προείρηται, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ Ἰουστινιανός. καὶ ὁ μὲν μέγας Κωνσταντῖνος, πρώτην αὐτὴν ἀνήγειρε δρομικὴν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου, καὶ τῆς ἁγίας Δυνάμεως. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιὰν, πλησίον τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ πληρώσας αὐτὴν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, πλησίον αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, στήλας ἔστησε πολλὰς ὡς προείπομεν. διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο, μέχρι τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἐκείνου, κατὰ τὴν δευτέραν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον, στασιάσαντες οἱ Ἀρειανοὶ, κατέφλεξαν τὸ στέγος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὄντος πατριάρχου Νεκταρίου τοῦ ἁγιωτάτου, εἰς τὴν Εἰρήνην καθεζομένου τὴν παλαιάν. διήλθοσαν δὲ χρόνοι δεκαέξ, καὶ ἦν ἀσκεπὴς ἡ ἁγία Σοφία. προστάξας δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος, Ρουφῖνον τὸν μάγιστρον, ἐσκέπασε τὸ στέγος, διὰ κυλινδροειδῶν καμάρων· καὶ διήρκεσεν οὕτως μέχρι τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ. Εἰς δὲ τὸν πέμπτον χρόνον τῆς αὐτοῦ βασιλείας, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν σφαγὴν ἐν τῷ ἱππικῷ

τῶν τριακονταπέντε χιλιάδων, ἀναιρεθέντων ἐκεῖσε, διὰ τὸ ἀναγορευθῆναι παρὰ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν, Ὑπάτιον τὸν πατρίκιον καὶ Δήμαρχον μέρους τῶν Βενέτων, ἐνέπνευσεν ὁ πανάγαθος θεὸς καὶ φιλάνθρωπος εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τοῦ οἰκοδομῆσαι ναὸν, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀπὸ Ἀδὰμ, οὔτε γενήσεται. ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοπάρχαις, καὶ σατράπαις καὶ δουξὶ καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀρχηγέταις πάντων τῶν βασιλικῶν θεμάτων ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας, πέμψαι αὐτῷ ὕλην ἀνήκουσαν, εἰς τὸ ἀνεγεῖραι τοιοῦτον ἀξιοθαύμαστον καὶ θεοφρούρητον καὶ θεοφύλακτον καὶ περικαλλῆ ναὸν, ὅπου δηλαδὴ εὑρεθῶσι κίονάς τε, καὶ συστημάτια, στήθεά τε, καὶ ἀββάκια, καὶ καγκελοθύρια. πάντες δὲ οἱ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ὁρισθέντες, χαίροντές τε καὶ ἀγαλλιώμενοι, ἔπεμπον τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ τὴν τοιαύτην ὕλην, συναγαγόντες αὐτὴν ἀπό τε ναῶν εἰδωλικῶν καὶ παλατίων, λουτρῶν τε καὶ οἴκων. πέμποντες μετὰ σχεδίων ἀπὸ πάντων τῶν θεμάτων τῆς οἰκουμένης. καὶ τοὺς μὲν ὀκτὼ κίονας τοὺς Ῥωμαίους, καθὼς φησὶ Πλούταρχος πρωτασηκρῆτις ὁ ἐπιστολογράφος Ἰουστινιανοῦ, μετὰ σχεδίων ἀπεστάλησαν παρὰ γυναικὸς χήρας ἀπὸ Ῥώμης, ὀνόματι Μαρκίας οὓς ἦνας εἶχεν εἰς προῖκα αὐτῆς. ἵσταντο δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡλίου, τὸν κτισθέντα παρὰ Αὐρηλλιανοῦ τοῦ βασιλέως Ῥώμης, τοῦ προδόντος ἑαυτὸν Πέρσαις.

ἔγραψε

hominū millia in hippodromo interficiebantur, quia duæ plebeiorum partes, Hypatium Patriciū, & Demarchū Venetę factionis Imperatorem ſalutarāt, optimus & humaniſſimus Deus Imperatori Iuſtiniano mentem dedit, vt templum, quale ab Adamo non fuit, neq; fiet, ædificaret. Scripſit etiā præſidibus, toparchis, ſatrapis, ducibus, & omnibus præfectis ſuarū regionū, oriētis, occidentis, ſeptentrionis & meridiei, vt ſibi mitterent materiam ad extruendū tā mirabile, & Dei præſidio munitū & cuſtoditū, & pulchritudine conſpicuū tēplū, vbicunque videlicet inuenirent columnas, machinas, lapides, tabulas, & cāgelothyria. omnes vero ab ipſo Imperatore Iuſtiniano cōſtituti, læti & gaudentes, Imperatori Iuſtiniano talem materiā miſerunt, quam collegerant ex tēplis & palatiis, idolis gentilium dedicatis, balneiſq; & domibus, ex omnibus regionibus orbis Romani naues mittētes. & octo colūnas Romanas, cuiuſdā viduæ, cui nomen Marcia, quas in dotem acceperat, cum nauibus Roma miſerunt, ſicut dicit Plutarchus primus a ſecretis & ab epiſtolis Iuſtiniani. ſtabant autem Romæ in templo Solis, quod Aurelianus Romanus Imperator, qui ad Perſas defecit, conſtruxerat.

Digitized by Google

Sic vero Imperatori ſcripſit, Mitto tibi Domine Imp. octo colũnas Romanas, lõgitudine & rotũditate, audeo dicere, & põdere æquales, pro animi mei ſalute. Alias octo coloris praſini colũnas, mirabiles, Conſtantinus dux e lapidibus exciſas ſecum Epheſo adduxit. reliqua omnis materia & colũnæ Cyzico aduectæ ſunt. alias ex Troade, alias ex Cycladibus inſulis, & Athenis Præfecti Imperatoris miſerũt. omnis autẽ hæc materia ſeptẽ annis cũ dimidio collecta eſt. anno vero XII Imperii Iuſtiniani, tẽplũ a fundamentis euerterunt. omnẽ autẽ eius materiã ſeorſim depoſuit. nullo enim modo ea opus habebat: quia materiam multo meliorem coaceruauerat & ad manus habebat. incepit igitur emere domos vel illic vel in contiguis ædibus habitãtium, ac primum cuiuſdã viduę Anna nuncupatæ: quę cũ recuſaret Imperatori vẽdere, dixit, etiã ſi quingẽtas libras nummûm mihi attuleris, tamẽ eã nõ tibi tradã. Imp. vero, cũ multos ex proceribus ſuis miſiſſet, vt blãditiis mulierẽ demulcerẽt, nihil impetrauit. ipſe autẽ mulierẽ accedens, obnixe eã rogabat vt ſuã domũ venderet. illa cũ vidiſſet Imperatorẽ, cecidit ad pedes eius ſuppliciter, dicẽs, Domine Imp. nihil quidẽ oportet me

pro

ἔγραψε δὲ τῷ βασιλεῖ οὕτως· Ἀπέστειλα σοι δέσποτα βασιλεῦ, ὀκτὼ κίονας Ῥωμαίους, ἰσομήκεις, ἰσοκύκλους, τολμῶ εἰπεῖν καὶ ἰσοστάθμους, ὑπὲρ ψυχικῆς μου σωτηρίας. τοὺς δὲ ἑτέρους ὀκτὼ, πρασίνους κίονας τοὺς ἀξιοθαυμάστους, ἐκόμισεν ὁ στρατηγὸς Κωνσταντῖνος ἀπὸ Ἐφέσου λελατομημένους. ἡ δὲ λοιπὴ πᾶσα ὕλη καὶ πάντες οἱ κίονες ἀπὸ Κυζίκου ἤχθησαν. ἑτέρους δὲ ἀπὸ Τρωάδος, καὶ ἄλλους ἀπὸ Κυκλάδων νήσων, καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν οἱ ἄρχοντες βασιλέως ἔπεμπον. συνήχθη δὲ πᾶσα ἡ ὕλη, χρόνους ἑπτὰ ἥμισυ. τῷ δὲ δεκάτῳ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, ἐκ θεμελίων κατέλυσαν τὸν ναόν. τὴν δὲ ἅπασαν ὕλην αὐτοῦ ἰδίως ἀπέθεντο. οὐ γὰρ εἶχε χρείαν αὐτῆς ποσῶς ὅλον, διὰ τὸ πολλὴν καὶ ἄπειρον κρείττονα ὕλην ἀθροῖσαι καὶ ἑτοιμάσαι. ἤρξατο γοῦν ἐξωνεῖσθαι οἰκήματα τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων καὶ πλησιαζόντων. καὶ πρῶτον μὲν χήρας τινὸς γυναικὸς, ὀνόματι Ἄννης, ἐκείνης δὲ μὴ βουλομένης ταῦτα πρᾶσαι τῷ βασιλεῖ, ἔλεγε μέχρι νομισμάτων λίτρας, φ΄. ἐὰν μοι παράσχῃς, οὐ δίδωμί σοι ταῦτα. ὁ δὲ βασιλεὺς, πολλοὺς τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἀποστείλας πρὸς θεραπείαν τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ἤνυε. παραγενόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς, ἐδέετο αὐτῆς περὶ τῆς διαπράσεως τῶν οἰκημάτων αὐτῆς. ἡ δὲ θεασαμένη τὸν βασιλέα, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ δεομένη καὶ λέγουσα· Δέσποτα βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν χάριν τιμῆς τῶν οἰκημάτων, οὐκ

ὀφείλω λαβεῖν τι ἀπὸ σοῦ· θέλω δὲ κοινωνὸν κἀμὲ γενέσθαι εἰς τὸν κτιζόμενον ναὸν, ἵνα ἔχω κἀγὼ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως μισθὸν, καὶ μετὰ θανάτου μου, ταφῶ πλησίον τῶν οἰκημάτων μου, καὶ διηνεκῶς μνημονεύεσθαί με, ὡς κτῆμα δοῦσαν αὐτῷ. ἔστι δὲ ὁ τόπος τῶν οἰκημάτων αὐτῆς, ὃν δέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὸ σκευοφυλάκιον ὅλον, σὺν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου· τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον Φρέαρ, καὶ τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ὅλον, καὶ ὁ τόπος τοῦ ἄμβωνος, ἕως τῆς μέσης τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν οἶκος Ἀντιόχου τινὸς ὀστιαρίου, καὶ εὐνούχου, ὃς ἀπετιμήθη, εἰς ὑπέρπυρα λίτρας ν΄. τούτου δὲ δυσχεραίνοντος τοῦ μὴ πρᾶσαι ἀξίως τὸν ἴδιον οἶκον τῷ βασιλεῖ, ὁ βασιλεὺς φιλοδίκαιος ὢν καὶ μισοπόνηρος, πρὸς τὸ μὴ θέλειν τινὰ λυπῆσαι ἢ ἀδικῆσαι, ἠθύμει ἀδημονῶν, τί ἂν πράξοι εἰς αὐτόν. Στρατήγιος δὲ Μάγιστρος, καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων, καὶ τοῦ βασιλέως ἀδελφοποιητὸς, ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ τοῦ νικῆσαι αὐτὸν διά τινος μηχανῆς, καὶ πρᾶσαι τὰ οἰκήματα αὐτοῦ καὶ μὴ βουλομένου. ὁ δὲ ῥηθεὶς Ἀντίοχος καὶ ὀστιάριος, ἐφίλει τὸ κυάνεον χρῶμα, φιλιππόδρομος ὢν, καὶ ἀντιποιεῖτο αὐτοῦ λίαν, καὶ ἔχαιρεν ἐπ' αὐτῷ. ἱππικοῦ δὲ μέλλοντος γίνεσθαι, ὁ Μάγιστρος Στρατήγιος, τὸν ὀστιάριον ἐφρούρησεν, καὶ καθεῖρξεν αὐτὸν εἰς τὸ πραιτώριον, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ. ἐκεῖνος δὲ ἐβόα μετὰ κλαυθμοῦ ὀδυνηρῶς, καὶ ἔλεγεν· Ἴδω τὸν ἀγῶνα τοῦ ἱππικοῦ,

καὶ τὸ

pro ædiũ pretio a te capere. volo autẽ me in partẽ venire ſumtuũ ſtructuræ huius tẽpli, vt & ego in die iudicii habeam mercedẽ, & poſt mortẽ meã ſepeliar prope ædes meas, & identidẽ meæ donationis memoriã fieri. locus aũt ædium eius, quẽ dedit magnæ eccleſiæ, totũ ſceuophylaciũ, cũ tẽplo S. Petri cõtinet. puteus Sãctus nũcupatus, & altare ſanctũ, & locus ſuggeſti, vſq; ad mediã partẽ templi, erat domus cuiuſdã Antiochi oſtiarii & Eunuchi, quam quinquaginta numorum libris æſtimabat. indignante vero ipſo quod non poſſet iuſto pretio ſuam domum Imperatori vendere; Imperator iuſtitiæ & probitatis amans, quod nollet quenquam iniuria vel damno affici, mæſtus animo agitabat, quid cum illo ageret. Strategius vero Magiſter, gazæ Imperatoris præfectus, eiuſque adoptiuus frater, Imperatori promiſit ſe aliquo cõmento illum victurum, vt ædes ſuas, etiamſi nõ libenti animo, tamen vendere cogatur. prædictus vero Antiochus oſtiarius, Circenſiũ ſtudio flagrãs, colorẽ cæruleũ amabat, illoq; admodũ delectabatur. cum vero equeſtre certamen futurum eſſet, Magiſter Strategius, oſtiarium comprehẽdit, eumq; in prætorium incluſit, ipſo die certaminis. at ille cum eiulatu & dolore clamans dicebat: equeſtre certamẽ intuear,

Digitized by Google

& volũtatẽ Imperatoris faciã. Imperatoris mẽtione facta, in cõceſſũ product⁹ eſt, ibiq; de vẽditione actũ, præſente etiã Quæſtore, & vniuerſo ſenatu ſubſcribẽte. venditæ aũt ſunt, octogintaquinque libris auri. dextera templi pars, erat domus Charitonis Eunuchi, cognomento Anſeripedis, quam cum grata animi ſignificatione Imperatori obtulit, duplo pretio, duodecim libris æſtimatam. cum vero Imp. empturus eſſet ſiniſtrã partem Gynæconitidis, vſq; ad templũ S. Gregorii Thaumaturgi, erant ædes cuiuſdã Xenophontis ſutoris, qui ab Imperatore poſtulabat, vt duplũ pretiũ, libras XIV acciperet, & vt faceret ſe in die certaminis equo inſidẽtẽ a quatuor aurigis adorari. ſed populo & vniuerſo ſenatu Imperatori dicẽtibus, non licet nobis ipſi eũ honorẽ, qui ſoli Imperatori cõuenit, exhibere; iuſſit Imp. eũ a tergo adorari, & nominari principem inferorũ. quod etiã ad hoc vſq; tẽpus obſeruatur. templi vero ſuperficies, peluis, & nartheçiũ, & quę in circuitu eius ſunt, erat domus Damiani Patricii Seleuciæ, 90. libris æſtimata. quã cũ magna lætitia Imperatori obtulit. Imperator vero cũ locum dimẽſus eſſet, inuenit rotundũ lapidem a ſuggeſtu vſque ad quatuor nartheçia, inuenit locum

καὶ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως ποιήσω. ὑπομνησθέντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἤγαγον αὐτὸν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν πρᾶσιν παρόντος καὶ τοῦ κυαίστορος, καὶ ὑπογραψάσης πάσης τῆς συγκλήτου. ἐπράθησαν δὲ, εἰς χρυσίου λίτρας πέ. τὸ δὲ δεξιὸν μέρος τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου, τοῦ ἐπίκλην χηνοπόδη, ἃ καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῆς δέδωκε τῷ βασιλεῖ, διπλῷ τιμήματι ἀποτιμηθέντα, λίτρας ιβ'. τοῦ δὲ βασιλέως, μέλλοντος ἐξωνήσασθαι τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ γυναικίτου μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντος τινὸς ῥάπτου, καὶ ᾐτήσατο τὸν βασιλέα, ἵνα λάβῃ διπλοῦν τὸ τίμημα λίτρας ιδ'. καὶ ποιήσῃ αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ καθεζόμενον προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τῶν δὲ δήμων, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου εἰπόντων τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἔξεστι προσκυνεῖσθαι αὐτὸν οὕτως, εἰ μὴ μόνον τὸν βασιλέα, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, ἐξόπισθεν προσκυνεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ὀνομάζεσθαι ἄρχοντα τῶν καταχθονίων. καὶ τοῦτο φυλάσσεται μέχρι τοῦ νῦν. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ καὶ ὁ λουτὴρ καὶ οἱ νάρθηκες, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, οἶκος ἦν Δαμιανοῦ πατρικίου Σελευκίας, ἅτινα ἀπετιμήθησαν εἰς λίτρας ϛ'. καὶ μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης δέδωκεν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς καταμετρήσας τὸν τόπον, εὗρε στεφαναίαν πέτραν ἀπὸ τοῦ βήματος μέχρι τῶν τεσσάρων

ναρθή-

& volũtatẽ Imperatoris faciã. Imperatoris mẽtione facta, in cõceſsũ product⁹ eſt, ibiq; de vẽditione actũ, præſente etiã Quæſtore, & vniuerſo ſenatu ſubſcribẽte. venditæ aũt ſunt, octogintaquinque libris auri. dextera templi pars, erat domus Charitonis Eunuchi, cognomento Anſeripedis, quam cum grata animi ſignificatione Imperatori obtulit, duplo pretio, duodecim libris æſtimatam. cum vero Imp. empturus eſſet ſiniſtrã partem Gynæconitidis, vſq; ad templũ S. Gregorii Thaumaturgi, erant ædes cuiuſdã Xenophontis ſutoris, qui ab Imperatore poſtulabat, vt duplũ pretiũ, libras XIV acciperet, & vt faceret ſe in die certaminis equo inſidẽtẽ a quatuor aurigis adorari. ſed populo & vniuerſo ſenatu Imperatori dicẽtibus, non licet nobis ipſi eũ honorẽ, qui ſoli Imperatori cõuenit, exhibere; iuſſit Imp. eũ a tergo adorari, & nominari principem inferorũ. quod etiã ad hoc vſq; tẽpus obſeruatur. templi vero ſuperficies, peluis, & nartheciũ, & quę in circuitu eius ſunt, erat domus Damiani Patricii Seleuciæ, 90. libris æſtimata. quã cũ magna lætitia Imperatori obtulit. Imperator vero cũ locum dimẽſus eſſet, inuenit rotundũ lapidem a ſuggeſtu vſque ad quatuor narthecia, inuenit lo-

cum

καὶ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως ποιήσω. ὑπομνησθέντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἤγαγον αὐτὴν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν πρᾶσιν παρόντος καὶ τοῦ κοιαίστορος, καὶ ὑπογραψάσης πάσης τῆς συγκλήτου. ἐπράθησαν δὲ, εἰς χρυσίου λίτρας πε'. τὸ δὲ δεξιὸν μέρος τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου, τοῦ ἐπίκλην χηνοπόδη, ἃ καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῆς δέδωκε τῷ βασιλεῖ, διπλῷ τιμήματι ἀποτιμηθέντα, λίτρας ιβ'. τοῦ δὲ βασιλέως, μέλλοντος ἐξωνήσασθαι τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ γυναικίτου μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντος τινὸς ῥάπτου, καὶ ἠτήσατο τὸν βασιλέα, ἵνα λάβῃ διπλοῦν τὸ τίμημα λίτρας ιδ'. καὶ ποιήσῃ αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ καθεζόμενον προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τῶν δὲ δήμων, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου εἰπόντων τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἔξεστι προσκυνεῖσθαι αὐτὸν οὕτως, εἰ μὴ μόνον τὸν βασιλέα, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, ἐξόπισθεν προσκυνεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ὀνομάζεσθαι ἄρχοντα τῶν καταχθονίων. καὶ τοῦτο φυλάσσεται μέχρι τοῦ νῦν. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ, καὶ ὁ λουτὴρ καὶ οἱ ὑδροθῆκες, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, οἶκος ἦν Δαμιανοῦ πατρικίου Σελευκίας, ἅτινα ἀπετιμήθησαν εἰς λίτρας ς'. καὶ μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης δέδωκεν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς καταμετρήσας τὸν τόπον, εὗρε στεφαναίαν πέτραν ἀπὸ τοῦ βήματος μέχρι τῶν τεσσάρων

ναρθή-

ναρθήκων, εὗρε τόπον ἀλσώδη καὶ χαῦνον, καὶ ἐθεμελίωσεν. δεξαμένου δὲ τοῦ θεμελιοῦσθαι, προσκαλεσάμενος Εὐτύχιον τὸν πατριάρχην, ἐποίησεν εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, οἰκείαις χερσὶ λαβὼν ἄσβεστον μετὰ ὀστράκου, ἔβαλεν εἰς τὸν θεμέλιον πρὸ πάντων. καὶ ἔκτισε τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν ὄντα εἰς τὸ Ὡρολογεῖον, τὸν λεγόμενον Βαπτιστῆρα, καὶ τὰ πλησιάσαντα τοῦ Μιτατορίου, ἵνα ἐκεῖσε παραμένῃ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ πολλάκις ἐσθίῃ· ἐν ᾧ καὶ τὰ διαβατικὰ τοῦ παλατίου ἐποίησεν, ἵνα διέρχηται ὁσάκις ἂν ἐθέλῃ. ὑπῆρχον δὲ μαΐστορες, τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν, ἔχοντες ἀνὰ ἑκατὸν μισθίους προσχειριαρίους. ὁμοῦ οἱ κάμνοντες, χιλιάδες δέκα. καὶ αἱ μὲν πέντε χιλιάδες, τὸ δεξιὸν μέρος ἤρξαντο· αἱ δὲ πέντε, τὸ εὐώνυμον. εἶχε δὲ αὐτοὺς ἔρις καὶ πολλὴ σπουδὴ, εἰς τὸ ταχέως κτίζεσθαι. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ναοῦ, Ἄγγελος κατ᾽ ὄναρ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ. ἦν δὲ μαΐστωρ εἰς μηχανικὸς, καὶ πολλῆς γνώσεως γέμων εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναοὺς ἐπιτηδείους. ἡ δὲ κελθὴ ἵστατο βράζουσα εἰς κακάβους εὐμεγέθεις· καὶ τὸν ζωμὸν αὐτῆς ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου καὶ τοῦ ὀστράκου. ἀντὶ δὲ ὕδατος αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὁ ζωμὸς τῆς κελθῆς χλιαρός. ἔκοπτον δὲ καὶ τοὺς φλοιοὺς τῆς πτελέας, καὶ ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου, καὶ ἐποίουν μάζας. καὶ οὔτε ἄγαν θερμὸν, οὔτε πάλιν ψυχρὸν ἐτίθουν, ἀλλὰ χλιαρὸν, διὰ τὸ κολλητικώτε-

ρον

eum amplum & amænum, fundamentumque poſuit. ſed antequam inciperet, Eutychio Patriarcha accerſito pro ſtructura Eccleſiæ precatus eſt. Imperator vero propriis manibus calcē cum tegula accipiens, fundamenti initium poſuit. cōdidit etiam tēplum S. Ioannis, Baptiſtæ nominati, iuxta Horologiū, & quæcunq; Mitario proxima, vt ibi ſæpe cum principibus ſuis maneret & cibum ſumeret: vbi etiam ſibi aditū in Palatium patefecit, vt quoties vellet ibi pertranſiret. erant autē magiſtri numero centū, centū mercenarios ad manū habentes, ſimul decē millia operariorū; quorū quinq; millia, a dextera, quinque a ſiniſtra parte inceperunt. magno autem ſtudio contendebant, vt quam celerrime opus abſoluerent. templi vero formā, Angelus per ſomnium Imperatori ob oculos poſuit. erat autem quidam opifex, ſummæ peritiæ in extruendis cōmode templis. hordeum vero in magnis ollis bulliebat, & liquorem eius calce & tegula miſcebant. liquor vero hordei tepidus aquæ vicem illis ſupplebat. Secabant etiam cortices vlmi, quas in calcē indebāt. faciebātq; intritum: neq; nimis calidū neq; rurſus frigidum ſtructuræ applicabant, ſed tepidum, quia melius adhæreſcebat, & lapi-

Digitized by Google

des inſtar ferri conglutinaret. duobus verò cubitis fundamento ſupra terram eleuato vt ait prædictus opifex qui expenſarũ rationes deſcripſerat, CCCCLII auri cẽtenaria expenſa ſunt. miliariſia vero quotidie afferebãt & tumulis miſcebãt, quæ in horologiũ & circũ ædificia congerebant. & quando abituri erãt ſinguli terrã ſuã fodiẽtes, diuerſa inueniebãt, & læti diſcedebãt. alia etiam miliariſia in horologio reſeruabãtur, & ſingulis qui lapidibus, calce, tegulis aut coctò latere onuſti aſcendebãt, pro labore argentũ diſtribuebatur, ne cui cõuitiãdi aut conquerendi occaſio eſſet. quidã vero ex iis cũ ingemuiſſet, exclamãs Væ, repente proſtratus expirauit. pinſis eleuatis, & magnis colũnis erectis, cum iis etiam Romanas colũnas collocare decreuerãt, ſed nõ factũ, ſtatuerũt autẽ eas apud quatuor cõchas. Imp. vero nõ dormiebat veſperi, ſed magno ſtudio operi incũbebat, fabricatores & lapicidas inter eundẽ reſpiciebat. ibat aũt cũ ſuo cubiculario Troilo. Strategius vero adoptiuus Imperatoris frater, eiuſq; pecuniarũ cuſtos, expenſarũ rationibus præerat. Imp. autem ei pollicebatur ſe citra mercedẽ & diurnum argentũ bene de illis, bis in ſeptimana velle mereri. quoties verò ſpectandi

cauſa

ρον εἶναι, καὶ τοὺς λίθους κολλᾶν δίκην σιδήρου, δύο δὲ πήχεις τοῦ θεμελίου ἀπὸ τῆς γῆς ὑψωθέντος, ὡς φησιν ὁ εἰρημένος ποιητὴρ, καὶ ἀπογραφόμενος τὴν ἔξοδον, ἔξω διαθήσειν χρυσίου κεντηνάρια υ ν β΄. μιλιαρίσια ἃ ἔφερον καθεκάστην καὶ ἔμιγνυον εἰς τὴν χοῦν, καὶ ἔχωννον εἰς τὸ ὡρολογεῖον καὶ τῶν περιξ κτισμάτων. καὶ ἡνίκα ἔμελλον ὑποχωρεῖν γυρεύοντες τὸν χοῦν ἕκαστος αὐτῶν, διάφορα εὕρισκεν, καὶ ἀπῄει χαίρων. καὶ ἕτερα μιλιαρίσια ἀπέκειντο εἰς τὸ ὡρολογεῖον, καὶ ὅσοι ἀνεβίβαζον καὶ ἐκόμιζον λίθον, ἢ ὄστρακον μετὰ ἀσβέστου ἢ βησσάλου, ἑνὶ ἑκάστῳ ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐδίδου ἀργύριον, διὰ τὸ μὴ βλασφημεῖσθαι ἢ στενάξαι τινά. ἐξ αὐτῶν δὲ, εἷς στενάξας, καὶ εἰπὼν τὸ οὐαί, ἔπεσεν ἀθρόως, καὶ συνετρίβη καὶ ἀπέψυξε. τῶν δὲ πινσῶν ὑψωθέντων, καὶ τῶν μεγάλων κιόνων σταθέντων, ἔμελλον μετ' αὐτῶν καὶ τοὺς Ῥωμαίους κίονας στῆσαι· ἀλλ' οὐκ ἐποίησαν, ἀλλ' ἔστησαν τούτους εἰς τὰς τέσσαρας κόγχας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸ δειλινὸν οὐκ ἐκάθευδεν, ἀλλὰ πολλὴν σπουδὴν ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, καὶ ἐπορεύετο βλέπων τοὺς λιθοξόους καὶ τοὺς οἰκοδόμους. ἤρχετο δὲ μετὰ Τρωΐλου κουβικουλαρίου αὐτοῦ. τὴν δὲ ἔξοδον κατεῖχε Στρατήγιος ὁ ἀδελφοποιητὸς τοῦ βασιλέως, ὁ καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ἐπηγγείλατο δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ αὐτῶν καὶ τῶν καθημερινῶν ἀργυρίων, δὶς τῆς ἑβδομάδος εὐεργετεῖν αὐτούς. ὁσά-

κις δὲ

κις δὲ ἤρχετο εἰς θεωρίαν, ἐφόρει λευκὸν κολόβιον, καὶ ῥάβδον λεπτὴν κατεῖχε τῇ χειρί. σκεπάσαντες δὲ ἐπάνω τὰς ἀψῖδας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἐμβόλων τῶν γυναικίτων· καὶ ἀναλαβόντες εἰς τοὺς πινσοὺς, μέχρι τῶν κατηχουμένων, προσέταξε Στρατήγιος ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ ὥρᾳ τρίτῃ, μιλιαρίσια προσαγαγεῖν εἰς πλῆθος, καὶ τοὺς μαΐστορας κατελθεῖν εἰς τὸ ἄριστον. ὁ δὲ μαΐστωρ Ἰγνάτιος, κατέλιπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καθορᾷν πάντα τῶν τεχνιτῶν τὰ ἐργαλεῖα. ἦν δὲ ὁ παῖς ὡσεὶ χρόνων δεκατεσσάρων. καθεζομένου δὲ αὐτοῦ, ἐφώνησεν αὐτῷ λευκοφόρος τις, εὐνοῦχος δῆθεν ἐκ τοῦ παλατίου πεμφθεὶς, λέγων αὐτῷ· τίνος χάριν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ταχέως οὐκ ἐπλήρωσαν οἱ κάμνοντες, ἀλλὰ καταλιπόντες αὐτὸ ἀπῆλθον πάντες καὶ ἐσθίουσιν. ὁ δὲ παῖς λέγει, ταχέως κύριέ μου παραγίνονται. κἀκεῖνος πάλιν εἶπεν, ἄπελθε ταχέως, φώνησον αὐτούς. τοῦ δὲ παιδὸς φοβουμένου, διὰ τὸ μὴ ἀπολέσθαι τι τῶν ἐργαλείων, ὁ φανεὶς ἄγγελος ἔφη μεθ' ὅρκου τῷ νέῳ, ἄπελθε, λάλησον αὐτοῖς· ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῶν ὧδε οὐκ ἀποχωρῶ, ἕως ἂν ἔλθῃς, μὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὴν νῦν κτιζομένην. τοῦτον οὖν τὸν ὅρκον ἀκούσας ὁ παῖς κατῆλθε, καὶ εὗρε τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰγνάτιον, καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ ταῦτα, καὶ αὐτὸς ἤγαγεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, ἐκεῖσε ἐσθίοντι τότε ἐν τῷ Βαπτιστῆρι. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, μετακαλέσας πάντας τοὺς

εὐνού-

cauſa veniebat albam tunicam geſtabat, & exiguum baculum manu continebat. cum vero deſuper fornices vtriuſq; partis oſtiorũ Gynæconitidis tegerent, & a pinſis vſque ad catechumenos repararent, iuſſit Strategius die ſeptimo hora tertia, miliariſia in medium afferri, & magiſtros ad prandium accedere. magiſter autem Ignatius filiũ ſuũ relinquebat vt omnia inſtrumẽta opificum obſeruaret. erat autem puer annorũ circiter quatuordecim. puerum vero ſedentem quidam candida veſte indutus cõpellauit, Eunuchus videlicet e palatio miſſus, dicẽs, Qua de cauſa fabricatores opus Dei celeriter non perfecerunt, ſed eo relicto omnes ad comedendum abierunt? dicit puer, Primo quoq; tempore, mi Domine, aderunt. iterum ille ait, abi cito, voca eos. puero metuente ne aliqua inſtrumenta perirent, angelus apparens cum iureiurãdo adoleſcẽti dixit, Abi, loquere cũ illis: nam ego hinc nõ recedam, donec redieris, teſtor S. Sophiam, quæ eſt ſermo Dei, nunc ædificari cæptam. tale igitur iuramentum puer audiens, deſcẽdit, & inuenit ſuũ patrẽ Ignatiũ, cui hęc omnia explicauit. pater autẽ eũ ad Imperatorẽ duxit, qui tunc in Baptiſterio prãdebat. Imp. his auditis, omnes eunuchos ad ſe

F vocauit

Sic vero Imperatori ſcripſit, Mitto tibi Domine Imp. octo colũnas Romanas, lõgitudine & rotũditate, audeo dicere, & põdere æquales, pro animi mei ſalute. Alias octo coloris praſini colũnas, mirabiles, Conſtantinus dux e lapidibus exciſas ſecum Epheſo adduxit. reliqua omnis materia & colũnæ Cyzico aduectæ ſunt. alias ex Troade, alias ex Cycladibus inſulis, & Athenis Præfecti Imperatoris miſerũt. omnis autẽ hæc materia ſeptẽ annis cũ dimidio collecta eſt. anno vero XII Imperii Iuſtiniani, tẽplũ a fundamentis euerterunt. omnẽ autẽ eius materiã ſeorſim depoſuit. nullo enim modo ea opus habebat: quia materiam multo meliorem coaceruauerat & ad manus habebat. incepit igitur emere domos vel illic vel in contiguis ædibus habitãtium, ac primum cuiuſdã viduę Anna nuncupatæ: quę cũ recuſaret Imperatori vẽdere, dixit, etiã ſi quingẽtas libras nummûm mihi attuleris, tamẽ eã nõ tibi tradã. Imp. vero, cũ multos ex proceribus ſuis miſiſſet, vt blãditiis mulierẽ demulcerẽt, nihil impetrauit. ipſe autẽ mulierẽ accedens, obnixe eã rogabat vt ſuã domũ venderet. illa cũ vidiſſet Imperatorẽ, cecidit ad pedes eius ſuppliciter, dicẽs, Domine Imp. nihil quidẽ oportet me

pro

Digitized by Google

ἔγραψε δὲ τῷ βασιλεῖ οὕτως· Ἀπέστειλα σοι δέσποτα βασιλεῦ, ὀκτὼ κίονας Ῥωμαίους, ἰσομήκεις, ἰσοκύκλους, τολμῶ εἰπεῖν καὶ ἰσοσταθμέους, ὑπὲρ ψυχικῆς μου σωτηρίας. τοὺς δὲ ἑτέρους ὀκτὼ, πρασίνους κίονας τοὺς ἀξιοθαυμάστους, ἐκόμισεν ὁ στρατηγὸς Κωνσταντῖνος ἀπὸ Ἐφέσου λελατομημένους. ἡ δὲ λοιπὴ πᾶσα ὕλη καὶ πάντες οἱ κίονες ἀπὸ Κυζίκου ἤχθησαν. ἑτέρους δὲ ἀπὸ Τρωάδος, καὶ ἄλλους ἀπὸ Κυκλάδων νήσων, καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν οἱ ἄρχοντες βασιλέως ἔπεμπον. συνήχθη δὲ πᾶσα ἡ ὕλη, χρόνους ἑπτὰ ἥμισυ. τῷ δὲ δεκάτῳ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, ἐκ θεμελίων κατέλυσαν τὸν ναόν. τὴν δὲ ἅπασαν ὕλην αὐτοῦ ἰδίως ἀπέθεντο. οὐ γὰρ εἶχε χρείαν αὐτῆς τὸ σύνολον, διὰ τὸ πολλὴν καὶ ἄπειρον κρείττονα ὕλην ἀθροῖσαι καὶ ἑτοιμάσαι. ἤρξατο γοῦν ἐξωνεῖσθαι οἰκήματα τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων καὶ πλησιαζόντων. καὶ πρῶτον μὲν χήρας τινὸς γυναικὸς, ὀνόματι Ἄννης, ἐκείνης δὲ μὴ βουλομένης ταῦτα πρᾶσαι τῷ βασιλεῖ, ἔλεγε μέχρι νομισμάτων λίτρας, φ΄. ἐὰν μοι παράσχῃς, οὐ δίδωμί σοι ταῦτα. ὁ δὲ βασιλεὺς, πολλοὺς τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἀποστείλας πρὸς θεραπείαν τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ἤνυε. παραγενόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς, ἐδέετο αὐτῆς περὶ τῆς διαπράσεως τῶν οἰκημάτων αὐτῆς. ἡ δὲ θεασαμένη τὸν βασιλέα, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ δεομένη καὶ λέγουσα· Δέσποτα βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν χάριν τιμῆς τῶν οἰκημάτων, οὐκ

ὀφείλω λαβεῖν τι ἀπὸ σοῦ· θέλω δὲ κοινωνὸν κἀμὲ γενέσθαι εἰς τὸν κτιζόμενον ναὸν, ἵνα ἔχω κἀγὼ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως μισθὸν, καὶ μετὰ θανάτου μου, ταφῶ πλησίον τῶν οἰκημάτων μου, καὶ διηνεκῶς μνημονεύεσθαί με, ὡς κτῆμα δοῦσαν αὐτῷ. ἔστι δὲ ὁ τόπος τῶν οἰκημάτων αὐτῆς, ὃν δέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὸ σκευοφυλάκιον ὅλον, σὺν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου· τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον φρέαρ, καὶ τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ὅλον, καὶ ὁ τόπος τοῦ ἄμβωνος, ἕως τῆς μέσης τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν οἶκος Ἀντιόχου τινὸς ὀστιαρίου, καὶ εὐνούχου, ὃς ἀπετιμήθη, εἰς ὑπέρπυρα λίτρας ν΄. τούτου δὲ δυσχεραίνοντος τοῦ μὴ πρᾶσαι ἀξίως τὸν ἴδιον οἶκον τῷ βασιλεῖ, ὁ βασιλεὺς φιλοδίκαιος ὢν καὶ μισοπόνηρος, πρὸς τὸ μὴ θέλειν τινὰ λυπῆσαι ἢ ἀδικῆσαι, ἠθύμει ἀδημονῶν, τί ἂν πράξοι εἰς αὐτόν. Στρατήγιος δὲ Μάγιστρος, καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων, καὶ τοῦ βασιλέως ἀδελφοποιητὸς, ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ τοῦ νικῆσαι αὐτὸν διά τινος μηχανῆς, καὶ πιπρᾶσαι τὰ οἰκήματα αὐτοῦ καὶ μὴ βουλομένου. ὁ δὲ ῥηθεὶς Ἀντίοχος καὶ ὀστιάριος, ἐφίλει τὸ κυάνεον χρῶμα, φιλιππόδρομος ὢν, καὶ ἀντεποιεῖτο αὐτοῦ λίαν, καὶ ἔχαιρεν ἐπ᾽ αὐτῷ. ἱππικοῦ δὲ μέλλοντος γίνεσθαι, ὁ Μάγιστρος Στρατήγιος, τὸν ὀστιάριον ἐφρούρησεν, καὶ καθεῖρξεν αὐτὸν εἰς τὸ πραιτώριον, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ. ἐκεῖνος δὲ ἐβόα μετὰ κλαυθμοῦ ὀδυνηρῶς, καὶ ἔλεγεν· Ἴδω τὸν ἀγῶνα τοῦ ἱππικοῦ,

καὶ τὸ

pro ædiũ pretio a te capere. volo autẽ me in partẽ venire ſumtuũ ſtructuræ huius tẽpli, vt & ego in die iudicii habeam mercedẽ, & poſt mortẽ meã ſepeliar prope ædes meas, & identidẽ meæ donationis memoriã fieri. locus aũt ædium eius, quẽ dedit magnæ eccleſiæ, totũ ſceuophylaciũ, cũ tẽplo S. Petri cõtinet. puteus Sãctus nũcupatus, & altare ſanctũ, & locus ſuggeſti, vſq; ad mediã partẽ templi, erat domus cuiuſdã Antiochi oſtiarii & Eunuchi, quam quinquaginta numorum libris æſtimabat. indignante vero ipſo quod non poſſet iuſto pretio ſuam domum Imperatori vendere; Imperator iuſtitiæ & probitatis amans, quod nollet quenquam iniuria vel damno affici, mæſtus animo agitabat, quid cum illo ageret. Strategius vero Magiſter, gazæ Imperatoris præfectus, eiuſque adoptiuus frater, Imperatori promiſit ſe aliquo cõmento illum victurum, vt ædes ſuas, etiamſi nõ libenti animo, tamen vendere cogatur. prædictus vero Antiochus oſtiarius, Circenſiũ ſtudio flagrãs, colorẽ cæruleũ amabat, illoq; admodũ delectabatur. cum vero equeſtre certamen futurum eſſet, Magiſter Strategius, oſtiarium comprehẽdit, eumq; in prætorium incluſit, ipſo die certaminis. at ille cum eiulatu & dolore clamans dicebat: equeſtre certamẽ intuear,

& volũtatẽ Imperatoris faciã. Imperatoris mẽtione facta, in cõceſsũ product⁹ eſt, ibiq; de vẽditione actũ, præſente etiã Quæſtore, & vniuerſo ſenatu ſubſcribẽte. venditæ aũt ſunt, octogintaquinque libris auri. dextera templi pars, erat domus Charitonis Eunuchi, cognomento Anſeripedis, quam cum grata animi ſignificatione Imperatori obtulit, duplo pretio, duodecim libris æſtimatam. cum vero Imp. empturus eſſet ſiniſtrã partem Gynæconitidis, vſq; ad templũ S. Gregorii Thaumaturgi, erant ædes cuiuſdã Xenophontis ſutoris, qui ab Imperatore poſtulabat, vt duplũ pretiũ, libras XIV acciperet, & vt faceret ſe in die certaminis equo inſidẽtẽ a quatuor aurigis adorari. ſed populo & vniuerſo ſenatu Imperatori dicẽtibus, non licet nobis ipſi eũ honorẽ, qui ſoli Imperatori cõuenit, exhibere; iuſſit Imp. eũ a tergo adorari, & nominari principem inferorũ. quod etiã ad hoc vſq; tẽpus obſeruatur. templi vero ſuperficies, peluis, & nartheciũ, & quę in circuitu eius ſunt, erat domus Damiani Patricii Seleuciæ, 90. libris æſtimata. quã cũ magna lætitia Imperatori obtulit. Imperator vero cũ locum dimẽſus eſſet, inuenit rotundũ lapidem a ſuggeſtu vſque ad quatuor narthecia, inuenit locum

καὶ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως ποιήσω. ὑπομνησθέντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἤγαγον αὐτὴν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν πρᾶσιν παρόντος καὶ τοῦ κοιαίστορος, καὶ ὑπογραψάσης πάσης τῆς συγκλήτου. ἐπράθησαν δὲ, εἰς χρυσίου λίτρας πέ. τὸ δὲ δεξιὸν μέρος τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου, τοὐπίκλην χηνοπόδη, ἃ καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῆς δέδωκε τῷ βασιλεῖ, διπλῷ τιμήματι ἀποτιμηθέντα, λίτρας ιβ'. τοῦ δὲ βασιλέως, μέλλοντος ἐξωνήσασθαι τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ γυναικίτου μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντος τινὸς ῥάπτου, καὶ ἠτήσατο τὸν βασιλέα, ἵνα λάβῃ διπλοῦν τὸ τίμημα λίτρας ιδ'. καὶ ποιήσῃ αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ καθεζόμενον προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τῶν δὲ δήμων, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου εἰπόντων τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἔξεστι προσκυνεῖσθαι αὐτὸν οὕτως, εἰ μὴ μόνον τὸν βασιλέα, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, ἐξόπισθεν προσκυνεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ὀνομάζεσθαι ἄρχοντα τῶν καταχθονίων. καὶ τοῦτο φυλάσσεται μέχρι τοῦ νῦν. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ, καὶ ὁ λουτὴρ καὶ οἱ ὑδρόθηκες, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, οἶκος ἦν Δαμιανοῦ πατρικίου Σελευκίας, ἅτινα ἀπετιμήθησαν εἰς λίτρας ς'. καὶ μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης δέδωκεν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς καταμετρήσας τὸν τόπον, εὗρε στεφαναίαν πέτραν ἀπὸ τοῦ βήματος μέχρι τῶν τεσσάρων

ναρθή-

ναρθήκων, εὗρε τόπον ἀλσώδη καὶ χαῦνον, καὶ ἐθεμελίωσεν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ θεμελιοῦσθαι, προσκαλεσάμενος Εὐτύχιον τὸν πατριάρχην, ἐποίησεν εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, οἰκείαις χερσὶ λαβὼν ἄσβεστον μετὰ ὀστράκου, ἔβαλεν εἰς τὸν θεμέλιον πρὸ πάντων. καὶ ἔκτισε τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν ὄντα εἰς τὸ Ὡρολογεῖον, τὸν λεγόμενον Βαπτιστῆρα, καὶ τὰ πλησιάσαντα τοῦ Μιτατορίου, ἵνα ἐκεῖσε προσδεχομένη μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ πολλάκις ἐσθίῃ· ἐν ᾧ καὶ τὰ διαβατικὰ τοῦ παλατίου ἐποίησεν, ἵνα διέρχηται ὁσάκις ἂν ἐθέλῃ. ὑπῆρχον δὲ μαΐστορες, τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν, ἔχοντες ἀνὰ ἑκατὸν μισθίους προσχειριαρίους. ὁμοῦ οἱ κάμνοντες, χιλιάδες δέκα. καὶ αἱ μὲν πέντε χιλιάδες, τὸ δεξιὸν μέρος ἤρξαντο· αἱ δὲ πέντε, τὸ εὐώνυμον. εἶχε δὲ αὐτοὺς ἔρις καὶ πολλὴ σπουδὴ, εἰς τὸ ταχέως κτίζεσθαι. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ναοῦ, Ἄγγελος κατ' ὄναρ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ. ἦν δὲ μαΐστωρ εἰς μηχανικὸς, καὶ πολλῆς γνώσεως γέμων εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναοὺς ἐπιτηδείους. ἡ δὲ κρηθὴ ἵστατο βράζουσα εἰς κακάβους εὐμεγέθεις· καὶ τὸν ζωμὸν αὐτῆς ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου καὶ τοῦ ὀστράκου. ἀντὶ δὲ ὕδατος αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὁ ζωμὸς τῆς κρηθῆς χλιαρός. ἔκοπτον δὲ καὶ τοὺς φλοιοὺς τῆς πτελέας, καὶ ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου, καὶ ἐποίουν μάζας. καὶ οὔτε ἄγαν θερμὸν, οὔτε πάλιν ψυχρὸν ἐτίθουν, ἀλλὰ χλιαρὸν, διὰ τὸ κολλητικώτε-

cum amplum & amænum, fundamentumque poſuit. ſed antequam inciperet, Eutychio Patriarcha accerſito pro ſtructura Eccleſiæ precatus eſt. Imperator vero propriis manibus calcē cum tegula accipiens, fundamenti initium poſuit. cōdidit etiam tēplum S. Ioannis, Baptiſtæ nominati, iuxta Horologiū, & quæcunq; Mitario proxima, vt ibi ſæpe cum principibus ſuis maneret & cibum ſumeret: vbi etiam ſibi aditū in Palatium patefecit, vt quoties vellet ibi pertranſiret. erant autē magiſtri numero centū, centū mercenarios ad manū habentes, ſimul decē millia operariorū; quorū quinq; millia, a dextera, quinque a ſiniſtra parte inceperunt. magno autem ſtudio contendebant, vt quam celerrime opus abſoluerent. templi vero formā, Angelus per ſomnium Imperatori ob oculos poſuit. erat autem quidam opifex, ſummæ peritiæ in extruendis cōmode templis. hordeum vero in magnis ollis bulliebat, & liquorem eius calce & tegula miſcebant. liquor vero hordei tepidus aquæ vicem illis ſupplebat. Secabant etiam cortices vlmi, quas in calcē indebāt. faciebātq; intritum: neq; nimis calidū neq; rurſus frigidum ſtructuræ applicabant, ſed tepidum, quia melius adhæreſcebat, & lapi-

des inſtar ferri conglutinaret. duobus vero cubitis fundamento ſupra terram eleuato vt ait prædictus opifex qui expenſarũ rationes deſcripſerat, CCCCLII auri cẽtenaria expenſa ſunt. miliariſia vero quotidie afferebãt & tumulis miſcebãt, quæ in horolog.ũ & circũ ædificia congerebant. & quando abituri erãt ſinguli terrã ſuã fodiẽtes, diuerſa inueniebãt, & læti diſcedebãt. alia etiam miliariſia in horologio reſeruabãtur, & ſingulis qui lapidibus, calce, tegulis aut cocto latere onuſti aſcendebãt, pro labore argentũ diſtribuebatur, ne cui cõuitiãdi aut conquerendi occaſio eſſet. quidã vero ex iis cũ ingemuiſſet, exclamãs Væ, repente proſtratus expirauit. pinſis eleuatis, & magnis colũnis erectis, cum iis etiam Romanas colũnas collocare decreuerãt, ſed nõ factũ, ſtatuerũt autẽ eas apud quatuor cõchas. Imp. vero nõ dormiebat veſperi, ſed magno ſtudio operi incũbebat, fabricatores & lapicidas inter eundẽ reſpiciebat. ibat aũt cũ ſuo cubiculario Troilo. Strategius vero adoptiuus Imperatoris frater, eiuſq; pecuniarũ cuſtos, expenſarũ rationibus præerat. Imp. autem ei pollicebatur ſe citra mercedẽ & diurnum argentũ bene de illis, bis in ſeptimana velle mereri. quoties vero ſpectandi

cauſa

ρον εἶναι, καὶ τοὺς λίθους κολλᾶν δίκην σιδήρου, δύο δὲ πήχεις τοῦ θεμελίου ἀπὸ τῆς γῆς ὑψωθέντος, ὥς φησιν ὁ εἰρημένος ποιητὴρ, καὶ ἀπογραφόμενος τὴν ἔξοδον, ἐξωδιάθησαν χρυσίου κεντηνάρια υνβ΄. μιλιαρίσια ἃ ἔφερον καθεκάστην καὶ ἔμιγνυον εἰς τὴν χοῦν, καὶ ἔχωννον εἰς τὸ ὡρολογεῖον καὶ τῶν πέριξ κτισμάτων. καὶ ἡνίκα ἔμελλον ὑποχωρεῖν γυρεύοντες τὴν χοῦν ἕκαστος αὐτῶν, διάφορα εὕρισκεν, καὶ ἀπῄει χαίρων. καὶ ἕτερα μιλιαρίσια ἀπέκειντο εἰς τὸ ὡρολογεῖον, καὶ ὅσοι ἀνεβίβαζον καὶ ἐκόμιζον λίθον, ἢ ὄστρακον μετὰ ἀσβέστου ἢ βησάλου, ἑνὶ ἑκάστῳ ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐδίδου ἀργύριον, διὰ τὸ μὴ βλασφημεῖσαι ἢ στενάξαι τινά. ἐξ αὐτῶν ἃ, εἰς στενάξας, καὶ εἰπὼν τὸ οὐαί, ἔπεσεν ἀθρόως, καὶ συνετρίβη καὶ ἀπέψυξε. τῶν δε πινσῶν ὑψωθέντων, καὶ τῶν μεγάλων κιόνων σταθέντων, ἔμελλον μετ᾽ αὐτῶν καὶ τοὺς Ῥωμαίους κίονας στῆσαι· ἀλλ᾽ οὐκ ἐποίησαν, ἀλλ᾽ ἔστησαν τούτους εἰς τὰς τέσσαρας κόγχας. ὁ δὲ βασιλεύς, τὸ δειλινὸν οὐκ ἐκάθευδεν, ἀλλὰ πολλὴν σπουδὴν ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, καὶ ἐπορεύετο βλέπων τοὺς λιθοξόους καὶ τοὺς οἰκοδόμους. ἤρχετο δὲ μετὰ Τρωΐλου κουβικουλαρίου αὐτοῦ. τὴν δὲ ἔξοδον κατεῖχε Στρατήγιος ὁ ἀδελφοποιητὸς τοῦ βασιλέως, ὁ καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ἐπηγγείλατο δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ αὐτῶν καὶ τῶν καθημερινῶν ἀργυρίων, δὶς τῆς ἑβδομάδος εὐεργετεῖν αὐτούς. ὁσά-

κις δὲ

κις δὲ ἤρχετο εἰς θεωρίαν, ἐφόρει λευκὸν καλόβιον, καὶ ῥάβδον λεπτὴν κατεῖχε τῇ χειρί. σκεπάσαντες δὲ ἐπάνω τὰς ἀψῖδας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἐμβόλων τῶν γυναικίτων· καὶ ἀναλαβόντες εἰς τοὺς πινσοὺς, μέχρι τῶν κατηχουμένων, προσέταξε Στρατήγιος ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ ὥρᾳ τρίτῃ, μιλιαρίσια προσαγαγεῖν εἰς πλῆθος, καὶ τοὺς μαΐστορας κατελθεῖν εἰς τὸ ἄριστον. ὁ δὲ μαΐστωρ Ἰγνάτιος, κατέλιπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καθορᾷν πάντα τῶν τεχνιτῶν τὰ ἐργαλεῖα. ἦν δὲ ὁ παῖς ὡσεὶ χρόνων δεκατεσσάρων. καθεζομένου δὲ αὐτοῦ, ἐφώνησεν αὐτῷ λευκοφόρος τις, εὐνοῦχος δῆθεν ἐκ τοῦ παλατίου πεμφθεὶς, λέγων αὐτῷ· τίνος χάριν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ταχέως οὐκ ἐπλήρωσαν οἱ κάμνοντες, ἀλλὰ καταλιπόντες αὐτὸ ἀπῆλθον πάντες καὶ ἐσθίουσιν. ὁ δὲ παῖς λέγει, ταχέως κύριέ μου παραγίνονται. κἀκεῖνος πάλιν εἶπεν, ἄπελθε ταχέως, φώνησον αὐτούς. τοῦ δὲ παιδὸς φοβουμένου, διὰ τὸ μὴ ἀπολέσθαι τι τῶν ἐργαλείων, ὁ φανεὶς ἄγγελος ἔφη μεθ' ὅρκου τῷ νέῳ, ἄπελθε, λάλησον αὐτοῖς· ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῶν ὧδε οὐχ ὑποχωρῶ, ἕως ἂν ἔλθῃς, μὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὴν νῦν κτιζομένην. τοῦτον οὖν τὸν ὅρκον ἀκούσας ὁ παῖς κατῆλθε, καὶ εὗρε τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰγνάτιον, καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ ταῦτα, καὶ αὐτὸς ἤγαγεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, ἐκεῖσε ἐσθίοντι τότε ἐν τῷ βαπτιστῆρι. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, μετεκαλέσατο πάντας τοὺς

εὐνού-

cauſa veniebat albam tunicam geſtabat, & exiguum baculum manu continebat. cum vero deſuper fornices vtriuſq; partis oſtiorũ Gynæconitidis tegerent, & a pinſis vſque ad catechumenos repararent, iuſſit Strategius die ſeptimo hora tertia, miliariſia in medium afferri, & magiſtros ad prandium accedere. magiſter autem Ignatius filiũ ſuũ relinquebat vt omnia inſtrumẽta opificum obſeruaret. erat autem puer annorũ circiter quatuordecim. puerum vero ſedentem quidam candida veſte indutus cõpellauit, Eunuchus videlicet e palatio miſſus, dicẽs, Quia de cauſa fabricatores opus Dei celeriter non perfecerunt, ſed eo relicto omnes ad comedendum abierunt? dicit puer, Primo quoq; tempore, mi Domine, aderunt. iterum ille ait, abi cito, voca eos. puero metuente ne aliqua inſtrumenta perirent, angelus apparens cum iureiurãdo adoleſcẽti dixit, Abi, loquere cũ illis: nam ego hinc nõ recedam, donec redieris, teſtor S. Sophiam, quæ eſt ſermo Dei, nunc ædificari cæptam. tale igitur iuramentum puer audiens, deſcẽdit, & inuenit ſuũ patrẽ Ignatiũ, cui hęc omnia explicauit. pater autẽ eũ ad Imperatorẽ duxit, qui tunc in Baptiſterio prãdebat. Imp. his auditis, omnes eunuchos ad ſe

 vocauit

vocauit. cumq; neminē ex iis puer agnoſceret, intellexit Imp. angelum Domini fuiſſe. cæterū iuramentū quod puer retulerat obſeruabat, & ꝙ albatus eſſet qui cū adoleſcēte loquebatur, & maxillæ eius ignē emitterēt, quodq; mutabilis eſſet aſpect⁹ ei⁹. Imp. vero valde lætatus, Deū, quod ſuo opere obleĉtaretur, celebrauit. & ex eo tēpore nominatū fuit tēplū, S. Sophia, tametſi Imp. diſpiceret quomodo tēplū nominaret. cū vero Imp. a multis iuſtis & virtute præditis conſiliū petiiſſet; dicebāt, nō oportere puerū eo reuerti. Si. n. reuertatur, angel⁹ cuſtos ex loco abibit. horū ergo cōſilio paruit. cū n. puerū ditaſſet, miſit illū vt in inſulis vitā traduceret. angelus itaq; iuxta ſuū iuramētum vſq; in hodiernū diem locū tuetur. facta eſt autē oratio angeli ad puerū, in dextera pinſi parte iuxta ſyllagonum. cum vero in ſecūdis catechumenis occupati eſſent & columnis, fornices extructi ſunt. his vndiq; tectis factū eſt vt Imp. propter inopiam auri angeretur. ſtante vero ipſo in ſuperiori teſtudinis parte, & ſtructurā aſpiciēte, apparuit ipſi Eunuchus venuſtiore forma, dicēs, quid de pecunia ſollicit⁹ es. da mihi cras mane quoſdā ex tuis procerib. & afferā tibi pecuniæ quātū velis. ſequēti vero die, cū Imp.

ambularet,

εὐνούχους. καὶ μηδένα ἐξ αὐτῶν γνωρίσας ὁ παῖς, τότε ἔγνω ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἄγγελός ἐστι κυρίου. ἐσημειώσατο δὲ τὸν ὅρκον ὃν εἶπεν ὁ παῖς, καὶ ὅτι λευκοφόρος ἐστιν ὁ λαλήσας τῷ νέῳ. καὶ αἱ παρειαὶ αὐτοῦ πῦρ ἀπέπεμπον, καὶ ἐνηλλαγμένη ἦν ἡ ὄψις αὐτοῦ. μεγάλως δὲ χαρεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐδόξασε τὸν θεὸν, ὅτι εὐδοκεῖ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἐκτοτε ἔλαβεν ὁ ναὸς τὴν προσηγορίαν, ἡ ἁγία Σοφία, καὶ περ διασκεπτομένου τοῦ βασιλέως τί καλέσει τὸν ναόν. βουλευσάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, πολλοὺς ὁσίους καὶ ἀρετῇ μετιόντας, εἶπον, μὴ δεῖν ὑποστρέφειν τὸ παιδίον ἐκεῖσε. ἂν γὰρ στραφῇ, ὁ φύλαξ ἄγγελος ὑποχωρεῖ τοῦ τόπου. ὃ καὶ ἐποίησε. πλουτίσας γὰρ τὸν παῖδα, εἰς τὰς νήσους ἐξέπεμψε διάγειν αὐτὸν, ὥστε φυλάσσειν τὸν ἄγγελον μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὸν ὅρκον αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν παῖδα εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ πινσοῦ πλησίον σοῦ Συλλαγόνου. φθασάντων δὲ εἰς τὰ δεύτερα κατηχούμενα καὶ τοὺς κίονας, ἀνηγέρθησαν αἱ καμάραι. σκεπασθέντων δὲ τῶν πέριξ, ἐγένετο τὸν βασιλέα ἀθυμεῖν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν χρυσικὴν ποσότητα. ἱσταμένου δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀψῖδι ὕπερθεν, καὶ ὁρῶντος τὰ κτίσματα, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος ὡραῖος εἰρηκὼς αὐτῷ, τί λυπῇ περὶ χαράγματος; δός μοι τινὰς αὔριον πρωῒ ἐκ τῶν μεγιστάνων σου, καὶ κομίσω σοι χάραγμα ὅσον ἂν βούλοι. τῇ δὲ ἑξῆς πορευομένου τοῦ βασιλέως καὶ

ὁρῶντες τὰς κτίσεις, ἰδοὺ ὁ εὐνοῦχος ὤφθη τῷ βασιλεῖ λέγων, δός μοι ἄνθρωπον καὶ πορευθῶμεν. δέδωκε δὲ αὐτῷ τὸν εἰρημένον Στρατήγιον, καὶ Βασιλίδην Κοιαίστωρα, καὶ Θεόδωρον Πατρίκιον, καὶ ἔπαρχον, καὶ Κολοκύνθην, καὶ ὑπηρέτας μέχρι τῶν ὀκτὼ, καὶ ἡμιόνους μετὰ βουλγιδίων εἴκοσι. τούτους λαβὼν ὁ εὐνοῦχος, ἐξῄει τῆς πόλεως. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ τριβουνάλιον, ἐφάνησαν παλάτια ἀχειροποίητα θαυμαστὰ ἐκτισμένα. ἐκ δὲ τῶν ἵππων καταβάντες, ἤνοιξεν ὁ εὐνοῦχος κουβούκλιον ἕν. καὶ ἰδοὺ τὸ ἔδαφος πεπληρωμένον χρυσίου χαράγματος. καὶ λαβὼν τοῦτον ὁ εὐνοῦχος ἔβαλεν ὑφ' ἓν ἕκαστον σαγμάριον, κεντηνάρια δ', ὁμοῦ κεντηνάρια π', καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰ πρὸς τὸν βασιλέα· κλειδώσας πάλιν ἔμπροσθεν αὐτῶν τὸ κουβούκλιον. κομισάντων δὲ τὸ χρυσίον τῷ βασιλεῖ, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς, πόθεν ἀπῆλθον, καὶ τίς ὁ οἶκος καὶ ὁ ἄνθρωπος. ὅσα οὖν ἐθεάσαντο εἶπον τῷ βασιλεῖ. ἐκδεχόμενος οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον, οὐκ ἦλθεν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν. οἱ δὲ ἀπελθόντες, εὗρον ἄοικον τὸν τόπον πεδίον ὄντα. γνωρίσαντες οὖν ταῦτα τῷ βασιλεῖ, ὑπέλαβεν, ὅτι θεοῦ θαῦμά ἐστι. καὶ ἔδωκε δόξαν τῷ θεῷ. μελλόντων δὲ τὸ θυσιαστήριον οἰκοδομεῖν, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς γενέσθαι τὴν μύακα διάφωτον, διὰ τὸ μὴ δέξασθαι βάρος τὸν τόπον· ὅτι ἐκεῖσε ἱκριώματα οὐκ ἔθεντο. οἱ δὲ τεχνῖται ἔλεγον, μίαν καμάραν φωτίζειν τὸ θυσιαστήριον. ἐδημόνει οὖν ὁ μαΐστωρ ὅτι ὁ μὲν λέγει ὁ βασιλεὺς,

δύο

ambularet & ſtructuras cōtēplaretur, ecce Eunuchus illi apparuit qui dicebat, da mihi virū & ibimus. dedit autē illi prædictū ſtrategiū, Baſilidē Quęſtorē, Theodorū Patriciū & pręfectū, & Colocūthē: octo præterea famulos, & mulos cum bulgis xx. Eunuchus his ſecum aſſumtis vrbē egreſſus eſt. cumq; in tribunal veniſſet, Palatia mirabilia diuino artificio ſtructa apparebant. & cū ab equis deſcendiſſent, eunuchus vnū cubiculū aperuit, cuius pauimentum aureis nummis plenū erat. acceptoq; ventilabro, eunuchus ſingulis iumentis cētenaria quatuor, ſimul 80. impoſuit; quæ ad Imperatorē dimiſit, claudens iterū corā ipſis cubiculū. cū vero Imperatori aurū afferrēt, interrogauit eos, vnde rediiſſent; qualis vir & domus fuerit. narrauerunt itaq; Imperatori qualia viderāt. Imp. igitur, cū Eunuchus expectatus nō veniſſet, legatos ad illū miſit: q cū abiiſſent, inuenerūt planitiē domib. deſtitutā. cū hæc Imperatori indicaſſent, Dei miraculū eſſe intellexit, Deoq; gloriā tribuit. cū vero altare ædificaturi eſſent, iuſſit Imp. myacem lucidum fieri, ne, quoniam ibi nulla arrectaria ligna ſuppoſita erant, locus nimio pondere grauaretur. opifices autem dicebant, vnam camerā altari lucem afferre. angebatur itaq; magiſter, quod Imp. quandoque

de vno, quandoque de duobus fornicibus loqueretur. ſtante autem ipſo & ædificante venit angelus Domini Iuſtiniano Imperatori ſimilis, & eiuſmodi veſtibus, vt ille, vſque ad pedes indutus, magiſtroque dixit: tres cameras propter leuitatem extrue. Ignatius ſtatim ad Palatium aſcendens, dixit Imperatorem in eodem propoſito non manere. tunc Imperator intellexit quod angeli verba eſſent, & dixit; quod ſi tibi heri quid dixi, facias, tametſi Imperator eo non venerit. omnes vero cardines, ferreis vinculis ſuſtentatos, plumbum robore ſuo vincit. extra iuncturam vniuerſi ædificii, calx cum oleo, loco aquæ, muro illita eſt, propter firmitatem. ita demũ erecta marmora conſtituerunt. Imperator vero miſit Troilum cubicularium, Theodorum pręfectum, & Baſilidem quęſtorem in inſulam Rhodum, vt ibi magnos lateres pondere æquales eruerent. inſculpſerunt autẽ iis hæc verba: *Deus in medio eius, & non quaſſabitur. Deus ei patrocinabitur a mane vſque ad mane.* his verſibus iis impreſſis, lateres Imperatori miſerunt. pondus autem quinque iſtiuſmodi laterũ, vnius lateris pondus ex noſtris exęquat, quia illi ſunt leues, ſpõgioſi, tenues & candidi. hinc vulgus opinatur, trullam

δύο καμάρας, ὅτι δὲ μίαν. ἑστῶτος σὺν αὐτῷ καὶ κτίζοντος, ἦλθεν ἄγγελος κυρίου ἐν ὁμοιώματι τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, καὶ τοιαῦτα ἠμφιεσμένος μέχρι ποδῶν, οἷα ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν τῷ μαΐστορι, τρεῖς καμάρας ἔγειρε διὰ τὸ ἐλαφρότερον. παρευθὺς δὲ ὁ Ἰγνάτιος ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἔφη τῷ βασιλεῖ μὴ ἔχειν λόγον ἕνα. τότε ἔγνω ὁ βασιλεὺς ὅτι ἀγγέλου τὰ ῥήματά εἰσι, καὶ εἶπεν, ὅτι, ἔτι ἄν σοι εἶπον τὴν χθὲς, ποίησον καίτοι τοῦ βασιλέως μὴ ἀπελθόντος ἐκεῖσε. πάντες δὲ οἱ μοχλοὶ, ὑπὸ σιδηρῶν μοχλῶν κατέχονται, ἐγχυλιασμένοι σὺν μολίβδῳ. ἔξωθεν δὲ τοῦ συνδέσμου τοῦ ὅλου κτίσματος, ἡ ἄσβεστος μετ' ἐλαίου χριστοῦ, ἔστι πεπλασμένη ἀντὶ ὕδατος, διὰ τὸ ἑδραῖον καὶ πάγιον. οὕτως ἔστησαν τὰς ὀρθομαρμαρώσεις. ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς Τρωΐλον κουβικουλάριον, καὶ Θεόδωρον ἔπαρχον, καὶ Βασιλείδην κοιαίστωρα εἰς τὴν νῆσον τὴν Ῥόδον, ὥστε κάμνειν ἐκεῖσε βήσαλα παμμεγέθη, σταθμὸν ἔχοντα ἐπίσης. ἐσφράγιζον δὲ αὐτὰ σφραγῖσι περιεχούσαις οὕτως· Ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται. βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. καὶ σφραγίζοντες ταῦτα μεμετρημένα, ἀπέστελλον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ σταθμὸς τῶν πέντε βησάλων ἐκείνων ἑνὸς βησάλου ἡμετέρου εὑρίσκεται, διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖνα κοῦφα καὶ σπογγώδη καὶ λεπτὰ καὶ λευκά. ἐξ οὗ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν φέρεται λόγος, ὅτι ὁ τροῦλλος

Digitized by Google

κιοσάρινός ἐστιν. οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλ' ἐλαφρὸς ὁ πηλὸς καὶ λευκός. μετ' αὐτὸ δὲ ἐξήγειρε τὰς τέσσαρας ἀψῖδας τοῦ μεγέθους. εἶθ' οὕτως τὸν τροῦλλον ἀνὰ ιβ' τιθέντες βησσάλων. ἐποίησε δὲ ὁ ἱερεὺς εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας, καὶ ἐποίουν ὀπὰς, βάλλοντες διάφορα λείψανα ἁγίων πάντων, ἕως ἂν τρουλλωθῇ ὁ τροῦλλος. ἦν δὲ νεαλερικὸς ὄρθιος ἱστάμενος. εἶθ' οὕτως ἐμουσίωσαν, καὶ ὀρθομαρμάρωσαν αὐτὸν, καὶ εἰς τοὺς πινσοὺς καὶ εἰς τὰς στοὰς, καὶ εἰς τὰ μεγάλα κίονια ἔβαλον λείψανα ἁγίων ἐπισήμων. τὸ δὲ πάτον, διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μαρμάρων κατέστρωσαν, διά τε καὶ Ῥωμαίων πηγανουσίων καὶ τῶν λοιπῶν ῥοδοποικίλων. τὴν δὲ ἁγίαν τράπεζαν, προσκαλεσάμενος τεχνίτας, ἐβουλεύσατο βαλεῖν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, λίθους τε τιμίους ἐκ πάντων, μαργαρίτας, χαλκὸν, σίδηρον, μόλιβδον, ὕελον, καὶ πᾶσαν ὕλην τετριμμένην. καὶ καταμίξαντες ἀμφότερα καὶ χωνεύσαντες, ἔχωσαν ἀββάκιον. καὶ ἐγένετο θαυμαστὸν καὶ ἀτίμητον· καὶ ὁρώμενον ἦν ἔκθαμβον. καθεκάστην δὲ ἡμέραν ὁ βασιλεὺς δύο ἥμισυ χιλιάδας δεξούρια ἔχωνευ εἰς τὸν χοῦν. καὶ ὅτι ἐπλήρουν ἕκαστος αὐτῶν τὸ ἔργον, ἐξ αὐτῶν ἐλάμβανεν. ἐβούλετο δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς ὀρθομαρμαρώσεις καὶ τὸ πάτον ὅλον χρυσοῦν ποιῆσαι. ἀντεῖπον δὲ αὐτῷ Μαξιμιανὸς καὶ Ἱερόθεος ὁ καὶ σύμβουλος, Ἀθηναῖοι, φιλόσοφοι ὄντες καὶ ἀστρόνομοι, λέγοντες ὅτι μέλλουσιν ἐλθεῖν ἐν τῇ ἐσχάτῃ γενεᾷ ἄνακτες πένητες, καὶ ἐξεδαφῆσαι τὸν ναόν. εἰ δὲ εἰσὶ λίθοι σωΐσασθαι μέλλει ὁ ναὸς ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. καὶ ἐκ τῆς συμβουλῆς ἐγένετο

οὕτως

eſſe hederaceā.ſed nō eſt,verū terra eſt leuis & cādida.cū his 4. magnos fornices extruxit.tū trullā xii laterib.impoſuerūt. Sacerdos aūt pro ſtructura eccleſiæ precatus eſt: cātū etiā excitabāt,varias omniū Sanctorū reliqas imponētes, donec trulla pficeretur: ſtabat aūt recēs erecta. deinde eam muſiuo opere & marmoratione exornaiūt,in pinſis vero porticibus & magnis colūnis,reliquias nobiliū Sāctorū poſuerūt.viā publicā,vario & exqſito marmore, ruta etiā Rom. & variis roſis ſtrauerūt. Sacræ vero mēſæ, accitis opificib. iubebat imponi aurū & argētū, lapideſq; admodū pretioſos, margaritas,ęrea numiſmata,ferrū,plūbū,cryſtallū, & omnē materiā cōminutā. hæc diuerſo modo permiſcētes,& in fornacē cōiiciētes, abacū fuderunt.qui mirabilis & pretioſus,ſpectātib. ſtuporē iniiciebat. Imp. vero quotidie duo cū dimidio millenaria argēti tumulo cōdebat.quicūq; vero ſuū opus abſoluerat,de eo accipiebat.volebat aūt Imp.erecta marmora,& vniuerſā viā aureā efficere.refragabātur aūt ipſi Maximinian⁹,& Hierothe⁹ q & cōſiliarius,Athenięſes,Philoſophi & Aſtronomi,qui dicebāt,poſtremo ſeculo vēturos pauperes reges,q tēplū ſolo ęquaturi eſſent. ſi vero eſsēt lapides vſq; ad cōſummationē mundi tēplū māſurū. eorū ergo cōſilio ita

Digitized by Google

factũ eſt. materia aũt, vt dictũ eſt, ſpacio ſeptẽ annorũ, & decẽ mẽſiũ collecta eſt. multi vero hiſtorici XVII annis eſſe cõditũ tẽplũ cõmemorãt, annumerãtes, vt videtur, 7. annos, quib. materia cõgeſta eſt. cõfecit etiam ciboriũ, colũnas & fulcra altaris ex argento deaurato: pomũ & lilia, cũ cruce ciborii ex auro. ſuggeſtũ item & ſoliũ ex auro. lapides ſardonychas & ſapphyros, vnionib. & auro fuſili ornabat. vaſa etiã aurea XII. feſtorũ, diſcos aureos, & thuribula aurea fabricatus eſt. præterea 365, ſuburbia ei aſſignauit, mille clericis ibi cõſtitutis. nã cellæ in circuitu eius a clericis habitabãtur. operculum vero lapideum ex Samaria allatũ eſt. huic inſidebat Chriſtus quando cũ Samaritide loquebatur. tubæ ex Hiericho venerũt, quæ dum eius muri ruerẽt, ſonũ edebant. Sella S. Cõſtãtini, in ſuperiori parte ſancti putei altius quam tubæ, collocata erat. veneranda vero crux in ſceuophylacio poſita, ad modũ ſtaturę Chriſti Dei noſtri adaptata, Hieroſolymis allata eſt. in ſuggeſtũ vero & ſolium 365 cẽtenaria impẽſa ſunt, qualia pro Cõſtãtino, a Sabaro Perſarũ rege cudebãtur. in tẽplũ vero, ſine ſacris indumentis, & materia quę gratis Imperatori mittebatur, tria millia ducenta centenariorum expenſa ſunt.

vigeſimo

Digitized by Google

οὕτως. καὶ ἡ μὲν ὕλη, ὡς εἴρηται, συνήχθη εἰς ἑπτὰ χρόνους καὶ μῆνας δέκα. πολλοὶ δὲ τῶν χρονογράφων, λέγουσιν εἰς δεκαεπτὰ ἔτη κτισθῆναι· καταριθμοῦντες, ὡς ἔοικε, τοὺς ἑπτὰ χρόνους οὓς συνήγετο ἡ ὕλη. ἐποίησε δὲ κιβώριον καὶ τοὺς κίονας καὶ τὰ στήθεα τοῦ θυσιαστηρίου, ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσώσας αὐτά· τὸ δὲ μῆλον καὶ τὰ κρίνα, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ κιβωρίου ὁλόχρυσα. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὴν σωλέαν, χρυσᾶ. σαρδόνυχας καὶ σαπφείρους λίθους, διὰ μαργάρων καὶ χρυσίου χυμευτοῦ. ἐποίησε καὶ σκεύη χρυσᾶ τῶν δώδεκα ἑορτῶν, καὶ δίσκους χρυσοῦς, καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ προσεκύρωσε καὶ προάστεια, τξέ, ποιήσας καὶ κληρικοὺς χιλίους. τὰ δὲ πέριξ κελλία, ἦσαν τῶν κληρικῶν. τὸ δὲ στόμιον τὸ λίθινον ἤχθη ἀπὸ Σαμαρείας. αὐτὸ δὲ ἦν εἰς ὅπερ ἐκαθέσθη ὁ Χριστὸς, διαλεγόμενος τῇ Σαμαρείτιδι. αἱ δὲ σάλπιγγες ἀπὸ Ἱεριχῶ ἥκασιν, αἵτινες ἠχήσαν, καὶ ἔπεσον τὰ τείχη αὐτῆς. ἡ δὲ στήλη τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ὕπερθεν ἵσταται τοῦ φρέατος τοῦ ἁγίου ἐπάνω τῶν σαλπίγγων. ὁ δὲ τίμιος σταυρὸς ὁ ἱστάμενος εἰς τὸ σκευοφυλάκειον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, τὸ μέτρον ἔλαβεν τῆς ἡλικίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. εἰς δὲ τὸν ἄμβωνα, καὶ τὴν σωλέαν, ἐγένετο ἔξοδος, χρόνου πάκτου τῆς Αἰγύπτου, κεντηνάρια, τξέ. καθὼς ἐτυπώθησαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀπὸ τοῦ Σαβάρου βασιλέως Περσῶν. ὁ δὲ ναὸς ἔχει ἔξοδον, χωρὶς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἐνδυτῶν, καὶ τῆς ὕλης τῆς ἐλθούσης δωρεὰν τοῦ βασιλέως, κεντηνάρια, γσ'. ἐπληρώθη

δὲ ὁ

δὲ ὁ ναὸς, τῇ κβ' τοῦ δεκεμβρίου μηνός. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ παλατίου, ἕως τῆς πύλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐπὶ ἅρματος τετραΐππου, καὶ εἰσώδευσε μετὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Εὐτυχίου. ἔδραμε δὲ ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν πυλῶν, μέχρι τοῦ ἄμβωνος. καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἶπε· Δόξα τῷ θεῷ τῷ καταξιώσαντί με τελέσαι τὸ τοιοῦτον ἔργον. νενίκηκά σε Σολομών. καὶ ἐποίησεν ὑπάτια· καὶ ἔδωκε κεντινάρια τῷ λαῷ διὰ στρατηγίου μαγίστρου. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, μόνος ἐξετελείωσε τὴν ἐκκλησίαν, μηδενὸς ἑτέρου οἱανδήποτε συνδρομὴν ποιήσαντος. θαῦμα δὲ ἦν ἰδεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς πολυποικιλίας τοῦ ἐδάφους, δίκην θαλάσσης ἐφαίνετο ἐκ τῆς χρυσοῦ θέας τῶν κόσμων καὶ λαγαρικῶν, καὶ τῶν κεφαλοκιονίων πάντων. διήρκεσε δὲ ὁ νεωτερικὸς κύκλος ὁ ὑπ' αὐτοῦ κτισθεὶς, χρόνους δεκαεπτά. μετὰ δὲ τὸν θάνατον Ἰουστινιανοῦ, ἐκράτησεν, ὁ ἀνέψιος αὐτοῦ Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ Κουροπαλατῶν ὁ δικαιότατος. καὶ εἰς τὸν δεύτερον αὐτοῦ χρόνον ἡμέρᾳ ἕκτῃ ὥρᾳ πέμπτῃ, συνέβη πεσεῖν τὸν τροῦλλον, καὶ συντρίψαι τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα, καὶ τὸν πολυτίμητον σωλέαν, καὶ τὸν πολυποίκιλον πάτον. αἱ δὲ τέσσαρες ἀψίδες, καὶ οἱ κίονες πάντες, καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἔμειναν ἀσάλευτα. ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς, προσκαλεσάμενος τεχνίτας ἔτι τότε περιόντας ἐκ τῶν ἐκεῖσε καμνόντων, ἐπυνθάνετο, τί ἂν εἴη τοῦτο. οἱ δὲ εἶπον, ὅτι οὐδαμῶς ἔχων ὁ βασιλεὺς ἐπαρεῖν τοὺς αὐτινύκτας καὶ τὰς παντουρώσεις, ἅτινα ἐδέχοντο τὸν τροῦλλον,

ἀπήρασι

vigeſimo autē ſecundo menſis decēbris, tē-
plo finē impoſuerunt. Imp. itaq; ex palatio
vſq; ad portā Auguſtæi, quadrigis diſcede-
bat. & ingreſſus cū cruce & Patriarcha Eu-
tychio, currebat ex Baſilica, vſq; ad ſugge-
ſtū, extenſiſq; ibi manib. dicebat: gloria ſit
Deo, cui placuit vt tale opus ad finē perdu-
cerē. vici te Solomō. fecit itaq; numos cō-
ſulares, populoq; cētenaria per Strategiū
magiſtrū diſtribuit. Iuſtinianus vero, ſolus
eccleſiā perfectā reddidit, nullo alio ſibi in
auxiliū vocato. erat res mira viſu. nā, vt de
varietate pauimenti nihil dicā, aſpectus au-
ri, ſicut mare ornamenta & omnes præci-
puas colūnas repręſentabat. durauit autem
nouus ambit⁹ ab illo cōditus, annis 17. poſt
obitū vero eius, Iuſtinus Curopalates, ſoro-
re Iuſtiniani natus, cognomēto iuſtiſſimus,
imperio potit⁹ eſt. Secundoq; eius imperii
anno, die ſexto, hora quinta trulla corruit,
mirabilemq; ſuggeſtū, cum pretioſo ſolio,
& via varietate ornata, in puluerē redegit.
quatuor vero teſtudines, omnes columnæ,
& ſtructuræ reliquæ, immotæ manebant.
Imperator vero accitis fabricatoribus, qui
adhuc ex opere iſto ſuperſtites erant, ſciſci-
tabatur quid ſibi hoc vellet. reſpondebant
illi, cum Imp. operam daret, vt pilas & ful-
cimenta, quæ trullam ſuſtinebant erigeret,

ſabricatores illa quāprimum ad muſiuum opus abſtuliſſe. quodque trulla altior eſſet, quam vt vndique conſpici poſſet, & quod ramenta in terram proieciſſent, indeq; trullam corruiſſe. ſuadebant autem opifices vt planā & cauam trullam efficeret, ſicut nūc videmus. Imp. vero, velut etiam auunculus eius, terram ſibi ex inſula Rhodo iuſſit afferri, ex qua cū lateres fieri curaſſet, trullam condidit. opifices vero operam dantes ne & illa cito corrueret, priorem altitudinem ad orgias quindecim præciderunt. ligna autem, pilas, & fulcimenta, ſpatio vnius anni non attigerunt, donec firmius opus fieret. ſuggeſto & ſolio cum non poſſet priorem formam reſtituere, argentum iis ſuperinduxit, ſicut nunc videtur. ad ſuggeſtum vero, cum non poſſet variegatos lapides inuenire, Narſem Patricium in Proconneſum miſit, vt illinc lapides terræ illi ſimiles adueheret, quatuor praſini fluuii, ad imitationem quatuor fluminum ex Paradiſo in mare exeuntium, facti ſunt. cum vero ramenta amputaſſent, & trullæ pilas erecturi eſſent, eccleſiam aqua impleruut vſque ad primos catechumenos: & ita ligna proiecerunt. huius rei gratia quidam dicunt Iuſtinum eam condidiſſe. ſed falluntur.

nam

Digitized by Google

ἀπήρξασι ταῦτα ταχέως πρὸς τὸ μουσιῶσαι. καὶ ὅτι ὁ τροῦλλος ὑψηλὸς ἐγένετο πολὺ πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι πανταχόθεν. καὶ ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἀπὸ τούτου ἔπεσεν ὁ τροῦλλος. εἶπον δὲ οἱ τεχνῖται, ἵνα γένηται ἐπίπεδος ὁ τροῦλλος καὶ κυμβαλικὸς καθὼς ἐστι νῦν. ἔπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς, εἰς τὴν Ῥόδον, καθὼς καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ. καὶ ἐκ τοῦ πρώτου πηλοῦ καὶ τῶν σφραγίδων, ἐποίησε βήσαλα, καὶ ἔκτισε τὸν τροῦλλον. στοχαζόμενοι δὲ οἱ τεχνῖται ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ταχέως χαλάσῃ, ἔκοψαν ἐκ τοῦ πρώτου ὕψους, ὀργυίας ιε. εἴασαν δὲ τὰ ξύλα τοὺς ἀντινύκτας καὶ τὰς παντουρώσεις, χρόνον ἕνα. ἕως ἔλαβεν τὸ ἔργον πῆξιν. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὸν σωλέαν μὴ δυνάμενος ποιῆσαι καθὼς ἦσαν πρότερον, ἐποίησεν ὡς ὁρᾶται νῦν ἀργυρένδυτον. ὁμοίως καὶ τὸν ἄμβωνα. καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν πολυποικίλους λίθους, ἀπέστειλε Ναρσῆν τὸν Πατρίκιον ἐν Προκοννήσῳ, καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν μάρμαρα τῆς γῆς ὅμοια. τὰ δὲ πράσινα τέσσαρα ποτάμια, κατὰ μίμησιν τῶν τεσσάρων ποταμῶν, ἐγένοντο, τῶν ἐκβαινόντων ἀπὸ τοῦ παραδείσου εἰς τὴν θάλασσαν ὅτε δὲ ἔκοψαν τὰς σκαλώσεις, καὶ ἔμελλον ἐπαρεῖν τοὺς ἀντινύκτας τοῦ τρούλλου, ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησίαν ὕδατος ἕως τῶν πρώτων κατηχουμένων. καὶ οὕτως ἔρριπτον τὰ ξύλα. τούτου δὲ χάριν λέγουσί τινες, ὅτι καὶ ὁ Ἰουστῖνος αὐτὴν ἔκτισεν. ἀλλὰ ψεύδονται.

ἔχει

ἔχει δὲ ὁ ναὸς ἀφ᾽ οὗ ἐκτίσθη, χρόνους υνή. πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ, ἔστησαν τὴν στήλην αὐτοῦ εὐχαριστοῦσαν τῷ θεῷ, καὶ δεικνύουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς πολίταις, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ κτήτωρ. τὸν δὲ εἰρημένον μαΐστωρα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τὸν Ἰγνάτιον, διὰ τὸ ἀγαπᾶσθαι παρὰ πάντων ἕνεκεν τῶν θαυμαστῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίει, φοβηθεὶς ὁ βασιλεὺς μήποτε φημισθῇ, καὶ ἀναγορευθῇ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν, μὴ θέλων δὲ τοῦτον ἀποκτεῖναι καθὼς πολλοὶ συνεβούλευον αὐτῷ, βλέποντες αὐτὸν ἀθυμοῦντα, συνήνεσαν αὐτῷ ἐκ δευτέρου, ἵνα κτιζομένης παρ᾽ αὐτοῦ τῆς στήλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐάσῃ αὐτὸν ἐκεῖσε, καὶ ἄρωσι τὰς σκαλώσεις, ὅπως ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τελευτήσει. ὃ καὶ ἐποίησε. γνοὺς τοῦτο ὁ Ἰγνάτιος, μετὰ τὸ τελειῶσαι καὶ στῆσαι τὴν ἔφιππον στήλην τοῦ βασιλέως, ὅτι εἰάθη ἐκεῖσε, ὠδύρετο. ὀψίας δὲ ἤδη γινομένης, εὗρε ἐπιτήδευμα ἄριστον, τὸ λεπτὸν σχοινίον, ὅπερ εἶχεν εἰς τὸ περσίκιον αὐτοῦ, τὸ ὡσεὶ ὀργυιῶν πεντήκοντα πέντε. καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑποκαμισοβράκιον, καὶ τὸ σφικτούριον, καὶ τὸ φακεώλιον αὐτοῦ λαβὼν, συνέδησεν αὐτὰ, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐδοκίμασεν εἰ φθάνουσιν ἕως κάτω. εὑρὼν δὲ οὕτως ταῦτα, ἐλθούσης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ πολλοῦ καὶ ὀδυρμοῦ, ἐφώνησεν αὐτῇ, κοιμωμένης πάσης τῆς πόλεως, νὺξ γὰρ ἦν βαθεῖα. οὐκ ὧδε κατελείφθην ἀποθανεῖν. ἀλλ᾽ ὕπαγε καὶ κρυφίως ἀγόρασον παχὺ σχοινίον, καὶ ἄλειψον αὐτὸ ὑγροπίσσῳ, καὶ πάλιν ἔλθε, με-

σούσης

nam quadringentiquinquaginta octo anni, ex quo templum conditum eſt, elapſi ſunt. prope templum ejus ſtatuam collocarunt, quæ Deo gratias agens, ciuibus indicat, ſe illud condidiſſe. cũ vero prædictus Ignatius magnæ eccleſiæ magiſter, propter mirabilia opera quæ effingebat, ab omnib. diligeretur, metuens Imperator ne quando ab vtraq; plebeiorũ factione vulgaretur; cũ non vellet eum occidere, ſicut multi ipſi anxio ſuadebant, contentus fuit, vt ſtatua a ſe in Auguſtęo erecta, ſcalis ablatis ibi relinqueretur, vt fame periret. ſciens itaque Ignatius, cum equeſtrem Imperatoris ſtatuam iam perfectam collocaturi eſſent, ſe ibi deſtinatũ, vicem ſuam deplorabat. veſpera autem facta, prudẽs cõmentum excogitauit, tenuem funiculum, quem in ſuo marſupio habebat, circiter quinquaginta quinq; orgiarum, pallium, ſubinduſiale, interulã, & tiaram ſuam connexuit, & glomerauit, tentauitque num ad terram vſque pertingerent. interim venienti ſuę vxori, magno eiulatu conqueſtus eſt, vniuerſa ciuitate quieſcente, nam erat profunda nox, quod ibi deberet mori. dixitque illi, abi & clanculum craſſum funiculum eme, quem liquida pice inunges, media autem nocte reuer-

tere.cũq; ſequenti nocte aduenifſet, demiſit ille quæ habebat. vxor cũ funiculũ cõnexuiſſet, ſurſũ ille traxit, & pedi ſtatuæ alligauit, eoq; prehẽſo, incolumẽ ſe demiſit. fecit aũt hoc, vt funiculus liquida pice inũctus, in manibus ſuis glutinaretur, ne alioqui tractus, repẽte laberetur. & vt funiculus, poſtquã ſe demiſiſſet, cõbureretur. proinde aſſumta vxore & liberis noctu, Adrianopolim profectus eſt, ibique tres annos in habitu monaſtico trãſegit, omnib. credẽtib. dicẽtibuſq; apud ſtatuã fame mortuũ. poſtea Cõſtantinopolim rediit, ibiq; morabatur. Imperatori vero in proceſſu SS. Apoſtolorũ eũti, obuiã occurrit, petẽs ab illo vt miſeratione duceretur, ſeq; intrepide habitare permitteret. Imp. tãdẽ illũ agnoſcens cum vniuerſo ſenatu miratus eſt; verũ Imp. facto ignorationem prætẽdit: & multis beneficiis Ignatiũ afficiens indemnẽ dimiſit, dicens, Ecce quẽ Deus vult viuere, mille homines nõ interficiẽt. & ex eo tẽpore Ignatius in magna pace vixit. Hic aũt finis eorũ quæ circa magnã eccleſiã acciderunt. tẽplũ vero S. Apoſtolorũ magnũ, ſicut dictũ eſt, dromicum, trulla lignea tectoq; inſtructũ inuenit, quod Cõſtantinus Magnus & Helena cõdiderũt. verum Theodora Magni Iuſtiniani vxor,

σύσης νυκτὸς. καὶ καταλαβούσης τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐχάλασεν ἐκεῖνος ἅπερ εἶχεν, καὶ συνδύσασα ἡ γυνὴ τὸ σχοινίον, ἔσυρεν ἐκεῖνος ἐπάνω, καὶ προσέδησεν εἰς τὸν πόδα τοῦ ἵππου· καὶ κρατῶν αὐτὸ, κατέβη ὑγιής. ἐποίησε δὲ πῦρ, ἵνα κολλᾷ τὸ σχοινίον ἐκ τοῦ ὑγροπατίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· ὅπως μὴ συρεὶς, ἀθρόως πέσῃ καὶ τριβείη. καὶ ἵνα τὸ σχοινίον καυθήσεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς μετὰ τὸ καταβῆναι. λαβὼν τοίνυν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας νυκτὸς, κατέλαβε τὴν Ἀδριανούπολιν, μετασχηματισθεὶς κατὰ μοναχοὺς, χρόνους τρεῖς· πάντων οἰομένων καὶ λεγόντων, ὅτι ἐπὶ τοῦ κίονος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθεν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἦν διατρίβων ἐν αὐτῇ. καὶ διερχομένου τοῦ βασιλέως εἰς προέλευσιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἠπήντησεν αὐτῷ ἐκεῖσε, αἰτῶν λόγον συμπαθείας τοῦ μὴ φοβηθῆναι. γνωρίσας οὖν τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτοῦ, προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς ἄγνοιαν ἐπὶ τῷ γεγονότι ἐπὶ τὸν Ἰγνάτιον. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς αὐτῷ, ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ, εἰπών· ἴδε ὃν θέλει ὁ θεὸς ζῆν, χίλιοι οὐκ ἀποκτείνουσι. καὶ ἔκτοτε ἔζησεν ἐν εἰρήνῃ πολλῇ. Καὶ ἕως μὲν ὧδε, τὸ πέρας τῶν κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἁγίους ἀποστόλους τοὺς μεγέθεις, καθὼς προείρηται, εὗρε δρομικὴν ἐκκλησίαν, ξυλόστεγον, ξυλότρουλον, κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. ἡ Θεοδώρα δὲ ἡ γυνὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἡ

καὶ

ἡ καὶ πολλὴν σπουδὴν θεμένη, διὰ τὸ διέρχεσθαι κάτωθεν τὸν ποταμὸν τὸν Λύκον, ἀνεγεῖραι θεμελίους παμμεγέθεις, καὶ λίθους μεγίστους, ἔκτισε τὸν ναόν. τὰ δὲ σκάρυφα καὶ τὸ σχῆμα ἀπῆρε τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ἀπὸ Ἐφέσου. τὴν δὲ ὕλην ἅπασαν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ἁγίας Σοφίας μετὰ τὸ τελειωθῆναι αὐτὴν καὶ τὰ εὐκτήρια αὐτῆς. ἀφ' ὅτου γὰρ ἤρξατο κτίζεσθαι ἡ ἁγία Σοφία μετὰ τέσσαρα ἔτη, ἤρξατο καὶ αὐτὸς κτίζεσθαι ὁ ναός. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ μουσιώματος, ἔλειψε τῇ δεσποίνῃ χρυσίου ποσότης. καὶ ἀδημονούσης ἐπὶ τοῦτο τῆς Αὐγούστης, κατ' ὄναρ ἐφάνησαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι λέγοντες αὐτῇ, μὴ λυποῦ περὶ χαράγματος χρυσίου· μὴ δὲ Ἰουστινιανῷ τῷ ἀνδρί σου ἐπιζητήσῃς νομίσματα· ἀλλὰ ἀπελθοῦσα ἔξωθεν τῆς πόρτης Δεξιοκράτους εἰς τὸν αἰγιαλὸν, εὑρήσεις δώδεκα κεράμια γέμοντα χρυσίου κεχωσμένα. ἡ δὲ Αὐγοῦστα ἀποστείλασα, εὗρεν αὐτὰ γέμοντα, καὶ ἔχοντα ἕκαστον αὐτῶν ἐπιγραφὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὰ ὀνόματα. καὶ λαβοῦσα ταῦτα, δοξάσασά τε θεὸν, ἐξωδείασεν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν. καὶ πολλὰ κτήματα καὶ ἀναθήματα, καὶ σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ προσεκύρωσε. τελειώσασα δὲ τὸν ναὸν, ἔμελλεν κρεμάσαι τὰς χαλκᾶς ἁλύσεις καὶ τὰς λυχνίας, ὅπως ἐνθρονιάσῃ τὸν ναὸν, καὶ ἐγκαινίσῃ αὐτόν. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἐφθόνησεν, ἵνα μὴ προλάβῃ καὶ ἐγκαινισθῇ πρὸ τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ παρήγγειλε πανταχοῦ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ ποιήσωσιν ἁλύσεις καὶ κρεμάσωσιν ἐκεῖσε. ἡ δὲ

βασίλισσα

quæ magno ſtudio incūbebat, vt Lycus amnis infra trāſiret, magnis fundamētis poſitis templum renouauit: formā & delineationes, a templo S. Ioannis Theologi Epheſini ſumſit. omnem vero materiam, a S. Sophia, poſtquam cum ſacrariis ad finem perducta eſſet, accepit. nam ex quo S. Sophia cœpta eſt condi, poſt quatuor annos, & hoc templum condi cœptum eſt. cum vero in muſiuo opere occupati eſſent, quātitas auri Dominā defecit. cūq; ob hoc Auguſta angeretur, SS. Apoſtoli per ſōniū ipſi apparuerūt, dicētes, De pecunia ne ſollicita ſis: neq; a Iuſtiniano marito tuo numos require: ſed abi extra portā Dexiocratis ad litus, ibi inuenies humo condita XII vaſa fictilia auro impleta. Auguſta igitur eo mittens, inuenit ſingula nominibus SS. Apoſtolorum inſignita: illaque accipiens, gratiis Deo actis, in templum expendit, & multa prædia, ornamenta, vaſa aurea & argentea ei donauit. templo ad finem perducto, æreas catenas & lucernas ſuſpendiſſet, vt templum dedicaret & renouaret: verum Imperator Iuſtinianus hoc intellecto, concedere noluit, ne prius quam S. Sophia innouaretur. miſitq; per vniuerſam ciuitatem edictū, ne catenas fabricarentur & ibi ſuſpenderent. Impera-

Digitized by Google

δὲ ὁ ναὸς, τῇ κβʹ τοῦ δεκεμβρίου μηνός. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ παλατίου, ἕως τῆς πύλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐπὶ ἅρματος τετραΐππου, καὶ εἰσώδευσε μετὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Ευτυχίου. ἔδραμε δὲ ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν πυλῶν, μέχρι τοῦ ἄμβωνος. καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἶπε· Δόξα τῷ θεῷ τῷ καταξιώσαντί με τελέσαι τὸ τοιοῦτον ἔργον. νενίκηκά σε Σολομών. καὶ ἐποίησεν ὑπατεία· καὶ ἔδωκε κεντινάρια τῷ λαῷ διὰ στρατηγίου μαγίστρου. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, μόνος ἐξετελείωσε τὴν ἐκκλησίαν, μηδενὸς ἑτέρου οἱανδήποτε συνδρομὴν ποιήσαντος. θαῦμα δὲ ἦν ἰδεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς πολυποικιλίας τοῦ ἐδάφους, δίκην θαλάσσης ἐφαίνετο ἐκ τῆς χρυσοῦ θέας τῶν κόσμων καὶ λαζαρικῶν, καὶ τῶν κεφαλοκιονίων πάντων. διήρκεσε δὲ ὁ νεωτερικὸς κύκλος ὁ ὑπ' αὐτοῦ κτισθεὶς, χρόνους δεκαεπτά. μετὰ δὲ τὸν θάνατον Ἰουστινιανοῦ, ἐκράτησεν, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ Κουροπαλατῶν ὁ δικαιότατος. καὶ εἰς τὸ δεύτερον αὐτοῦ χρόνον ἡμέρᾳ ἕκτῃ ὥρᾳ πέμπτῃ, συνέβη πεσεῖν τὸν τροῦλον, καὶ συντρίψαι τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα, καὶ τὴν πολυτίμητον σωλέαν, καὶ τὸ πολυποίκιλον πάτον. αἱ δὲ τέσσαρες ἀψίδες, καὶ οἱ κίονες πάντες, καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἔμειναν ἀσάλευτα. ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς, προσκαλεσάμενος τεχνίτας ἐκ τῶν περιόντων ἐκ τῶν ἐκεῖσε καμνόντων, ἐπυνθάνετο, τί ἂν εἴη τοῦτο. οἱ δὲ εἶπον, σπουδαίως ἔχων ὁ βασιλεὺς ἐπάρειν τοὺς ἀντινύκτας καὶ τὰς παντουρώσεις, ἅτινα ἐδέχοντο τὸν τροῦλον,

ἀπήρασι

vigeſimo autē ſecundo menſis decēbris, tē-
plo finē impoſuerunt. Imp. itaq; ex palatio
vſq; ad portā Auguſtæi, quadrigis diſcede-
bat. & ingreſſus cū cruce & Patriarcha Eu-
tychio, currebat ex Baſilica, vſq; ad ſugge-
ſtū, extenſiſq; ibi manib. dicebat: gloria ſit
Deo, cui placuit vt tale opus ad finē perdu-
cerē. vici te Solomō. fecit itaq; numos cō-
ſulares, populoq; cētenaria per Strategiū
magiſtrū diſtribuit. Iuſtinianus vero, ſolus
eccleſiā perfectā reddidit, nullo alio ſibi in
auxiliū vocato. erat res mira viſu. nā, vt de
varietate pauimenti nihil dicā, aſpectus au-
ri, ſicut mare ornamenta & omnes præci-
puas colūnas repręſentabat. durauit autem
nouus ambit⁹ ab illo cōditus, annis 17. poſt
obitū vero eius, Iuſtinus Curopalates, ſoro-
re Iuſtiniani natus, cognomēto iuſtiſſimus,
imperio potit⁹ eſt. Secundoq; eius imperii
anno, die ſexto, hora quinta trulla corruit,
mirabilemq; ſuggeſtū, cum pretioſo ſolio,
& via varietate ornata, in puluerē redegit.
quatuor vero teſtudines, omnes columnæ,
& ſtructuræ reliquæ, immotæ manebant.
Imperator vero accitis fabricatoribus, qui
adhuc ex opere iſto ſuperſtites erant, ſciſci-
tabatur quid ſibi hoc vellet. reſpondebant
illi, cum Imp. operam daret, vt pilas & ful-
cimenta, quæ trullam ſuſtinebant erigeret,

fabricatores illa quãprimum ad muſiuum opus abſtuliſſe. quodque trulla altior eſſet, quam vt vndique conſpici poſſet, & quod ramenta in terram proieciſſent, indeq; trullam corruiſſe. ſuadebant autem opifices vt planã & cauam trullam efficeret, ſicut nũc videmus. Imp. vero, velut etiam auunculus eius, terram ſibi ex inſula Rhodo iuſſit afferri, ex qua cũ lateres fieri curaſſet, trullam condidit. opifices vero operam dantes ne & illa cito corrueret, priorem altitudinem ad orgias quindecim præciderunt. ligna autem, pilas, & fulcimenta, ſpatio vnius anni non attigerunt, donec firmius opus fieret. ſuggeſto & ſolio cum non poſſet priorem formam reſtituere, argentum iis ſuperinduxit, ſicut nunc videtur. ad ſuggeſtum vero, cum non poſſet variegatos lapides inuenire, Narſem Patricium in Proconneſum miſit, vt illinc lapides terræ illi ſimiles adueheret, quatuor praſini fluuii, ad imitationem quatuor fluminum ex Paradiſo in mare exeuntium, facti ſunt. cum vero ramenta amputaſſent, & trullæ pilas erecturi eſſent, eccleſiam aqua implerunt vſque ad primos catechumenos: & ita ligna proiecerunt. huius rei gratia quidam dicunt Iuſtinum eam condidiſſe. ſed falluntur.

nam

ἀπήρασι ταῦτα ταχέως πρὸς τὸ μουσιῶσαι. καὶ ὅτι ὁ τροῦλλος ὑψηλὸς ἐγένετο πολὺ πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι πανταχόθεν. καὶ ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἀπὸ τούτου ἔπεσεν ὁ τροῦλλος. εἶπον δὲ οἱ τεχνῖται, ἵνα γένηται ἐπίπεδος ὁ τροῦλλος καὶ κυμβαλικὸς καθώς ἐστι νῦν. ἔπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς, εἰς τὴν Ῥόδον, καθὼς καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ. καὶ ἐκ τοῦ πρώην πηλοῦ καὶ τῶν σφραγίδων, ἐποίησε βήσαλα, καὶ ἔκτισε τὸν τροῦλλον. στοχαζόμενοι δὲ οἱ τεχνῖται ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ταχέως χαλάσῃ, ἔκοψαν ἐκ τοῦ πρώην ὕψους, ὀργυιὰς ιε'. εἴασαν δὲ τὰ ξύλα τοὺς ἀντινύκτας καὶ τὰς παντουρώσεις, χρόνον ἕνα. ἕως ἔλαβεν τὸ ἔργον πῆξιν. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὴν σωλέαν μὴ δυνάμενος ποιῆσαι καθὼς ἦσαν πρότερον, ἐποίησεν ὡς ὁρᾶται νῦν ἀργυρένδυτον. ὁμοίως καὶ τὸν ἄμβωνα. καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν πολυποικίλους λίθους, ἀπέστειλε Ναρσῆν τὸν Πατρίκιον ἐν Προκοννήσῳ, καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν μάρμαρα τῆς γῆς ὅμοια. τὰ δὲ πράσινα τέσσαρα ποτάμια, κατὰ μίμησιν τῶν τεσσάρων ποταμῶν, ἐγένοντο, τῶν ἐκβαινόντων ἀπὸ τοῦ παραδείσου εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἔκοψαν τὰς σκαλώσεις, καὶ ἔμελλον ἐπαρεῖν τοὺς ἀντινύκτας τοῦ τρούλλου, ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησίαν ὕδατος ἕως τῶν πρώτων κατηχουμένων. καὶ οὕτως ἔρριπτον τὰ ξύλα. τούτου δὲ χάριν λέγουσί τινες, ὅτι καὶ ὁ Ἰουστῖνος αὐτὴν ἔκτισεν. ἀλλὰ ψεύδονται.

ἔχει

ἔχει δὲ ὁ ναὸς ἀφ᾽ οὗ ἐκτίσθη, χρόνους υνή. πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ, ἔστησαν τὴν στήλην αὐτοῦ εὐχαριστοῦσαν τῷ θεῷ, καὶ δεικνύουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς πολίταις, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ κτήτωρ. τὸν δὲ εἰρημένον μαΐστωρα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τὸν Ἰγνάτιον, διὰ τὸ ἀγαπᾶσθαι παρὰ πάντων ἕνεκεν τῶν θαυμαστῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίει, φοβηθεὶς ὁ βασιλεὺς μήποτε φημισθῇ, καὶ ἀναγορευθῇ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν, μὴ θέλων δὲ τοῦτον ἀποκτεῖναι καθὼς πολλοὶ συνεβούλευον αὐτῷ, βλέποντες αὐτὸν ἀθυμοῦντα, συνήνεσαν αὐτῷ ἐκ δευτέρου, ἵνα κτιζομένης παρ᾽ αὐτοῦ τῆς στήλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐάσῃ αὐτὸν ἐκεῖσε, καὶ ἄρωσι τὰς σκαλώσεις, ὅπως ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τελευτήσει. ὃ καὶ ἐποίησε. γνοὺς τοίνυν ὁ Ἰγνάτιος, μετὰ τὸ τελειῶσαι καὶ στῆσαι τὴν ἔφιππον στήλην τοῦ βασιλέως, ὅτι εἰάθη ἐκεῖσε, ὠδύρετο. ὀψίας δὲ ἤδη γενομένης, εὗρε ἐπὶ τὴ δῶμα ἄριστον, τὸ λεπτὸν σχοινίον, ὅπερ εἶχεν εἰς τὸ περσίκιον αὐτοῦ, τὸ ὡσεὶ ὀργυιῶν πεντήκοντα πέντε. καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑποκαμισοβράκιον, καὶ τὸ σφικτούριον, καὶ τὸ φακεώλιον αὐτοῦ λαβὼν, συνέδησεν αὐτά, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐδοκίμασεν εἰ φθάνουσιν ἕως κάτω. εὑρὼν δὲ οὕτως ταῦτα, ἐλθούσης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ πολλοῦ καὶ ὀδυρμοῦ, ἐφώνησεν αὐτῇ, κοιμωμένης πάσης τῆς πόλεως, νὺξ γὰρ ἦν βαθεῖα, ὅτι ὧδε κατελήφθην ἀποθανεῖν. ἀλλ᾽ ὕπαγε καὶ κρυφίως ἀγόρασον παχὺ σχοινίον, καὶ ἄλειψον αὐτὸ ὑγροπίσσῳ, καὶ πάλιν ἔλθε, με-

σούσης

nam quadringentiquinquaginta octo anni, ex quo templum conditum eſt, elapſi ſunt. prope templum eius ſtatuam collocarunt, quæ Deo gratias agens, ciuibus indicat, ſe illud condidiſſe. cū vero prædictus Ignatius magnæ eccleſiæ magiſter, propter mirabilia opera quæ effingebat, ab omnib. diligeretur, metuens Imperator ne quando ab vtraq; plebeiorū factione vulgaretur; cū non vellet eum occidere, ſicut multi ipſi anxio ſuadebant, contentus fuit, vt ſtatua a ſe in Auguſteo erecta, ſcalis ablatis ibi relinqueretur, vt fame periret. ſciens itaque Ignatius, cum equeſtrem Imperatoris ſtatuam iam perfectam collocaturi eſſent, ſe ibi deſtinatū, vicem ſuam deplorabat. veſpera autem facta, prudēs cōmentum excogitauit, tenuem funiculum, quem in ſuo marſupio habebat, circiter quinquaginta quinq; orgiarum, pallium, ſubinduſiale, interulā, & tiaram ſuam connexuit, & glomerauit, tentauitque num ad terram vſque pertingerent, interim venienti ſuę vxori, magno eiulatu conqueſtus eſt, vniuerſa ciuitate quieſcente, nam erat profunda nox, quod ibi deberet mori. dixitque illi, abi & clanculum craſſum funiculum eme, quem liquida pice inunges, media autem nocte reuer-

Digitized by Google

tere.cũq; ſequenti nocte adueniſſet, demiſit ille quæ habebat. vxor cũ funiculũ cõnexuiſſet, ſurſũ ille traxit, & pedi ſtatuæ alligauit, eoq; prehẽſo, incolumẽ ſe demiſit. fecit aũt hoc, vt funiculus liquida pice inũctus, in manibus ſuis glutinaretur, ne alioqui tractus, repẽte laberetur. & vt funiculus, poſtquã ſe demiſiſſet, cõbureretur. proinde aſſumta vxore & liberis noctu, Adrianopolim profectus eſt, ibique tres annos in habitu monaſtico trãſegit, omnib. credẽtib. dicẽtibuſq; apud ſtatuã fame mortuũ. poſtea Cõſtantinopolim rediit, ibiq; morabatur. Imperatori vero in proceſſu SS. Apoſtolorũ eũti, obuiã occurrit, petẽs ab illo vt miſeratione duceretur, ſeq; intrepide habitare permitteret. Imp. tãdẽ illũ agnoſcens cum vniuerſo ſenatu miratus eſt; verũ Imp. facto ignorationem prætẽdit: & multis beneficiis Ignatiũ afficiens indemnẽ dimiſit, dicens, Ecce quẽ Deus vult viuere, mille homines nõ interficiẽt. & ex eo tẽpore Ignatius in magna pace vixit. Hic aũt finis eorũ quæ circa magnã eccleſiã acciderunt. tẽplũ vero S. Apoſtolorũ magnũ, ſicut dictũ eſt, dromicum, trulla lignea tectoq; inſtructũ inuenit, quod Cõſtantinus Magnus & Helena cõdiderũt. verum Theodora Magni Iuſtiniani vxor,

quæ

σούσης νυκτὸς. καὶ καταλαβούσης τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐχάλασεν ἐκεῖνος ἅπερ εἶχεν, καὶ συνδύσασα ἡ γυνὴ τὸ σχοινίον, ἔσυρεν ἐκεῖνον ἐπάνω, καὶ προσέδησεν εἰς τὸν πόδα τοῦ ἵππου καὶ κρατῶν αὐτὸ, κατέβη ὑγιής. ἐποίησε δὲ τοῦτο, ἵνα κολλᾷ τὸ σχοινίον ἐκ τοῦ ὑγροποσίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· ὅπως μὴ συρεὶς, ἀθρόως πέσῃ καὶ τριβείη. καὶ ἵνα τὸ σχοινίον καυθήσεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς μετὰ τὸ καταβῆναι. λαβὼν τοίνυν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας νυκτὸς, κατέλαβε τὴν Ἀδριανούπολιν, μετασχηματισθεὶς κατὰ μοναχοὺς, χρόνους τρεῖς· πάντων οἰομένων καὶ λεγόντων, ὅτι ἐπὶ τοῦ κίονος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθεν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἦν διατρίβων ἐν αὐτῇ. καὶ διερχομένου τοῦ βασιλέως εἰς προέλευσιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἠπήντησεν αὐτῷ ἐκεῖσε, αἰτῶν λόγον συμπαθείας τοῦ μὴ φοβηθῆναι. γνωρίσας οὖν τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτοῦ, προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς ἄγνοιαν ἐπὶ τῷ γεγονότι ἐπὶ τὸν Ἰγνάτιον. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς αὐτῷ, ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ, εἰπών· ἴδε ὃν θέλει ὁ θεὸς ζῆν, χίλιοι οὐκ ἀποκτείνουσι. καὶ ἔκτοτε ἔζησεν ἐν εἰρήνῃ πολλῇ. Καὶ ἕως μὲν ὧδε, τὸ πέρας τῶν κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἁγίους ἀποστόλους τοὺς μεγέθεις, καθὼς προείρηται, εὗρε δρομικὴν ἐκκλησίαν, ξυλόστεγον, ξυλότρουλον, κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. ἡ Θεοδώρα δὲ ἡ γυνὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἡ

καὶ

ἡ καὶ πολλὴν σπουδὴν θεμένη, διὰ τὸ διέρχεσθαι κάτωθεν τὸν ποταμὸν τὸν Λύκον, ἀνεγείρασα θεμελίους παμμεγέθεις, καὶ λίθους μεγίστους, ἔκτισε τὸν ναόν. τὰ δὲ σκάρυφα καὶ τὸ σχῆμα ἀπῆρε τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ἀπὸ Ἐφέσου. τὴν δὲ ὕλην ἅπασαν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ἁγίας Σοφίας μετὰ τὸ πλειωθῆναι αὐτὴν καὶ τὰ οἰκτήρια αὐτῆς. ἀφ' ὅτου γὰρ ἤρξατο κτίζεσθαι ἡ ἁγία Σοφία μετὰ τέσσαρα ἔτη, ἤρξατο καὶ αὐτὸς κτίζεσθαι ὁ ναός. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ μουσιώματος, ἔλειψε τῇ δεσποίνῃ χρυσίου ποσότης. καὶ ἀδημονούσης ἐπὶ τοῦτο τῆς Αὐγούσης, κατ' ὄναρ ἐφάνησαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι λέγοντες αὐτῇ, μὴ λυποῦ περὶ χαράγματος χρυσίου· μὴ δὲ Ἰουστινιανῷ τῷ ἀνδρί σου ἐπιζητήσῃς νομίσματα· ἀλλὰ ἀπελθοῦσα ἔξωθεν τῆς πόρτης Δεξιοκράτους εἰς τὸν αἰγιαλὸν, εὑρήσεις δώδεκα κεράμια γέμοντα χρυσίου κεχωσμένα. ἡ δὲ Αὐγοῦστα ἀποστείλασα, εὗρεν αὐτὰ γέμοντα, καὶ ἔχοντα ἕκαστον αὐτῶν ἐπιγραφὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὰ ὀνόματα. καὶ λαβοῦσα ταῦτα, δοξάσασά τε θεὸν, ἐξωδείασεν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν. καὶ πολλὰ κτήματα καὶ ἀναθήματα, καὶ σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ προσεκύρωσε. πλειώσασα δὲ τὸν ναὸν, ἔμελλεν κρεμάσαι τὰς χαλκᾶς ἁλύσεις καὶ τὰς λυχνίας, ὅπως ἐνθρονιάσῃ τὸν ναὸν, καὶ ἐγκαινίσῃ αὐτόν. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἐφθόνησεν, ἵνα μὴ προλάβῃ καὶ ἐγκαινιασθῇ πρὸ τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ παρήγγειλε πανταχοῦ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ ποιήσωσιν ἁλύσεις καὶ κρεμάσωσιν ἐκεῖσε. ἡ δὲ

quæ magno ſtudio incũbebat, vt Lycus amnis infra trãſiret, magnis fundamẽtis poſitis templum renouauit: formã & delineationes, a templo S. Ioannis Theologi Epheſini ſumſit. omnem vero materiam, a S. Sophia, poſtquam cum ſacrariis ad finem perducta eſſet, accepit. nam ex quo S. Sophia cœpta eſt condi, poſt quatuor annos, & hoc templum condi cœptum eſt. cum vero in muſſuo opere occupati eſſent, quãtitas auri Dominã defecit. cũq; ob hoc Auguſta angeretur, SS. Apoſtoli per ſõniũ ipſi apparuerũt, dicẽtes, De pecunia ne ſollicita ſis: neq; a Iuſtiniano marito tuo numos require: ſed abi extra portã Dexiocratis ad litus, ibi inuenies humo condita XII vaſa fictilia auro impleta. Auguſta igitur eo mittens, inuenit ſingula nominibus SS. Apoſtolorum inſignita: illaque accipiens, gratiis Deo actis, in templum expendit, & multa prædia, ornamenta, vaſa aurea & argentea ei donauit. templo ad finem perducto, æreas catenas & lucernas ſuſpendiſſet, vt templum dedicaret & renouaret: verum Imperator Iuſtinianus hoc intellecto, concedere noluit, ne prius quam S. Sophia innouaretur. miſitq; per vniuerſam ciuitatem edictũ, ne catenas fabricarentur & ibi ſuſpenderent. Impera-

trix vero ex ſerico funiculos contexuit, fide & labore: & argenteis lucidis candelabris ſuſpenſis, renouauit & dedicauit templum, magnam Eccleſiam anteuertens. reliquiæ vero SS. Apoſtolorum ſub ſacra menſa repoſitæ, a Conſtantino Imperatore Magni Conſtantini filio, miniſterio S. martyris Artemii allatæ ſunt. ſuggeſtum in medio etiam Theodora Auguſta extruxit. monumentum vero S. Theophanûs, Magnus Conſtantinus erexit. monumentum exterius orthodoxorum & hæreticorum, Magnus Iuſtinianus poſuit, illudque muſiuo opere ornauit, ibique ſepultus eſt, cum vxore ſua Theodora, quæ templum condidit. muſiuum illud opus, & marmora Baſilius Imperator abſtulit, cum ædificaret nouam & forum.

***

VITTORIO E. II BIBLIOTECA

Digitized by Google

βασίλισσα ἐποίησεν ἀπὸ μετάξης πλεκτὰ σχοινία, πίστει καὶ μόχθῳ. καὶ κρεμάσασα τὰς πολυφώτους ἀργυρᾶς λυχνίας, ἐνεκαίνισε καὶ ἐνεθρονίασε τὸν ναὸν, παραλαβοῦσα τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. τὰ δὲ λείψανα τὰ κείμενα κατωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἤχθησαν παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, διὰ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου. τὸ δὲ βῆμα, καθὼς ἐστὶ μέσον, οὕτω καὶ γέγονεν παρὰ τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας. τὸ δὲ μνημοθέσιον τῆς ἁγίας Θεοφανῶ, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐποίησε. τὸ δὲ ἔξω μνημοθέσιον τῶν τε ὀρθοδόξων καὶ τῶν αἱρετικῶν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἐποίησε, καὶ διὰ μουσίων ἐκαλλώπισεν αὐτὸ, καὶ ἐκεῖσε ἐτάφη. ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Θεοδώρα ἡ κτίσασα τὸν ναον. τὸ δὲ μουσεῖον ἐκεῖνο, καὶ τὰ μάρμαρα ἀπῆρε Βασίλειος ὁ βασιλεὺς ὅτε ᾠκοδόμησε τὴν νέαν καὶ τὸν φόρον.

*

Digitized by Google

Digitized by Google